

Güneşin ilk ışıklarıyla çık sokağa
Telaşlı gürültüsüyle yolunu kesecek bir okul bahçesi
Solmuş formaları ve boyasız kunduralarıyla
Selamlayacak çocuklar seni
Kızların perçeminde bir bahar
Vitrin çatlatır oğlanların afacan sesi
Kavgalar, oyunlar, sefertasları
Şehirler yıkar, şehirler kurar çocukların neşesi
Her çocuk biraz eşkıya, biraz umuttur yakından baktığında*

*“Çok yaşayın çocuklar
Ama yaşamayın bizim gibi
Siz çok yaşayın çocuklar”***

kadınbülteni içindekiler

4

ÇOCUKLUK DÜŞLERİMİZİN
GERÇEK OLDUĞU
BAŞKA BİR HAYAT MÜMKÜN

6

SAÇIMA
RÜZGÂRIN DEĞMESİ
ÇOK GÜZEL...

ÇOCUK CİNSEL İSTİSMARI

11

TEYZE KARANLIK OLUNCA
ÇOCUKLAR KORKAR MI?

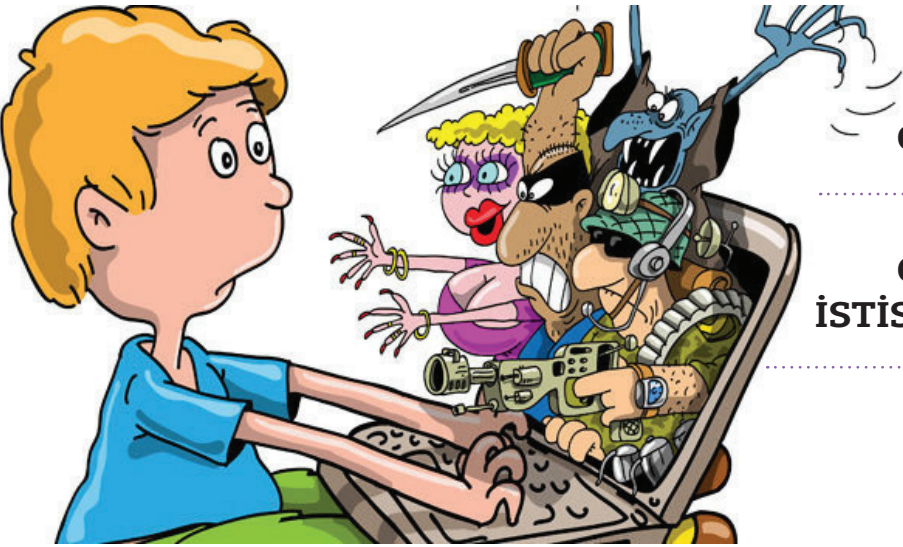
14

MEDYADA
ÇOCUK İSTİSMARI

15

ÇOCUĞA YÖNELİK
İSTİSMARA YAKLAŞIM

17

20 SURIÇİ'NDEN ÇOCUK HİKÂYELERİ

22 ÇOCUK İHMAL VE İSTİSMARI

26 CİNSEL İSTİSMARIN
HUKUKİ BOYUTU

29 KESK NE YAPABİLİR?

ÇOCUKLUĞUMUN ÇIKARAMADIĞI
SES OLUYORUM ŞİMDİ **36**

ÇOCUĞUN ÇOCUK HAKLARI... **38**

ŞİDDET, ÇANTA ÇOCUK, SİĞINAK **41**

EMPATİK BİREYLER YETİŞTİRMEDE
AİLENİN İŞLEVİ:
DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER **44**

49 ÇOKDİLLİLİK
Çocuk Hakları

51 Çocuk Kitapları: Çocuk İstismarı İle
Mücadelede Çocuğun İhtiyacı Mı
Yetişkinin Kaygısı Mı?

55 FİLM

57 ŞUBELERDEN
Çalıştay

61 ROSA
LUXEMBURG

EĞİTİM SEN (Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası)

Adına Sahibi: Feray Aytekin Aydoğan - Yazı İşleri Müdürü: Velat Kaya

Yazışma Adresi: Cinnah Cad. Willy Brandt Sk. No:13 Çankaya/ ANKARA 06680

Tel: (0.312) 439 01 14 (pbx) - Fax: (0.312) 439 01 18 - Web: www.egitimsen.org.tr - E-posta: bilgi@egitimsen.org.tr

Hazırlayan: Derya Yulcu - Kapak/Sayfa Düzeni: Gülüzar Ünver

ISSN: 2148 - 9203 - Baım Tarihi: 15.02.2019

Baskı:Hermes Ofset Baskı Hizmetleri LTD. - Büyük San. 1 Cd. No:105 İskitler, Ankara - Tel: 0312 341 01 97

ÇOCUKLUK DÜŞLERİMİZİN GERÇEK OLDUĞU BAŞKA BİR HAYAT MÜMKÜN

Derya Yulcu

Eğitim Sen Merkez Kadın Sekreteri

"Büyükler sayılardan hoşlanır. Onlara yeni bir dostunuzdan söz açtınız mı, hiçbir zaman size önemli şeyler sormazlar. Hiçbir zaman: "Sesi nasıl? Hangi oyunu sever? Kelebek toplar mı?" diye sormazlar. "Kaç yaşındadır? Kaç kardeşi var? Kaç kilodur? Babası kaç para kazanır?" diye sorarlar. Ancak o zaman tanıdıklarını sanırlar onu. Büyüklere: Pembe kiremitten bir ev gördüm, pencerelerinde sardunyalılar, damında güvercinler vardı dersiniz, o evi bir türlü gözlerinin önüne getiremezler. Onlara: 'Yüz bin franklık bir ev gördüm.' demeniz gerek. O zaman: 'Aman ne güzel' diye bağırırlar.'

Küçük Prens'ten yapılan bu alıntı çocukların ve biz yetişkinlerin hayata bakışındaki, değer yargılarındaki farklılıkları hatırlamamız bakımından önemli... İstismarın çeşitli biçimlerde olabildiğini ve çocukları yoğun beklentilerimizle de duygusal olarak istismar ettiğimizi fark etmemiz, çocukken kurduğumuz düşleri hatırlamamız gereken zamanlardan geçiyoruz. Her şeyi çocuklarımız için, onların geleceği ve iyiliği için ancak onlara rağmen yapıyoruz.

Sevgi güzellik ister

Güzellik emek ister

Bir toplumun çocuklara, kadınlara yaklaşımı, o toplumun insan haklarına olan saygısının ölçütünü oluşturur.

Tarih boyunca kadınların ve çocukların kırımına neden olan savaşlar yaşanmış, yanlış politikalar yürütülmüştür. Kadın ve çocuk haklarını birleştiren ilişki, eril şiddetle mücadele ihtiyacıdır. Çocuğa yönelik şiddetin boyutları, kadın hareketinin mücadelesiyle görünür hale gelmiştir. Çocuğa yönelik şiddetle mücadelede; yetişkinlerin, toplumun ve devletin ataer-

*Ben yüreğini yitirmiş bu zamandan korkuyorum,
Ben bunca elin boşunalığı düşünmekten,
Bunca yüzün yabancılaşmasından korkuyorum.*

Füruğ FERRUHZAD'a saygıyla

kil bakış açılarıyla beslenen yaklaşım ve politikalarından uzak, çocuğun yüksek yararının göz önünde bulundurulduğu uluslararası sözleşmeler esas alınarak mekanizmalar üretilmesi gereklidir. Cezadan önce koruma sistemleri geliştirilmelidir. Bugün de onca güvenlik önlemi çocukları, kadınları korumuyorsa peki kimi koruyor diye sormak gerekir.

Ülkemizde yaşamları, sağlıkları tehlikede olan, eğitim alamayan, kaza kurşunlarıyla (!) öldürülen, cezaevlerinde olan, iş cinayetlerinde öldürülen çocuklar var. Ülkemizde milyonu aşan sayıda Suriyeli çocuk da yaşıyor. Her Suriyeli çocuğun şiddet sonucu kaybettiği bir yakını olduğu düşünülürken, rehabilitasyon konusunda acil ve kalıcı önlemler alınmakta gecikilmektedir. Halkların beşiği olarak tarif edilen ve birçok dilin ve kültürün anayurdu olan coğrafyamızda, anadilinde eğitim görme hakkı sağlanmamasının olumsuz sonuçlarını Suriyeli çocuklar da yaşamaktadır. Okuldan uzaklaşmalarının bir nedeni yoksulluk ise bir nedeni de anadilinde eğitim alamamaları, kendilerini anadillerinde ifade edememeleridir.

ÇOCUKLAR BİREYDİR: Çocuklar ne ailenin ne de devletin malıdır!

Çocukluk döneminde istismarın farklı biçimlerine uğramış bireylerle yapılan araştırmalar göstermiştir ki söz konusu bireylerde yetişkinlik döneminde en sık karşılaşılan bulgular; düşük benlik saygısı, çaresizlik, umutsuzluk, saldırgan davranışlar, aile içi şiddete eğilim, kendine ve çevresindekilere zarar verme eğilimi, özgüven eksikliği, içe kapanıklık, kaygılı kişilik yapısı, depresyon belirtileri, madde bağımlılığı vb... Kime sorsanız bu bulgulardan birini bile bende göremezsiniz diyen çıkmaz sanırım. Bu durum çocuk istismarının ne denli yaygın olduğunu göstermesi bakımından çarpıcıdır. Çocukları, istemedikleri davranışa 'dur' diyebilecekleri şekilde güçlendirmek zorundayız. Çocuklar dünyanın her yerinde evde, okulda, sokakta, yurtlarda ya da çalıştırılarak iş yerlerinde şiddete uğruyor. Çocuk annenin, babanın, devletin malı, onların bir uzantısı değildir. Çocukları bağımsız ve haklara sahip bireyler olarak görmeyen algı değişmedikçe, çocuklar incitilmeye devam edecek. Çocuklar hakları ve özgürlükleri olan bireylerdir.

ERKEN EVLİLİK DEĞİL O, ÇOCUK İSTISMARI

Siyasi iktidar yerel seçim vaadi olarak, daha önce kadın örgütlerinin mücadelesiyle geri çektilen, çocukları cinsel istismara maruz bırakan suçluların serbest kalmasını sağlayacak yasa tasarısını tekrar gündeme almaya hazırlanıyor. Siyasi iktidara sesleniyoruz: Çocuk istismarını hiçbir şart ve koşulda meşrulaştıracak bir düzenlemeyi kabul etmeyeceğiz; aklınızdan bile geçirmeyin.

Ülkemizde onca ayrımcılık ve hak ihlalleri yaşanırken, sıra insani değerlere geldiğinde 'yazık evlendikleri için cezaevindeler' yaklaşımıyla, sadece tecavüzcülerle empati kurma becerisine sahip siyasetçiler tarafından yönetiliyor olmanın, demokratik anlayışa sahip bir siyasi iradenin olmadığını bilmenin sancılarını yaşıyoruz. Ceza denilince aklına hadım, idam gelen kötü aklın, aslında çocuk istismarını meşru gördüğünü söyleyebiliriz. Toplum tam da bugünkü gibi, suç işleme hakkı olan küçük bir azınlığın tahakkümünde sömürüye maruz kalmaya mahkûm değildir. Çocuk Hakları Sözleşmesi'ni çekincesiz uygulamak, cinsiyet eşitliğini sağlamak, cinsel suçlarla mücadele etmek kapsayıcı ve çoğulcu bir siyasi irade gerektirir.

İstismar, akli dengesi bozuk biri ya da birileri tarafından gerçekleştirilen bir fiil değildir, münferit değildir, hiç de az değildir. Bu gerçeği kabul etmediğimiz, bu gerçeği görmezden geldiğimiz, tanıdığımız birinin böyle bir şey yapabileceğini kabul etmediğimiz sürece istismar edilen çocukların sayısı artacak. Çocuğun istismar edildiği düşüncesi bize korkunç gelirken, asıl önemli olan böyle bir olayı fark ettiğimizde nasıl davrandığımız, ne yaptığımızdır.

Tüm bu nedenlerle dergimizin bu sayısını istismar sorununu gündeme getirmeye, çocukluk duygularımızı hatırlamaya, çocuk algımızı gözden geçirmeye, eğitim ve bilim emekçileri olarak çocuk istismarıyla nasıl mücadele edebileceğimize ayırdık.

"Çocukların korkuya ve karanlığa teslim edilmediği, özgürlükler içinde, sağlıklı büyüdüğü bir dünyanın mümkün olabileceğini biliyoruz" diyerek başlamak gerek söze... Mücadelemiz çocuklara hayalleri kadar güzel bir dünya yaratmak içindir.

SAÇIMA RÜZGÂRIN DEĞMESİ ÇOK GÜZEL...

Feray Aytekin Aydoğan
Eğitim Sen Genel Başkanı

**Özgürlük, bir kere görsen, bir kere duysan,
bir kere dokunsan, bir daha ömrün boyunca
hasretinden öleceğin şeydir.**

ÇOCUK SUSMAZ, BİZ DE SUSMAYACAĞIZ!

Çocuklara yönelik cinsel eylem söz konusu olduğunda taciz mi, istismar mı, tecavüz mü tartışması yapmak bilimsel de etik de değildir. Bir çocuğa yö-

nelik cinsel saldırı, saldırının niteliği ne olursa olsun tamamlanmış tecavüz olarak ifade edilir. Çocuğun bedeni bir bütündür ve bedeninin herhangi bir bölümü bir diğerinden daha değerli ya da daha değersiz değildir.

Çocuklara yönelik taciz, istismar, tecavüz, şiddet tamamlanmış tecavüzdür ve cinsel saldırının çocuğun 'cinsel organlarına' yönelik olup olmaması, eylemin derecesi vb. gibi değişkenlere göre cezanın şiddetinin değişmesi, erkek egemenliğinin, siyasal İslam ideolojisinin yeniden üretiminden başka bir anlam taşımaz. Çünkü çocuk için bekâret, cinsel ilişki gibi kavramlar bir anlam içermez. Mahkemelerin taciz, tecavüz, istismar davalarında aldığı kararlar aslında çocuğa cinsel olgunlaşmasını tamamlamış bir erişkinin gözüyle bakıldığının itirafı ve tam da gerici ideolojinin aldığı tavidir, tutumdur.

Çocuklara cinsel saldırı ve tecavüz, insanlık tarihi boyunca hep sürmüş, bütün iktidarlar bir insanın kaç yaşına kadar çocuk olarak kabul edileceği tartışmasını yaptırmış, tarih boyunca dini ideolojiyi savunanlar ve laikliği savunanlar arasında yaşanan ideolojik tartışmaların temel eksenini oluşturmuştur. Siyasal iktidarlar tarafından kız çocuklarının kaç yaşından sonra "erkekler için bir haz nesnesi" olarak kabul edileceğine dair düzenlemeler yapılmıştır. Siyasal İslam ideolojisini savunanlardan kime sorarsanız sorun size kız çocuklarının adet görmeye başladıktan sonra kadın olarak kabul edileceğini söyler. Ardından da ekvatora yaklaştıkça sıcak iklim ve yerçekiminin daha fazla olması nedeniyle 'kadın' olma yaşının

küçüldüğü bilimsel (!) gözlemini eklerler. Bu anlayış, kadını sadece biyolojiden oluşan bir haz ve doğurganlık nesnesi olarak görür. Adet görmenin yalnızca biyolojik bir değişim, cinsel olgunlaşmanın ise ruhsal ve bilişsel bir gelişim olduğunu kabul etmez. Kadının özgür iradesiyle var olma ve seçme hakkı onlar için kabul edilmezden öte korkutucudur da... Siyasal İslamcılara göre erkeklik; savaşçılık, güç, oy kullanma yetkisidir; kadın ise korunmaya ihtiyaç duyan, erkeğe biat etmesi gereken, hayattaki rolü ise ev işleri, çocuk doğurma ve bakımı ile sınırlı olanlardır.

VİCDANLI KAPİTALİZM YOKTUR!

Neoliberal politikaların yaşama geçirildiği yıllardan bugüne kadın ve çocuk ticareti, çocuk tecavüzleri, kadına yönelik şiddet, taciz ve tecavüz tüm dünyada artış gösteriyor. Türkiye’de özellikle 12 Eylül 1980 darbesinden sonra bu artışın en çarpıcı olarak görüldüğü ülkelerden biri... Bu durum ABD için de geçerli... Seksenlerden bu yana ABD’de kadına ve çocuğa yönelik şiddet, istismar, taciz, tecavüz vakaları artarak devam ediyor.

Sermayenin, patronların düzeninde kadına biçilen rol istihdam alanından çıkarak eve kapanmak ve ucuz iş gücü için kuluçkaya yatmaktan öte değil. Cinsiyet rolünün böyle tanımlanabilmesinin yolu, erkeği ve erkekliği yücelten, erkek olmayı güç, denetim ve otorite ile eşleştiren bir ideolojinin yerleşmesiyle mümkün ve bizim ülkemizde de son 16 yılda bu ideolojinin ulusal ve uluslararası sermaye ve emperyalizm tarafından belirlenen, desteklenen biricik temsilcisi AKP iktidarı oldu. Bu yüzden AKP iktidarı döneminde söylenen; ‘Kadın-erkek eşit değildir’; ‘İşsizliğin nedeni kadınlardır’; ‘Kadınlar için tek kariyer annelik!’; ‘Çalışan kadın fuhuşa hazırlık yapar’ cümlelerinin hiçbirisi tesadüf değildir, bunların hepsi son derece ideolojik, bilinçli kurulmuş cümlelerdir, siyasal İslam ideolojisinin rejimini hayata geçirme iradesidir. Çocuklar, göreceli güçsüzlükleri, boyun eğicilikleri, korkmaları ve karşı koyamamalarıyla yeni tip erkekliğin ve gerici, kapitalist ideolojinin birincil hedefi haline gelmiş durumdadır. Erişkin ve özgür iradesiyle hareket eden bir kadın karşısında iktidarsızlaşacak erkek, küçük bir çocuk karşısında kendisini muktedi-

“

Çocuklara cinsel saldırı ve tecavüz, insanlık tarihi boyunca hep sürmüş, bütün iktidarlar bir insanın kaç yaşına kadar çocuk olarak kabul edileceği tartışmasını yaptırmış, tarih boyunca dini ideolojiyi savunanlar ve laikliği savunanlar arasında yaşanan ideolojik tartışmaların temel eksenini olmuştur.

”

rin, iktidarın kurduğu ideolojik dil üzerinden iktidarın gücüne kavuşmuş gibi hissediyor.

Bu etkenler çocuk tecavüzlerinin neden dini kurumlarda, kiliselerde, Kuran kurslarında, karma eğitimin olmadığı okullarda daha yaygın olduğunu da fazlasıyla ispatlıyor. Dini kurumlar, denetimsiz kurslar otoritenin sorgulanamadığı, boyun eğişin meşrulaştırıldığı, kapalı yapılar. Bu yapılar zaten güçsüz olan üzerinde gücünü göstermeyi amaçlayan çocuk tecavüzcülerinin sığınakları. Dinin bağlayıcı, köleleştirici erkek gücünü dayatması iktidarın köleleştirici gücünü de meşrulaştırıyor.

Türkiye’de, dünyanın geri kalanında olduğu gibi otokratik, totaliter yönetimlerin güçlenmesi ile muhafazakârlık ve dindarlaştırılma birbirini besleyen dinamikler olarak çalışıyor. En tepedekinin despotluğu, gücü yetenin gücü yettiğine zulmettiği bir anlayışı toplumun tümüne bulaştırıyor. Böylece şiddet gören, cinsel saldırıya, tecavüze maruz kalan her kadın, çocuk, birey iktidarın gücünün yeniden üretilmesini sağlıyor. Gücü yetenin kazanacağı, zayıfın ise hakkının olmadığı anlayış vahşi kapitalizmin hayat anlayışından öte bir değer taşıyor.

KARAMAN, KULP, TAŞKENT, ALADAĞ, DİKİLİ... ÇOCUKLARIN ÇIĞLIĞI HER YERDE!

Karaman, Kulp, Taşkent, Aladağ, Dikili! Çocuklara yönelik istismar, taciz, tecavüz, şiddet vakaları AKP iktidarı döneminde ülkemizin olağan gündemi oldu. Karaman'da 45 çocuğa tecavüz suçuna ve verilen tepkilere yakından bakmak siyasal İslam ideolojisinin fotoğrafını ortaya çıkarıyor.

Öncelikle genele yayılan ve suçun artmasına yol açan bir yanlış bilgiyi düzeltmek gerekiyor. Çocuklara yönelik cinsel istismar ve tecavüz suçunu işleyen herkesin 'pedofili' hastası olduğunu söylemek bilimsel olmayan, son derece yanlış bir ifade ve algı yaratma biçimidir ve gerici iktidarlar tarafından üretilen bilinçli bir söylemdir. Bu yanlış kavramsal-laştırma suçun bireysel olduğu yanlışlığını arttırıyor, sorumlulukları azaltıyor ve mücadele olanaklarını engelliyor.

Çocuğa yönelik cinsel istismar Antik Yunan'dan bu yana, Roma'da, Bizans'ta ve Osmanlı'da yönetici sınıftan erkeklerle tanınan bir 'hak' ve 'ayrıcılık'... Çocuğa yönelik istismarın suç kapsamına alınması dünya genelinde aydınlanma ve laiklik mücadelesi ile birlikte gerçekleşmiştir. Bugün Hristiyanlık ve İslam dinleri 'Kime çocuk denir?' tanımının sınırlarını ergenliğin başlangıcına koymuşlar. Siyasal İslamcılar kız çocuklarının başını ilk adet gördüğünde kapatmaları bu kuralla ilgili... Mezopotamya ve Or-

tadoğu'da 'oğlan' çocuklarının 'bıyıkları terleyene' kadar, büyük erkeklerin cinsel istismarına maruz kalmaları 'doğal' olarak görülüyor. Bu suçu işleyen erkekler bu eylemi erkeğin şanı olarak görüyorlar. Tarihsel süreçten doğru baktığımızda; Aile Bakanlığı'nın 'bize!' vicdansızca gelen yorumunun ardında yatan zihniyet çok anlaşılırdır. İlçe Milli Eğitim Müdürü'nün nasıl olup da KAİMDER yurdunda, saldırganla birlikte çektiği fotoğrafı sosyal medyadan yayımlamasına karşın, ilçemizde böyle bir yurt yoktur diye yazılı beyan verebildiği de anlaşılabilir. Milli Eğitim Bakanlığı'nın kendisi istifa etmese bile, Karaman Milli Eğitim Müdürü'nü neden anında görevden almadığını da; sözde bir eğitim sendikasının bir vaka ile camiamızı suçlamayın açıklaması ile suçu bireyselleştirmeye ve camiamız diyerek kendini olması gereken yerde çocukların yanında değil de, ENSAR'ın yanında konumlandırma tercihini de anlayabiliriz.

ÇOCUK İSTİSMARINI ÖNLEMEK LAİKLİK MÜCADELESİNİ BÜYÜTMekten GEÇİYOR!

İktidarlar dinsel buyruk ve kuralları, tebaasına nasıl bir hayat sürmeleri gerektiğini dayattıkları dizgeller olarak kullanırlar. İktidarı elinde tutan, iktidarın onda olmasını ya tanrısal buyruk (halife) ya da işbirliği ve onay alma (kilise-hükümdar) yoluyla gerçekleştirir. Böylece iktidar kendi yasasını tanrısal yasa ile eşitleyerek topluma dayatır.

Türkiye, siyasal İslam söylem ve uygulamalarının baskınlığı ve dayatmalarına karşın tam da AKP'li yıllar boyunca giderek artan hızla, laikliğe sahip çıkma ve laiklik mücadelesi verme ısrarının, inadının arttığı bir ülke haline gelmiş durumdadır. Bireyler gündelik kararları, eylemleri, hayatı yaşama tarzlarıyla ilgili hissettikleri bireysel sorumluluk yargılarında artık buyrukların bağlayıcı etkisinden sıyrılıyor; birey düzeyinde de örgütsel düzeyde de laikleşme ve 'modern birey' olma sürecini yaşıyorlar. AKP, Türkiye'yi aynı zamanda kendi eliyle de laikleştiriyor.

AKP iktidarı döneminde çocuk haklarına yönelik en büyük hak ihlali 2012 yılında 4+4+4 yasası ile yaşama geçirildi. Çünkü bu yasa gerici, piyasacı, ırkçı aynı zamanda cinsiyetçi bir yasaydı. Yeni rejimin inşa sürecinde AKP'nin önüne koyduğu en büyük hedefti. Siyasal İslam ideolojisinin inşa sürecinde de ideolojisinin gereği olarak kadınları ve çocukları hedef alması kaçınılmazdı. Bu dönemde;

- İmam hatip okullarının sayısı hızlıca arttırıldı, bu okullar kız ve erkek imam hatip okulları olarak ayrıldı, binaların ayırlamadığı yerlerde koridorlar, sınıflar kız-erkek diye ayrıştırıldı, hatta okullara giriş çıkış kapıları dahi kızlar, erkekler diye ayrı düzenlendi.
- Seçmeli adı altında zorunlu din derslerinin haftalık ders saati sayısı ortaokullarda 8, liselerde 16 saate kadar çıkarıldı. Bu derslerin bazılarında da Kuran-ı Kerim dersi gibi- kız, erkek ayrı sınıflar şeklinde ve kız çocuklarının başı kapatılarak bu dersler düzenlendi.
- '18 yaş altı her birey çocuktur, bedenine siyasi, ideolojik, dini bir simge tarif edilemez' evrensel ilkesine rağmen yasal olarak 9, fiilen okul öncesiinden itibaren çocukların başları ve bedeni kapatıldı.
- Yönetmelik değişikliği ile tüm liselerde karma eğitim kaldırıldı.
- Ortaöğretim sürecinde evlilik gerçekleştiği takdirde öğrencilerin örgün eğitim dışına çıkarılması da yönetmelikle düzenlenerek çocuk yaşta evliliklerin önü açıldı.

- Protokol, iş birliği, proje adı altında ve kamu kaynakları peşkeş çekilerek öğrencilerimiz vakıf, dernek adı altında cemaatlara, dini yapılara, eğitimci niteliği taşımayan kişilere teslim edildi.

SAÇIMA RÜZGÂRIN DEĞMESİ ÇOK GÜZEL...

Geçtiğimiz aylarda başörtüsünü çıkaran bir üniversite öğrencisinin internet üzerinden kurduğu ve hayatının bir döneminde başörtüsü takmış sonra da bundan vazgeçmiş kadınların hikâyelerinin anlatıldığı "Yalnız Yürümeyeceksin" isimli bir blog oluşturuldu. "Özgürlük, bir kere görsen, bir kere duysan, bir kere dokunsan, bir daha ömrün boyunca hasretinden öleceğin şeydir" diyen kadınların sesi olan platform kısa süre içinde çok sayıda kadına ulaştı.

Platformun editörü ve hikâyelerini paylaşan kadınlardan C.G., 'Bizler kararlarını gözden geçirenleriz, rahatını bozanlarız. Buna cesaret etmek eylemimizden daha büyük bir adım aslında... Cesaretimizin onaya ihtiyacı yok. Bu ve buradaki her yazı bunu birbirimize hatırlatmak...' diyerek yola çıkışlarını ve seslerini duyurma cesaretlerini ifade etti. Bu platformda başörtüsü takma ile ilgili yaşadıkları ve hala yaşamaya devam ettikleri baskıları paylaştılar ve paylaşmaya devam ediyorlar.

O kadınlardan biri hikâyesinde şunları söylüyor:

"Hayatın kadınlar için bir hayli zor olduğu, geleneksel kodlarla, ahlaki sorumluluklarla, rollerle donatılmış bir toplumda yaşamaya ek olarak; muhafazakâr, dindar, sağcı ve fakir bir ailenin ilk çocuğu olarak dünyaya geldim. Başı örtmenin bir zorunluluk olduğu, bunun aksinin mümkün olmadığı, örtmeyenlerin ise birer günahkâr olduğu küçücük yaştan itibaren bir nakış gibi işlenmişti."

Yine blog içindeki hikâyelerden birini anlatan bir kadın şu ifadeleri kullanıyor:

"Soruyorum sizlere 14-15 yaşında giydiğiniz hangi şeyde, hayat boyu kabulü değişmeyecek bir irade beyanı ortaya koyabilirsiniz? Hanginiz"

o zamanlar giydiklerinizden pişman değilsiniz, nasıl olur da 30'larına gelmiş bir insan hala 14 yaşında giymiş olduğu başörtüyü iradesi olarak savunabilir?"

Başka bir kadın, sürecin sadece başörtüsüyle de sınırlı olmadığını söyleyerek yaşadığı baskıyı şöyle anlatıyor:

"Defalarca açılacağımı söyledim. Hakaret ve gözdağı ile karşılaştım. Bu süreçte annem yabancı yazarların yazdığı tüm kitaplarımı alıp sakladı. Üniversiteyi kazandım ve açıldım. Üniversitenin ilk yarısında eve gittim. Ailem çok geçirdi. Abim 'Ailemizin şerefi iki paralık oldu.' dedi."

Yine geçtiğimiz günlerde sosyal medyada art arda #10YearChallenge paylaşımları yapıldı. Bu Türkiye'de 10 senede değişen önemli bir gerçeği de gözler önüne serdi. Hayatının bir döneminde başörtüsü kullanmış kadınlar saçlarını açma deneyimlerini paylaştılar. Kadınlar, bu kararlarını özgürleşme olarak nitelendirdiler. Özgürleşme serüvenini anlatan kadınlardan Emine, "Bunu yaşamayan birinin bilmesine imkân yok, çünkü her şeyden önce ailenizle karşı karşıya geliyorsunuz ve bunu tek başınıza yapıyorsunuz. Ben 4 yaşında iken camiye, Kuran öğrenmek için gönderildim. Bu her yaz devam etti. 7 yaşına bastığım yaz, babam başımdaki örtüyü göstererek, "Bu bir daha çıkmayacak." diyordu.

Rümeysa Koral, "Ben 12 yaşında kapandım." diyor ve ekliyordu: "12 yaşındaydım, nasıl bilinçli bir karar olabilir ki? Küçük bir çocuğun din gibi soyut bir kavramı anlayabilmesi mümkün değil, illa öğrenecekse ancak ilerleyen yaşlarda kendi isteği ile öğrenmesi gerekir. Ben mutlu hissetmiyordum. Ve mutlu hissetmek istedim. Mutlu hissetmeyi istemekten daha büyük bir özgürlük olabilir mi? Lisede laikliği çok kötü ve İslam'a aykırı bir şey olarak düşünüyordum ama inanın şimdi bu böyle değil. Pozitif yaklaşıyorum artık. Kafamıza taktığımız şey bir siyasi araç haline geldi, kullanıldı. Başörtülü olduğum zaman şunu düşünüyordum, bunun üzerine çok konuşan İslamcı erkeklerin bedel ödediğini düşünmüyorum. Kadınlar ister başörtülü ister başörtüsüz olsun ka-

zanılmış hakları için mücadele ediyor. Zaten bizde olan hakları sürekli bir şekilde yeniden kazanmaya çalışıyoruz. Kadınların genel olarak, en büyük öfkesi bu."

Gazeteci Büşra Cebeci ise şöyle konuşuyordu: "Zamanında başörtüsü ile kamusal alanda var olmak bir hak çerçevesinde tartışılıyordu. Ama bugün tamamen bir makullük göstergesi... Tam tersi bir atmosferde yaşıyoruz. Konu artık, 'başörtüsü serbestisi' değil. Bugün ilkokul çocuklarını da kapsayan bir süreçten bahsediyoruz. Bunun özgürlükle en ufak bir ilişkisi olamaz. Bir facebook grubu olduğunu gördüm ve onlar arasına bir şekilde dâhil oldum. İlk defa okula başörtüsüz gittiğini söyleyen bir kadın, "Saçıma rüzgârın değmesi çok güzel" yazmıştı. Çok etkilendim."

TÜM BUNLAR YAŞANIRKEN BİZ NEREDEYİZ VE NE YAPIYORUZ? NE YAPMALIYIZ?

Muhafazakâr bir eyalette kilisede cinsel tacize uğrayan çocukların yaşadıklarını yok sayan, daha da fazlası örtmeye, saklamaya çalışan gerçek hayat hikâyelerini anlatan Spotlight filminde Michael Keaton bir sahnede 'Bunlar olurken biz neredeydik?' sorusunu soruyor.

Çocuklarımıza, öğrencilerimize yönelik istismar, taciz, tecavüz, şiddet vakaları bu denli artmışken, tüm eğitim kurumları dini yapılara, cemaatlara teslim edilmişken, yaşamımızdaki en değerli varlıklarımız çocuklarımız, öğrencilerimiz Karaman'da tecavüze uğruyor, Aladağ'da, Kulp'ta çığlık çığlığa yanyanıyor, Taşkent'te patlama sonucu hayatını kaybediyorken, İstanbul'da yalnızca Kanuni Sultan Süleyman Hastanesi'nde 115 hamile çocuk vakası kayıtlara geçiyorken, bu ülkenin çocukları saçlarının, bedenlerinin özgürlükleri için mücadele veriyorken kendimize bu film sahnesindeki soruyu tekrar ve tekrar sormamızın tam zamanıdır;

'Memleketimizde bunlar olurken biz neredeyiz ve ne yapıyoruz?'

Sorunun cevabı bizde ve bu karanlığı aydınlatacak güçte bizim ellerimizde...

ÇOCUK CİNSEL İSTİSMARI

Banu Bülbül
Psikolog

İstismar, eşitsizler arasındaki ilişkilerde gücü elinde bulunduranın bu gücü diğerine karşı kötüye kullanması diye tanımlanabilir. Çocuğa yönelik cinsel istismar, bir yetişkinin cinsel doyum amacıyla çocuğun bedenini kullanmasıdır.

Nasıl anlarız cinsel istismarı?

Çocuklar yaş ve gelişim dönemlerine uygun olarak yaşadıkları travmatik olayları ifade ederler. Örneğin, okul öncesi çocukta daha çok uykuda, tuvalet alışkanlığında bozulmalar gözlenebilirken okul dönemi çocuklarında okul başarısında düşüş, devamsızlıkların artması ile karşılaşılabılır. Çocuğun olağan davranışlarının dışında davranışlar sergilemesi, korkmuş ve ürkek olması, bir sırrın varlığının yaratabileceği farklılıkların hayatına dâhil olması birer belirti olarak görülebilirse de bu durumlar yalnızca cinsel istismara işaret etmez başka sıkıntıların ifadesi de olabilir. Cinsel istismara özgü tüm yaş gruplarının temel belirleyeni yaşa ve cinsel olgunluğa uygun olmayan cinsel davranışlardır. Örneğin; çocuk bireysel özelliklerine uygun olmayan ve yaşından beklenmeyecek bir cinsel eyleme ilişkin konuşuyorsa, bir oyunda bunu oyunlaştırıyorsa zarar verici olan bir karşılaşmadan söz etmek mümkün. Bu bir istismar olabilir, bu internette veya herhangi bir yerde karşılaştığı onu olumsuz etkilemiş bir cinsel görüntü olabilir ya da başka bir yetişkinin cinsel yaşamına ilişkin tanıklık olabilir.

Çocukların ya da ergenlerin cinsel istismara uğradığını yakınlarına söylemeyi düşündüğünde alaca-

ğı tepkiden çekineceğini hepiniz tahmin edersiniz. Çekinme nedeni, kendisine inanılmayacağını düşünmesi olabileceği gibi ailesinin ya da yakınlarının kendi tepkisini dahi aşan bir tepki vermesinden de endişe etmesi olabilir (Örneğin babam gidip o adamı vuracak ve hapse girecek, annem babamı şikayet edecek ve...). Yani yetişkin dünyasında henüz kendisinin hazır olmadığı ve onu ürkütebilecek sonuçlarla karşılaşmaktan çekiniyor olabilir.

Cinsel istismardan çocuğun nasıl etkileneceği onun bireysel özelliklerinden çok olayın nasıl bir olay olduğuna ve olay sonrasında çocuğun neler yaşadığına bağlıdır. Bireysel özellikler daha çok gelişecek semptomların biçimini belirlerken, cinsel istismar durumunda çocuğun etkileneceği yoğunluğunu artıran faktörler şöyle sıralanabilir; istismarcının birden fazla olması, kötüye kullanımın sık olması, uzun süreden beri olması ve güç kullanılması...

Cinsel İstismarın Çocuklar İçin Olası Sonuçları

Çocuk için yetişkin cinselliğini anlamlandırmak olanaksızdır. Bu durum baş etmeyi zorlaştıran en temel faktörlerden biridir. Çocuklar, istismarı bir sır olarak saklayabilir bir süre sonra ya da hemen yaşantının ardından tümüyle inkar edebilir, bastırabilir.

Biliyoruz ki cinsel istismarın faili genellikle yakın çevreden, pek çok zaman da aileden birisidir. Bu nedenle çocuğun o yetişkine karşı çift değerli duyguları (nefret/sevgi gibi) oluşur. Bu duygularla baş etmek çocuk için çok zor olduğundan yetişkini "iyi" görmeyi

sürdürebilmek için bazen yaşadığı anları unutmamasını, cinsel saldırı anlarının kaydını tutmamasını ya da başkası yaşamış gibi düşünmesini ve hissetmesini sağlayan savunmalar geliştirebilir.

Olayın ardından yaşanan huzursuzluk, rahatsızlık ve sıkıntı duyguları zorludur ve genellikle beden yoluyla ifade bulur. Örneğin, uyku sakinleşme değil de yoğun bir korku dönemi halini alabilir. Faille karşılaşması olası yemek zamanları sıkıntı ve kaygı vakti olarak kaydedilebilir. İstismarcı bir öğretmene onun dersinde yoğun ve baş edilemez sıkıntılar bedene hücum edebilir. Bunların sonucunda, çocukta kronik uyku bozuklukları, mide-bağırsak şikayetleri ve başka bedensel rahatsızlık görülebilir.

İstismarcının, suç ortaklığı atfederek olayı anlamlandırması sonucunda çocuklar yoğun ve yaygın biçimde suçluluk hisseder. "İsteseydim engel olabilirdim.", "Olamadığıma göre istedim." diye düşünebilir. İstismarcılar, genellikle çocuklara "baştan çıkarıldığını" söyler. Suçluluk duygularının tümüyle çocuğun kontrolü dışında gelişen bir olaydaki kontrol duygusunu yeniden kazanma ihtiyacını (Benim sorumluluğum ne? Onu yapmayım da başıma bir daha gelmesin.) karşıladığı da düşünülebilir.

Bazen de yetişkini "iyi" görmeyi sürdürebilmek için kendisinin doğuştan kötü olduğuna inanır çocuk. Böylece yeterince çabalarsa iyi olabileceğine ve "kader"ini değiştirebileceğine inanmak ister. İstismarcı yetişkinin, "Sen baştan çıkardın." benzeri iddiaları çocuğun kendisini "kötü", "şeytan" kişi, değer verilmeyi, seilmeyi ve iyi davranılmayı hak etmeyen kişi olarak görmesine yol açabilir. İstismar oldukça öfkesi artar, öfkenin artışı sözel ve sosyal becerilerin geri kalmasına yol açar, öfkesini kontrol edemeyerek onu hak etmeyen insanlara da yöneltebilir. Bu döngünün sonucunda çocuk kendi kötülüğüne yeniden ikna olabilir. Kendine öfke, kendinden tikslenme, kendinden utanç duyguları istismar ortadan kalktıktan sonra kolay kolay tükenmeyebilir. İstismarcının başka çocuklarla ilişkilenebilmesine yardım etmek, başka çocukların istismarına sessiz

kalmak ya da istismarcının kendisine yaptığını başka çocuklara da yapmak kendinden tikslenme, kötü biri olduğuna inanma düşüncelerinin ve duygularının çoğalmasına yol açar. Ki bu yol da ne yazık ki sıklıkla karşılaşılan istismarcı tuzaklarından biridir.

Bazı çocuklar kendini kurban gibi algılayabilir. Bütün bu çektiklerini ilahi bir işin parçası gibi düşünebilir. Bir çeşit kendini kurban etme, bedenini adama hali olarak tanımlayabilir. Bazen başka bir yetişkini istismarcı olmayan ötekini, (öbür öğretmen, diğer ebeveyn gibi) yüceltip idealleştirerek ona çok yoğun ve kuvvetli bir bağ hissederek güç almaya çalışabilir.

Çocuk hangi açıklama biçimini kullanırsa kullansın, sonuç güven duygusunun zedelenmesidir. "Bir iç güvenlik duygusu geliştirmekten aciz olan çocuk kurban, destek ve tesellinin dış kaynaklarına diğer çocuklardan daha bağımlı kalır. Güvenli bir bağımsızlık duygusu geliştirmekten aciz olan çocuk kurban, bağımlı olacağı birilerini umutsuzca ve gelişigüzel aramaya devam eder. Sonuç paradokstur; istismar edilen çocukların, yabancılara hemen bağlanırken, onlara kötü davranan ebeveynlere de inatla yapıştıkları pek çok kez gözlenmiştir." (Judith Herman "Trauma ve İyileşme").

İstismara maruz kalan çocuklar yaşadıkları yoğun duygusal acıyı dindirmek için kendi bedenlerine de zarar verebilirler. Jilet atma, sigara söndürme gibi davranışlar bir istismar acısının bedendeki izleri haline dönüşmüş olabilir. İntihar girişimlerine de rastlanabilir.

Çocukları ayrıca zorlayan durumlardan biri de başka insanların öğrenmemesi için (bunun için istismarcı tarafından çeşitli biçimlerde teşvik edilir) uğraşmak, "normal" yaşamını sürdürmektir. Çocukların duygu ve düşüncelerini saklamayı yetişkinler kadar beceremeyeceği düşünülürse bunun için ek psikolojik mekanizmaların devreye girmesi gerektiği daha anlaşılır olur. Böylece çocukta parçalanmış kimliğin gelişmesi, duygusal durumların gelişimsel olarak uygun biçimlerde düzenlenememesi, sosyal uyum için kendini gizleme hali gelişebilir.

Çözüme Dair...

İstismar faili her eğitim seviyesinden, inançtan, meslek ve yaş grubundan olabilir. Ancak bu genel geçer bilgiyle beraber bazı ortamlarda daha sık görüldüğü de bir gerçek. Ailenin "kutsallığı" söylemiyle kamusal denetime fiilen kapatıldığı bir durum evleri güvenli yuvalar olmaktan çıkarıp kadın ve çocuklar için birer savaş alanına dönüştürebiliyor.

Mevcut yasalar istismarla mücadele için yeterli iken onların uygulanabilir hale getirilmesi, meslek içi eğitimlerin artırılması, tespit edip çözüm üretenleri cezalandırmak yerine yanında olabilecek mekanizmaların üretilmesi çözümün temel koşullarından. Hal böyleyken toplumda bu meseleye ilişkin öfke, idam gibi hadım gibi adalet değil intikam hedefli yasaların gündeme getirilmesi için örgütlenmeye ve bunun için manipüle edilmeye çalışılıyor. Pek çok deneyimden biliyoruz ki yalnızca cezaların artırılması ile herhangi bir toplumsal sorunun çözülmesi olası değildir. İdam ve kimyasal hadım gibi "geriye dönüşsüz" cezalar pek çok açıdan sorunlar içerir. 18 yaşın altındaki her birey hukuken çocuktur ve özellikle cinsel istismar başlığında konu başka türlü tartışılmaz, 9 yaş, 12 yaş gibi sınırlar suçu belirleyen sınırlar olarak kabul edilemez.

Neler Yapabiliriz?

Yaşa uygun cinsel eğitim vermek, çocukların sorularını zamanında yanıtlamak çok önemlidir. Çocuk için uygunsuz zamanlarda, yetişkinin endişeli, tedirgin bir biçimde cinsel istismara karşı çocuğa uyarılar yapması, çocuğun başka insanlardan, yetişkinlerden ve cinsellikten korkmasına ve olayları anlamlandıramamasına neden olabilir.

Çocukların bedenine yerli yersiz müdahale etmek bir diğer önemli nokta. Ebeveynlerin çocuklarına giydirirken, yıkarken bedenini çekiştirmemesi, o istemediği zamanlarda dokunup öpmemesi, zorla yedirmemesi aynı zamanda önemli bir koruyucu tedbirdir.

Ayrıca çocuklar bir hata yaptığında nasıl davrandığımız da çok önemli. Evdeki, okuldaki kurallara uymadıklarında, onların güvenliği için yaptığımız bir uyarıyı dikkate almayıp başlarına bir iş geldiğinde nasıl davrandığımız bir istismar durumunda bize gelip gelmeyeceklerini, sıkıntılarını bir sırda dönüştürüp dönüştürmeyeceklerini de belirliyor. Bir hataları nedeniyle canları yandığında önce sakince acısını dindirmeye çalışmak, şefkatli davranmak, biraz sakinleşince yaşanan olayla ilgili onun düşüncelerini sormak, her durumda onun yanında olacağınızı gösterebilmek anlamına gelecektir. Böylece ona kendi hatası bile olsa (biliyorsunuz istismarcı ona olay kendi sorumluluğuymuş gibi yaşatacak) size gelebileceğini, anlatabileceğini göstermiş olursunuz. Diğer davranış yani onu korkutmak hiçbir işe yaramayacağı gibi acılarını özellikle bedensel olanları sizden gizlemesine yol açacaktır.

Çocuklarımıza inanmak, zihinlerinin içine girmeye çalışmamak ama dikkatli gözlem yapmak, davranışlarındaki değişiklikleri izlemek ve basit tedbirler almak bile önleyici olabilir.

Ne kadar iyi eğitim verirse verelim, çocukların gücü yetişkinlere yetmeyebilir. Toplumsal olarak bu sorunla mücadele etmediğimiz sürece, hiç bir çocuk güvende olamayacak.

Teyze Karanlık Olunca Çocuklar Korkar Mı?

Songül Keşkek

Eğitim Sen Ankara 3 No' lu Şube Şube Kadın Sekreteri

Akşam otobüsten inip eve giderken yolumuz üstündeki ilkokulu bahçesinin dışında köşede bekleyen biri kız diğeri erkek iki çocuk dikkatimi çekti. Okul çoktan dağılmış servisler gitmiş ışıklar sönmüş bahçe kapısı kapatılmıştı. Çocuklar el ele tutuşmuş birazda ürkek duruyorlar. Okulun öğrencilerinin çoğu evlerine servislere gidiyorlar. Bazı aileler de kendi özel imkânları ile alıyorlar çocuklarını. Bazı okullara eğitimleri daha iyi (ölçüt tartışılır) diye aileler çocuklarını kaydettirmek için adres değişiklikleri bile yaptırıyorlar. Bu okulda biraz ün yapmış dolayısıyla uzak bölgelerden de öğrenciler geliyor. Çocukların huzursuz ürkek tavırları beni onlara yönlendirdi. Belli ki ailelerini bekliyorlar ancak zamanda epey geçmişti. Yanlarına yaklaştım hafifçe eğilerek gülümsedim. "Niye bekliyorsunuz çocuklar?" deyince birer adım geri gidip ürkek bir ses tonu ile "babamızı bekliyoruz" dedi büyük ve kız olan. Biraz sohbet edip onları rahatlatmak istedim. Belli ki yabancılarla konuşmamaları konusunda sıkı tembihlenmişler. "Ben öğretmenim sizin gibi öğrencilerim var." dedim. Kadın olmam onları biraz rahatlattı sanırım. Çocukları orda bırakıp gitmem mümkün değildi. Yanlarında beklemeye başladım, ara ara sohbet ediyorduk. Birileri mutlaka almaya gelecekti ve ben onlara çok öfkelenmişim. Hava iyiden iyiye karardı ve soğuk da arttı.

Benim ilgime rağmen tedirginlikleri arttı. Kız çocuğu buğulu bir sesle "Teyze karanlık olunca çocuklar korkar mı?" diye sorunca, bir an bocaladım "Yok

yavrum korkmazlar" diye cevap verdim. Ama neden korkmazlar? Onu açıklayamadım. Okulların önünde ya da farklı yerlerde çocukların karşılaştıkları olumsuz örnekler aklıma geldi.

Evlerinin yerini ve anne babalarının telefonlarını bilip bilmediklerini sordum. Telefon numarasını bilmiyorlardı ki o yaşta öğretilmiş olması gerekiyor. Evlerinin yeri ile ilgili sağlıklı bir tarifde veremediler, yakınlarındaki bir alışveriş mağazasını biliyorlardı. Bulunduğumuz yere çok uzak değildi ancak oradan ayrılırsak aileler gelince ulaşamazlardı. Evden erkek kardeşimi çağırdım ancak yanlış anlamalara da sebep olmamak için onun orada beklemesini söyleyip, çocukları alıp karakola gitmeye karar verdim. Tam karakolun kapısına geldiğimizde arkadan baba ve erkek kardeşim bize yetiştiler. Çocuklar babayı görünce koşup bacaklarına sarıldılar o kavuşma anının yarattığı iklimi anlatmam mümkün değil.

Baba binlerce kez teşekkür etti. Çok korkmuş ve çok üzgündü. Çocukların alınmaması öyle dramatik bir sebepten değil basit bir iletişimsizlikten kaynaklanmıştı. Çok basit gibi görünen bir iletişimsizlik çocuklarda bir tramvaya sebep oldu mu bilmiyorum. Ama olmuş olma ihtimali oldukça yüksek. Oldu ise aile bunu nasıl çözecek bilmiyorum. Çocuklarımızın yaşamlarını olumsuz etkilenmemesi için aile, okul ve devletin yapması gereken çok şey var görünüyor.

MEDYADA ÇOCUK İSTİSMARI

Özge Şahin
Psikolog

Medyada çocuk temsili ya da çocuğun da yer aldığı şiddet haberlerini konuşmadan önce çocuğun kim olduğunun görülmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Her ne kadar hem ulusal hem de uluslararası sözleşmelerde ve kanunlarda 0-18 yaş arası her birey çocuk olarak kabul edilse de, 0-18 yaş arasındaki çocuğun "hangi" çocuk olduğu, nasıl şeyler yaşadığı ya da yaptığı haberlerde yer alma şeklini ya da önüne eklenen sıfatları değiştirebilmektedir. Her şeyden önce bilinmesi gereken şey 0-18 yaş arasındaki her bireyin çocuk olduğu ve medyada da çocuk hakları gözetilerek yer alması gerektiğidir.

Medya çocuğa karşı şiddet türlerinden olan cinsel istismar haberlerine sıklıkla yer vermektedir, ancak çoğu zaman cinsel istismar hakkında doğru bilinen yanlışları pekiştirmektedir. Ayrıca haberlerin verilme biçimleri doğası gereği travmatik etki bırakma potansiyeline sahip olan konuyu daha da travmatik hale getirebilmektedir. Bu durum şüphesiz ki istismara maruz bırakılan çocuğu olduğu kadar ailesini, çevresini, diğer çocukları ve toplumun genelini etkilemektedir.

Peki İstismarla İlgili Haberler Nasıl Verilmelidir?

Her şeyden önce haber almanın en temel yurttaş haklarından biri olduğu unutulmamalıdır. Ancak ilgili haberlerin hak temelli şekilde ele alınması ve çocukla ilgili tüm meselelerde çocuğun yüksek yararının gözetilmesi de temel sorumluluklardandır. Bu nedenle aslında medyada çocuğun genelde istismar

gibi olumsuz yaşantılarla, mağdur-kurban-ya da canı suçlu olarak anılması başka bir hak ihlalini doğurmaktadır.

1-2 Aralık 2018 tarihinde Ankara'da pek çok STK'nın ve sendikanın katılımıyla gerçekleşen Cinsel İstismarla Mücadele Çalıştayı'nda ele alınan konulardan biri medya ve çocuk idi. Aşağıda çalıştaydan çıkan öneriler yer almaktadır:

Medya Çalışanları İçin Öneriler;

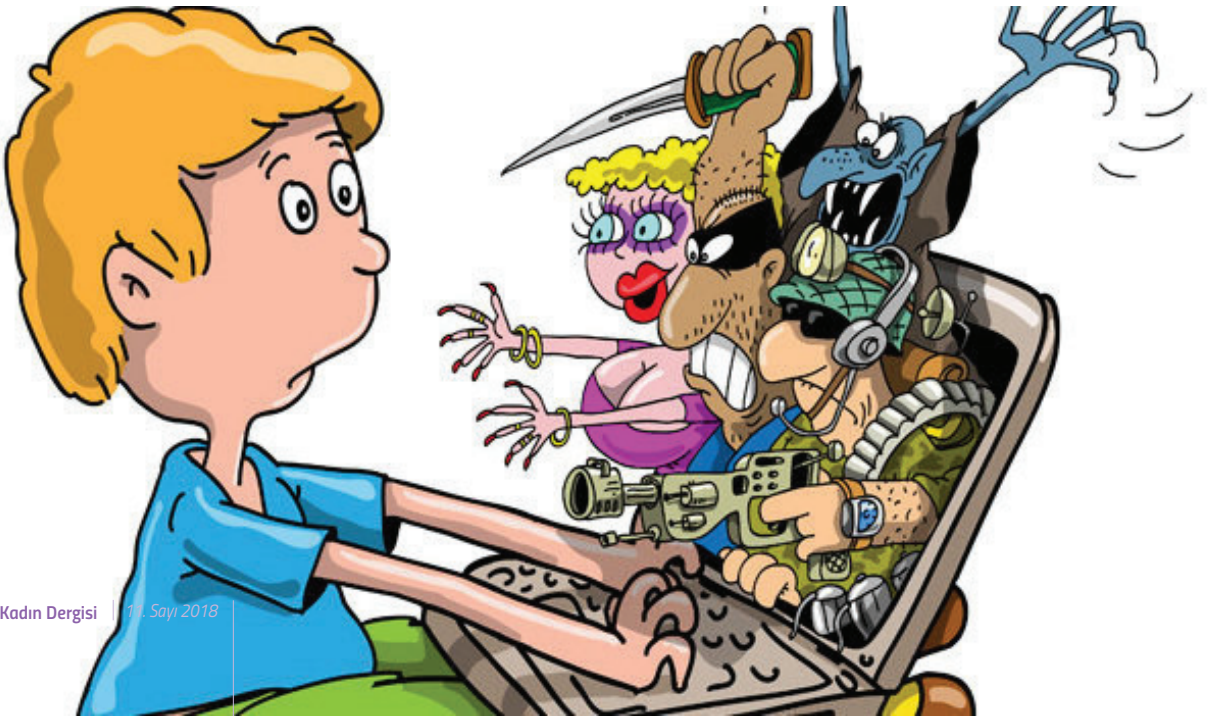
- * İstismar gibi olumsuz yaşantı haberlerinde çocuğa ait bilgiler konusunda gizlilik ilkesi üzerinde titizlikle durulmalıdır. Çocuğun isminin sadece baş harflerinin kullanılması ya da sadece gözlerinin karartılması etkili bir gizlilik yöntemi değildir.
- * Haberlerde kullanılan dilin yanı sıra doğru görsellerin seçimi de oldukça önemlidir. Çocuğun gizliliğini ihlal edecek ya da onurunu kırarak herhangi bir görsel kullanılmamalıdır.
- * Konuyla ilgili haberler sadece olaylar olduktan sonra reaktif bir şekilde verilen haberler olmalıdır. Aynı zamanda paylaşılan ilgili haberler takip edilmeli, caydırıcı olması açısından verilen mücadelenin kazanımları ve dava sonuçları da paylaşılmalıdır.
- * Haberlerde konuya ilişkin uzman görüşüne yer verilmelidir. Bu aşamada uzman seçimi önemli

olduğundan, uzmanla iletişim kurulurken STK'lar ile ilişki içerisinde olmak kolaylaştırıcı olacaktır.

- * Dilin kurucu ve dönüştürücü gücünden ötürü, çocuğun cinsel istismarına yönelik habercilik yaparken, istismar sözcüğü yerine "kötücül davranış" istismara maruz bırakan aile bireylerini tanımlarken "zalimane tavır içerisindeki kişiler" vb. kelimeler ile konu hafifletilmemeli ve suçun üzeri örtülmemelidir. Unutulmamalıdır ki, çocuğa karşı şiddet türlerinden biri olan cinsel istismar, hem çocuğun hem çevresindeki bireylerin hem de toplumdaki diğer kesimlerin üzerinde uzun vadeli olumsuz etkiler bırakma olasılığına sahiptir. Aynı bağlamda "çocuk gelin" veya "erken yaşta evlilik" kavramları yerine "çocuk yaşta evlilik", "mağdur" kavramı yerine ise "maruz kalan" kavramının kullanılması, medya mensuplarınca dikkate alınması gereken unsurlardır.
- * "Çocuk susar, sen susma" söylemi üzerinden hareketle, bu ve bunun gibi söylemler çocuğu güçsüzleştirmektedir. Medya dili çocuğun güçlenmesi üzerine kurulmalıdır.
- * Haberlerde linç kültürüne neden olacak dil de kullanılmamalıdır. Haberin konusundan bağımsız insan hakları merkezli habercilik anlayışıyla "İdam çözüm değil." demek yerine "İdam insanlık suçudur." denmelidir. Unutulmamalıdır ki "çözüm değil" demek de idamı tartışmanın bir parçası

olmaktır. Bu tartışmaları görünür kılmak yerine çocuğun cinsel istismarına yönelik haberlerde koruyucu ve önleyici vurgu belirginleştirilmelidir.

- * Haberler pornografik öğeleri merkeze almamalı, haberin unsuru olmayacak gereksiz ayrıntılara girilip infial ve sansasyon merkezli yeni bir şiddet dili yaratılmamalıdır. Haberler mümkün olduğunca başvuru mekanizmalarına yer veren öğeleri ve profesyonellerin görüşlerini içermelidir.
- * "Özel bölge" vurgusu yerine "beden bütünlüğü", "kişisel sınır" kavramları üzerinden konu ele alınmalıdır.
- * "Bir yenisi daha eklendi", "yine", "gün geçmiyor ki" gibi ifadelerle konunun sıradanlaştırılarak kanıksanmasına hizmet edilmemelidir.
- * Çocuğa karşı şiddet sadece bu duruma maruz bırakılan çocuğu, ailesini, yakınlarını değil, aynı zamanda bu konuyla ilgili çalışan profesyonelleri de etkileme potansiyeline sahiptir. Hiçbir destek, eğitim ya da süpervizyon almadan bu alanda çalışma yürüten medya çalışanları da tıpkı diğer çalışanlar gibi ikincil travmaya maruz kalabilmektedir. Bu nedenle bu alanda çalışma yürüten medya çalışanlarının problemlerinin çözümü, örselenmelerine karşı güçlenmeleri için de çalışmalar yürütülmelidir.

ÇOCUĞA YÖNELİK İSTİSMARA YAKLAŞIM

Dr. Figen Paslı
Sosyal Hizmetler Uzmanı

Çocuk istismarı ya da çocuğa yönelik kötü davranış, sorumluluk, güven ya da güç ilişkisi bağlamında, çocuğun sağlığına, hayatına, gelişimine ya da onuruna zarar veren, zarar verme potansiyeli bulunan her türlü fiziksel ve/veya duygusal istismarı, cinsel tacizi, ihmal ya da ihmalkâr davranış şeklini, ticari ya da başka sömürü şekillerini kapsamaktadır. Her çocuğun sağlıklı bir ortamda, şiddetten uzak bir yaşam sürdürme hakkı vardır.

Ancak, her yıl dünyada milyonlarca çocuk fiziksel, cinsel ve duygusal şiddetin mağduru ve/veya tanığı olmaktadır. Çocuğa yönelik kötü davranış/şiddet, bu davranışa maruz kalanların ve geniş anlamda genel olarak toplumun fiziksel ve ruhsal sağlığı, gelişim ve iyilik halleri üzerinde olumsuz etkileri olan küresel bir sorundur. Bu sorun, önleme ve müdahalede çeşitli profesyonellerin ve disiplinlerin birlikte çalışmasını gerektirir.

İstismar Türleri

Çocuğun fiziksel istismarı, bir çocuğa karşı kasıtlı olarak kullanılan fiziksel güç sonucunda, çocuğun beden ve ruh sağlığı, yaşamı, biyopsikososyal gelişimi veya onuru açısından zararlı durumların ortaya çıkması/çıkabilecek olması olarak tanımlanmaktadır. Fiziksel istismar, çocuğun kaza dışı yaralanması olarak da adlandırılmaktadır. Çocuğun dövülmesi, dayakla cezalandırılması ülkemizde olduğu gibi birçok ülkede sık görülen ve o kültürde kabul gören bir davranış olarak dikkat çekmektedir. Türkiye’de şiddetin, çocuğun terbiye biçimi olarak algılanması,

bunun hem aile içinde hem de kamusal yaşamda meşru olarak görülmesi şiddetin hem yeniden yaşanmasına hem de gizli kalmasına neden olmaktadır. Fiziksel istismar, genel olarak basit yaralanmalarla başlayıp zamanla şiddetinde artış göstererek, çocuklarda ciddi fiziksel yaralanmalara ve ölümlere neden olabilen önemli bir halk sağlığı sorunudur. Fiziksel istismarı belirlemek daha ciddi yaralanmaların ve bunlara bağlı ölümlerin oluşmasını engelleyebileceği gibi çocuklarda büyüme-gelişme geriliğinin ve ruh sağlığında kalıcı hasarların oluşmasının da önüne geçilmesini sağlayabilecektir ⁽¹⁾.

Fiziksel istismar, duygusal istismardan sonra en sık rastlanan istismar türüdür. Fiziksel istismar olgularında tanı koyamamak çocukların istismarı yaşadığı aynı ortama tekrar dönmelerine ve tekrarlayan istismarlara maruz kalmalarına neden olabilmektedir. Çocukta fiziksel bulgu olmamasının istismar olmadığı anlamına gelmeyeceği bilinmeli, her fiziksel şiddetin fiziksel bulgu oluşturmayaabileceği veya oluşan fiziksel bulguların iyileşmiş olabileceği unutulmamalıdır. Şüphe durumunda, çocuğun mutlaka ruhsal değerlendirmesinin yapılması gerekmektedir. Bedeninde yaralanmaya bağlı izler bulunan, büyüme gelişme geriliği, davranışsal ve ruhsal değişim görülen çocuklarda istismar düşünülmelidir.

Çocuğun cinsel istismarı, fiziksel, ruhsal, sosyal, kültürel, ahlaki ve hukuki boyutları olan çok geniş kapsamlı ve karmaşık bir olaydır. Çocuğun cinsel istismarı, bir çocuk ile bir yetişkin ya da yaş veya gelişim

bakımından sorumluluk, güven ve güç ilişkisi içinde olan başka bir çocuk arasında, bu kişinin cinsel gereksinimlerini tatmin etmeyi amaçlayan bir eylem olarak tanımlanmaktadır. Bu eylemler; çocuğu yasa dışı bir cinsel eyleme zorlamayı ya da ikna etmeyi, çocuğu fuhuş ya da diğer yasa dışı cinsel eylemler için sömürmeyi, çocuğu pornografik gösteriler ve materyaller için sömürmeyi içermekte, ancak bunlarla sınırlı kalmamaktadır.

Cinsel istismar geniş bir yelpazede çok farklı cinsel aktiviteyi içermektedir. Bunlar fiziksel temas içermeyen, cinsel içerikli seyretme, konuşma, cinsel organları gösterme, pornografik materyalleri seyrettirme gibi eylemlerden, oral-anal-vajinal penetrasyona kadar değişebilmektedir. Genel kanının aksine cinsel istismar genellikle uzun bir sürece yaşılmış ve çoğunlukla çocuğun tanıdığı, yakın olduğu, güvendiği bir kişi ile uzun süreli bir istismar şeklinde ortaya çıkmaktadır⁽²⁾. İki çocuk arasında geçen cinsel içerikli, gösterme ya da dokunma tarzı eylemler-zorlama olmadığı koşulda- bazı durumlarda cinsel oyun olarak adlandırılabilir. Her iki çocuk da 4 yaşın altındaysa ya da iki çocuk arasındaki yaş farkı 4 yaştan az ise ve çocuklar eylemi tam olarak kavrayacak olgunlukta değilse bu durum cinsel oyun olarak değerlendirilmektedir.

Çocuğun cinsel istismarı çocuğu, ailesini, toplumu olumsuz etkileyen, uzun dönemde tekrarlama ola-

sılığı yüksek olan çok önemli bir sorundur. Çocuk ve ergenlerde cinsel istismar birçok değişkene bağlı olarak geniş bir yelpazede psikopatoloji tablosuyla karşımıza çıkmaktadır. Buna karşın istismarın erken teşhisi ise istismarın durdurulmasına, çocukta neden olduğu yükün azalmasına, destek sistemlerinin hızlı bir şekilde devreye girmesine, psikolojik gelişimin daha az zedelenmesine ve uzun dönemde sağlıklı yetişkin olarak işlevselliğinin sürmesine olanak tanımaktadır.

Çocuk ihmali, çocuğa bakım veren kişilerin onun gereksinimlerini yeterince karşılayamaması sonucu çocuğun gelişiminin olumsuz yönde etkilenmesi durumudur. Tüm istismar tiplerinden daha sıktır. Fiziksel istismardan iki kat, cinsel istismardan beş kat daha fazla görülür. Ancak ihmal konusundaki çalışmalar istismar çalışmalarından daha azdır; bu nedenle gerçek sıklığın belirlenmesi zordur.

Çocuğun duygusal istismar ve ihmali; çocuğun duygusal bütünlüğünü ve gelişimini zedeleyen her tür eylem ya da eylemsizlik olarak tanımlanır. UNICEF'e göre ise çocuğun nitelik, kapasite ve arzularının sürekli olarak kötülenmesi, sosyal ilişkiden yoksun bırakılması, çocuğun sürekli olarak insanüstü güçlerle, sosyal açıdan ağır zararlar verme ya da terk etme ile tehdit edilmesi, yaşına ve gücüne uygun olmayan isteklerde bulunulması ve çocuğun topluma aykırı

düşen çocuk bakım ve yöntemleri ile yetiştirilmesi duygusal istismardır.

Çocuğa yönelik istismar, çocuğun yaşadıklarını birine anlatmasıyla, aile içinden ya da dışından birinin istismara tanık olmasıyla ya da bir profesyonel tarafından yapılan gözlem, fark etme ve değerlendirme sonucunda açığa çıkabilir. İstismarın açığa çıkmasından sonra ilk tepki, çocuğa ve olaya yaklaşım, sosyal desteğin varlığı, profesyonel hizmetlerden yararlanıp yararlanmama durumu sürecin nasıl yaşanacağını etkiler. Bu sürecin en az hasarla yaşanabilmesi, çocuğun aile ve okul çevresinde yer alanların yaklaşımı, sağlık, sosyal, adli/hukuk sistemlerinin işleyişi ve yasal düzenlemelerin, yasa uygulayıcılarının çocuk odaklı, çocuğu koruyucu olup olmamasıyla ilişkilidir.

Öğretmenler çocuklarla en çok bir arada olan meslek grubu olarak çocuk istismarının ortaya çıkarılması, önlenmesi ve tedavisinde önemli konumdadır. Ancak resmi makamlarca kayda geçen istismar bildirimlerinin çok azı öğretmenler tarafından yapılmaktadır⁽³⁾.

Ülkemizde yapılan bir çalışmada öğretmenlerin üçte biri mesleğe başlamadan önce aldıkları eğitimin çocuk istismarı olgularını tanımak için yeterli, üçte ikisi ise yetersiz olduğunu belirtmiştir. Öğretmenlerin bir kısmı, bir çocuğun istismara uğradığını düşündükleri halde bildirimde bulunmamalarının gerekçesini, yetkililerin kendilerine gerektiği gibi yardımcı olmadığı ve yasal süreçle uğraşmak istememeleri olarak açıklamışlardır⁽⁴⁾.

Şüpheli istismarı bildirmek bir soruşturma istemi ve aynı zamanda çocuğun korunması için bir sorumluluk girişimidir⁽⁵⁾. İstismar kuşkusunu ilgili kurumlara bildirmek, çocuğun daha ciddi zarar görmesini önleyerek korunmasını sağlayabilir⁽⁶⁾.

Bildirim bir suçlama değildir; düşüncenin dile getirilmesi ve çocuğun durumunun soruşturulup değerlendirilmesi için yapılan bir girişimdir. Bir çocuğun tehlikede olduğundan şüphe duyulduğunda harekete geçmek gerekli ve zorunludur. Bildirim için istis-

mara ilişkin kanıt bulmak gerekli değildir; kanıt bulmak, olayı soruşturmakla görevli kişi ve kurumların işidir.

Okul ortamında kuşkulu istismarın yetkili kişi ve birimlere bildirilmesiyle, yetkili kişinin olayla ilgili gerekli işlemleri başlatması yükümlülüğü vardır. Ancak rehber öğretmenler ve psikolojik danışmanlar doğrudan RAM'lar, üniversitelerin çocuk istismarı ile ilgili bölümleri (çocuk koruma birim/merkezleri, çocuk ruh sağlığı klinikleri) ile iletişime geçebilir, yönlendirme yapabilirler. Çocuğun örselenmeden, bütüncül yaklaşımla değerlendirilebilmesi için üniversite çocuk koruma merkez/birimleri okul ve öğretmenlerle birlikte vakayı yönetmektedir. Çocuğa yönelik kuşkulu istismar durumları için sosyal hizmet bildirimi yapılmalıdır.

İstismar kuşkusunun, konunun uzmanı olan ekipler tarafından değerlendirilmesi çocuğun örselenmesinin en aza indirilmesi yönünden en sağlıklı yöntemdir. Kuşkulu istismarın bildirilmesi durumunda çocuğa yönelik istismar gerçekleşmemiş olsa bile, çocuğun, kardeşlerinin ya da ailenin diğer gereksinimlerinin (sağlık, eğitim, sosyal hizmet, hukuksal destek gibi) bütüncül olarak değerlendirilebilmesi ve müdahale edilebilmesi anlamında bildirim yararlıdır. Çocuğa yönelik ve "suç" olarak tanımlanan istismarın yasal bildirimi ise zorunludur.

KAYNAKLAR

1. Dağlı T., İnanıcı, M.A. (Yayına Hazırlayanlar). *Hastane Temelli Çocuk Koruma Merkezleri İçin Başvuru Kitabı, İhmal ve İstismara Uğrayan Çocuğa Bütüncül Yaklaşım*, Ankara, 2011.
2. Dağlı T., İnanıcı, M.A. (Yayına Hazırlayanlar). *Üniversiteler İçin Çocuk Koruma Merkezleri El Kitabı, İhmal ve İstismara Uğrayan Çocuğa Bütüncül Yaklaşım*, Ankara, 2010.
3. Kenny, M.C. (2001b). *Child Abuse Reporting Teachers' Perceived Detterrents*, *Child Abuse & Neglect*, 25, 81-92.
4. Kenny, M.C. (2004). *Teachers' Attitudes Toward and Knowledge of Child Maltreatment*, *Child Abuse & Neglect*, 28, 1311-1319.
5. Bonner, B.L., Walker, C.E.Ü., Berliner, L. (2001). *Children with sexual behavior problems: Assessment and treatment. Final Report, Grant No. 90-CA-1469, National Center on Child Abuse and Neglect Administration for Children, Youth, and Families U.S. Department of Health and Human Services.*

SURİÇİ'NDEN ÇOCUK HİKÂYESLERİ

Aycan Diril Mercan

Eğitim Sen Diyarbakır 1 No'lu Şube

Aylardır duyuluyordu ya da yaşanmaya başlamıştı çatışmanın başlangıç adımları... Her sabahki gibi uyandılar onlar da, küçük tahta pencereden baktıklarında, el arabasıyla günlerdir birkaç eşyasını alarak taşınanlara bir aile daha katılmıştı. Kimi çıkmam diyordu, "Evim burası, çoluğum çocuğum var, okulları var, mahalleleri var, nereye gidiyoruz biz?". Kimi tutturmuş, "Çoluğum çocuğum var, büyümesini istiyorum, ölmesini değil!" Ortak dertler tutturmuş, ortak mahallelerin, ortak yoksul insanları ve çocukları, bir savaşın içine çekiliyor.

Gökyüzü aydınlık denilecek renkte, bulutlar toplanmış, kış geldi gelecek. Nereye gitsin çocuklar? Okulları var, mahalleleri, arkadaşları, oyuncakları; taştan, tahtadan, evden... Bırakmadılar, bırakmak istemediler, istemeyeceklerdi, istemiyorlardı... Mecbur kaldılar. Her sabahki gibi uyandılar işte. Anne hummalı bir çalışma tutturmuş, bir yandan eteğine yapışmış ağlayan çocuğu sustururken, bir yandan tabağa zeytin koymakta. Kahvaltı vaktidir. İki çocuk var doyurulacak.

Esnaf ekonominin kalbi Sur'da açıyor dükkanlarını... Demirciler, bakırcılar, peynirciler, kumaşçılar, tütüncüler, manifaturacılar, aktarlar, ucuzlukçular, mağazalar, kahveciler... Hepsi açıyor kepenklerini bir bir... Ama belli bir şey var o sabah... Bunca açılışın ahengini bozan. Bir gerginlik, bir tedirginlik hali, kızgın yüzler kuşanmış cephanelerini..

Anne siniye koydu kahvaltıyı, odaya getirdi, çocuklara seslenecekken, bir ses bastırdı tüm evreni var eden sesleri!

BOM! TAK TAK TAK TAK.... BOM!

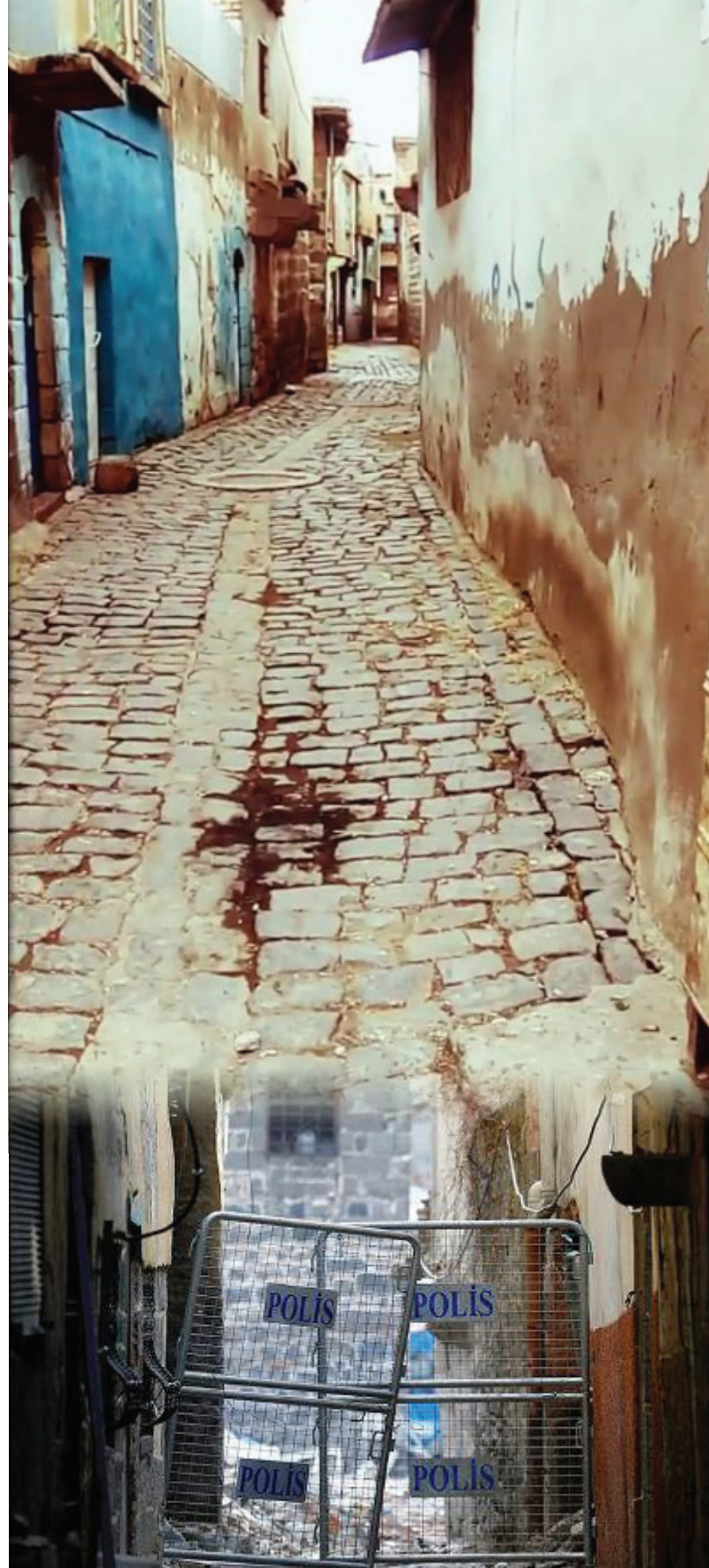
Eğildi, aldı çocukları eline, kahvaltı yerde, camlar titriyor, kırıldı kırılacak, giydirdi terssiz düzsüz kapı önündeki terlikleri, attı kendini sokağa. Kendisiyle iki çocuğun yan yana yürürken doldurabildiği dar sokağın iki başı siper edilmiş, karşılıklı çatışma başlamıştı. Bağırды koşarken; "Çocuklarım var.", "Yanımda çocuk var.", "Bırakın geçeyim.". Nefes nefese başının üzerinden geçen kurşunun soğukluğunu hissettiğinde dondu kaldı, o sıra fark etti ayağındaki ev içi terlikleri, ağlayan iki çocuğu ve havaya uygun olmayan incelikte elbiselerini. Ters yöne koşarken yola bari katların kurulduğunu, geçişin olmadığını görünce, çocuklarının ömrü bitiyor diye geçirdi içinden, gidiyor elimden en haklı olan hakkım, yaşamım. Ara sokaktan çocuğu kucaklayarak çeken mahallenin gençleri "Abla gel çıkaralım seni burdan." dediler. Niyetlenmişlerdi savunmaya kendi yaşam bahçelerindeki haklarını. Çıkardılar...

İki çocuk, ayağında ev içi terliğiyle bir kadın, Diyarbakır'a gittiler. Suriçi'nin hemen dibindeki Bağlar, onlar için Diyarbakır'dı çünkü. Evlerinin koridoru gibi olan Sur sokaklarından farklıydı. Kargaşanın, yoksulluğun, yüksek ama eski binaların diyarı Bağlar... Bir ev tuttular, kirasını ödeyemeyeceklerini bilerek. O anda

hatırladı yeniden, bir kilim serili odanın içine işeyen büyük oğlunu görünce, pek de kurtulamadıklarını savaştan... Derken her sabah aynışmaya başladı yine, BOM sesiyle uyan, 2.sınıfa gitmesi gereken büyük oğlunu gönderecek okulu olmadan, işediği eski yatağını temizle, erzak yardım paketinden çayı şekeri çıkar, pencereden, mutsuz, umutsuz, yüzlere bak... BOM, ne zaman kesilecek bu ses... Tak tak tak! Kimse yok mu bitirsin bu sesleri...

Belediyeden çağırdılar, topladılar bir yere, herkesin çocuğu var. Çocuklar, aileler, bir de gönüllüler. Kendilerine gönüllü diyen insanlar. Onlar da tedirgin, telaşlı, konuştular. Travma dediler... Dayanışma dediler... Birlikte iyileşebiliriz dediler... Gücümüz özümüzden gelir dediler... Çocuklarla bir araya gelmek istiyoruz dediler... Anlattı aileler, altına kaçırın çocukları, kapı açık, montuyla sürekli tetikte oturan çocukları, evlerde kaç kişi yaşadıklarını, ısınamayan çocukları, okula gidemeyen çocukları, savaş oyunları oynayan çocukları, tank resmi çizen çocukları, ağlama krizlerine giren çocukları, evini özleyen çocukları, oyun oynarken patlayan çocukları, oyuncakla bombayı ayırt edemeyen çocukları, mahallesi toprak yığınının döndüğü için yolunu şaşıran çocukları, hakları ihlal edilen, yaşam hakkı, eğitim hakkı, sağlık hakkı elinden alınan, ihmal edilen, istismar edilen çocukları... Anlattı onlar, ağladılar birlikte. Oynayarak iyi olacağız dediler, gülerek, konuşarak, paylaşarak, kendimizi fark ederek, sahip çıkarak, isteyerek, dayanışarak, hep beraber çıkacağız bugünü karanlık yapanların karşısına aydınlığımızla... Aşacağız travmaları, kendi travmatik toplum tarihimize... Her şeye, herkese rağmen.

“**Ortak dertler tutturmuş,
ortak mahallelerin,
ortak yoksul insanları
ve çocukları, bir savaşın
içine çekiliyor.**”

ÇOCUK İHMAL VE İSTİSMARI

Arzu Şenel Kavraz

SES Giresun İl Temsilciliği Örgütlenme Sekreteri

Sonuçta hepimiz yorganın içine saklanınca güvende olduğunu sanan çocuklardık.

**SAKLAMAYIN
İHBAR EDİN!
UTANMAYIN
UTANDIRIN!**

Merhaba,
Giresun İl Sağlık Müdürlüğü Toplum Sağlığı Merkezi Eğitim Birimi'nde eğitim hemşiresi olarak görev yapmaktayım. 1. basamak koruyucu sağlık eğitim hizmetini 8 kişilik ekiple birlikte yürütüyoruz. Çocuk ihmal ve istismar eğitimini 2015 yılından itibaren yaklaşık 4 yıldır veriyoruz. Eğitim verdiğimiz grup okullarda PDR, okul öncesi, sınıf öğretmenliği ve veliler. Bunun dışında, merkez 2 belde ve buna bağlı 64 köy halkına eğitim vermekteyiz.

Çocuk Tanımı

Çocuk Hakları Sözleşmesi 1. madde: 18 yaşından küçük her insan çocuk sayılır.

5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu 3. madde: Daha erken ergin (reşit) olsa bile 18 yaşını doldurmamış kimse çocuk sayılır.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu 6. madde: Çocuk de-ğiminden 18 yaşını doldurmamış kişi anlaşılır.

Dünya Sağlık Örgütü (2002) çocuk istismarının ta-nımını şöyle yapmıştır: Çocuğun sağlığını, büyüme ve

gelişmesinin olumsuz olarak etkilenmesine neden olan her türlü fiziksel veya duygusal, cinsel, ihmal veya ihmale neden olacak ticari reklam amaçlı ya da diğer bütün etkilenme şekilleri de dâhil olmak üzere her türlü tutum ve davranışlara maruz kalmasıdır. Bir başka deyişle çocuğun beden veya ruh sağlığına zarar verme riski taşıyan, fiziksel, duygusal, zihinsel veya cinsel gelişimini olumsuz etkileyen, kendisine bakmakla yükümlü kişi veya kişiler tarafından zarar verici olan, kaza dışı ve önlenemez bir davranışa maruz kalması, çocuğa karşı kötü muamele ya da çocuk istismarı şeklinde tanımlanmaktadır. Kötü muamelenin fiziksel, cinsel, duygusal istismar ve ihmal olmak üzere 4 farklı boyutu bulunmaktadır (Dünya Sağlık Örgütü 2006).

Cinsel İstismar

Çocuğun tam olarak anlamadığı, onay vermesinin mümkün olmayacağı, gelişimsel olarak hazır olmadığı ya da toplumun yasalarına, sosyal normlarına aykırı olacak şekilde bir cinsel etkinliğe dâhil edilmesidir.

Cinsel İstismarın Şekilleri

Dokunma olmaksızın yapılan cinsel istismar şekilleri:

- 1- Çocuğa cinsel içerikli şeyler söylemek ve çocukla aynı içerikte konuşmalar yapmak
- 2- Teşhircilik, röntgencilik
- 3- Çocuğun cinsel ilişki sahnesine doğrudan şahit olması (başka insanlar ya da hayvanlarla ilişki)
- 4- Çocuğa cinsel organ göstermek, çocuğun cinsel organlarını göstermesini istemek, banyodayken çocuğu gizli/açık olarak seyretmek
- 5- Çocuğa cinsel içerikli materyal göstermek (pornografik film seyrettirmek, fotoğraflar göstermek)
- 6- Çocuğu pornografik malzemeler için kullanmak

Dokunmanın yer aldığı istismar olguları:

- 1- Oral-genital, genital-genital, genital-rektal, el ile ya da bir cisimle genital temas, rektal bölgelere, memeye veya vücudun diğer bölgelerine dokunma

- 2- Bu eylemler çocuğa dokunarak ya da çocuğun istismarcıya dokunması istenerek gerçekleştirilir
- 3- Şiddet kullanarak yapılan cinsel istismar

Çocuğun Cinsel Sömürüsü: Çocuk fuhuşu ve satışı.

- 1- Çocuğa ve veya üçüncü kişilere para ve benzeri şeylerin verilmesi karşılığında çocuğun yetişkin tarafından cinsel obje olarak kullanılmasıdır.
- 2- Fuhuş, pornografi, cinsel sömürü amaçlı kullanma, çocuk seks turizmi, erken evlendirme vb.

Ensest: Kanunen evlenmelerine izin verilmeyen iki kişi arasındaki cinsel ilişki ensest olarak tanımlanır. Kan bağı olan baba, anne, ağabey, abla, amca, dayı, teyze, hala ve dede gibi akrabalara ek olarak, çocuk üzerinde anne-baba gibi otoritesi ve saygınlığı olan geniş bir akraba ve hısım gurubu ensest tanımında taciz edenler arasında sayılır. Örneğin enişte, üvey anne-baba, üvey kardeşler bu guruhadır.

Çocuk İstismarını Düşündürecek İpuçları

Çocukluk Çağı Kötü Muamelenin Neden Olabileceği Davranış Bozuklukları:

- 1- Uyku bozuklukları
- 2- Aşırı talepkârlık
- 3- Karşı gelme
- 4- Dürtüsellik, saldırganlık
- 5- İçer dönlük, engellenme/baskılanma duygusu
- 6- Aşırı uyumlu, aşırı itaatkar olma
- 7- Anne-babaya/bakım veren kişiye aşırı yapışma
- 8- Akran ilişkilerinde sorunlar
- 9- Okul başarısızlığı
- 10- Çökkünlük
- 11- Düşük benlik değeri
- 12- Korkular
- 13- Öfke patlamaları
- 14- Sağlığını riske atacak davranışlar
- 15- Kendine zarar verme düşüncesi ve intihar girişimi

- 16- Madde kullanımı
- 17- Yeme bozuklukları
- 18- Cinselliğe ilişkin her türlü konu ve duruma aşırı ilgi ya da aşırı tepki gösterme
- 19- Çok sık öpmeye çalışma, göğüslere, bacaklara ya da genital bölgeye dokunmaya çalışma, sür-tünme, kendi genital bölgesini gösterme
- 20- Bedenin kirli ya da zedelenmiş olduğuna inanma ve ifade etme
- 21- Genital bölgesinde bir sorun olduğundan korkma
- 22- Resimlerde, oyunlarda ya da hayallerinde cinsel istismara uğradığını düşündürecek özelliklerin bulunması
- 23- Tuvalet eğitimini kazanmış bir çocuğun altını veya yatağı ıslatmaya başlaması
- 24- Regresif semptomların varlığı (kendine zarar verici davranışlar, bebeklik davranışları, bebek gibi konuşma)

Bu belirtilerin hiçbirisi çocuk istismarının kesin ve net göstergesi değildir. Çocuklar farklı sebeplerle de böyle davranabilir, patolojik davranış değişikliği gösterebilirler. Ancak bu belirtilerin fark edilmesi halinde istismar olasılığını da düşünmek gerekir. Cinsel istismar konusunda hikâye uyduran çocuk sayısı çok azdır. Eğer bir çocuk cinsel olarak istismar edildiğine ilişkin bilgi veriyorsa temel yaklaşım çocuğa inanmak olmalıdır.

Çocuğun istismar edildiğini fark ettiniz ya da öğrendiniz...

- 1- Çocuğu istismar ortamından en kısa sürede uzaklaştırın
- 2- Çocuğa yardım edin
- 3- Çocuğun yanında olun, çocuğa destek olun, çocuğun tedavisi ve izlemi için yardım sağlayın. Çocuğa yardım etmezseniz; istismar devam edebilir, çocuğun size güveni sarsılır, kendine inanılmadığını düşünür, istismarın kendi suçu olduğunu düşünür, kendini değersiz hisseder.

Çocuğun istismar edildiğini fark ettiniz ya da öğrendiniz, mutlaka, bildirimde bulunun. Bildirimde bulunmaz iseniz...

- 1- Çocuğun istismarı, şiddeti de artarak devam eder.
- 2- İstismarcı cezasız kalır ve başkalarını da istismar etmeye başlayabilir.

Çocuğun;

- 1- Öz saygısı ve kendine güveni kaybolur
- 2- Hayata güveni ve saygısı azalır, çocuk yaşamın doğruları ile ilgili yanlış inançlar edinir, istismarın tüm izlerini erişkin yaşlarına taşır
- 3- Ölebilir...

Çocuk istismarı ile etkin mücadele faaliyetleri kapsamında; cinsel saldırılara maruz kalmış çocukların korunmasını sağlamak ve örselenmesini asgariye indirmek amacıyla Sağlık Bakanlığı koordinatörlüğünde Adalet Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı (Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı), Milli Eğitim Bakanlığı, Adli Tıp Kurumu Başkanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu, Yargıtay Başkanlığı ve Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'nın paydaş olduğu bir çalışma başlatılarak Ankara'da bir pilot merkez olarak "Çocuk İzlem Merkezi" (ÇİM) kurulmuştur.

"Çocuk İzlem Merkezi"nin (ÇİM) amacı, cinsel istismar olgularının kurumlardaki yönetimi sırasında, bu kurumların işini kolaylaştırmak yolunda tüm gereksinimlerini karşılamak ve bunu yaparken kurumları çocuğun ayağına getirerek, çocuğu sistem içinde ikincil örselemeden korumaktır.

04.10.2012 tarihli ve 28431 sayılı Resmi Gazete'de "Çocuk İzlem Merkezi" Başbakanlık Genelgesi yayımlanmıştır. Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü koordinasyonunda 23.07.2014 tarihinde Çocuk İzlem Merkezleri Yönetmeliği çalışmaları kapsamında son aşamaya gelmiş bulunmaktadır.

Çocuk İzlem Merkezi, Sağlık Bakanlığı'na bağlı bir hastane çatısı altında, ilgili kurumların koordinasyon içinde çalışacağı, dışarıdan hastanenin diğer kli-

niklerinden ayırt edilemeyecek fiziksel özelliklerde, çocuğun tekrar örselenmesini engelleyecek biçimde bütün adli ve tıbbi işlemlerin tek merkezde, tek seferde yapılmasına imkân verecek koşullarda, çocuk dostu bir ortamda hizmet vermektedir.

Söz konusu merkezlerin 2016 yılı sonuna kadar 29 sağlık hizmet bölgesine yaygınlaştırılması hedeflenmektedir. Birinci aşamada Ankara (2 merkez), Adana, Antalya, Bursa, Diyarbakır, Erzurum, Gaziantep, İstanbul (5 merkez), İzmir, Kayseri, Samsun; ikinci aşamada ise Şanlıurfa, Manisa, Eskişehir, Elazığ, Van, Trabzon, Edirne, Denizli, Kocaeli, Konya, Mersin, Sivas, Afyonkarahisar, Mardin, Zonguldak, Malatya, Karabük ve Aydın illerine "Çocuk İzlem Merkezi" açılacaktır.

Hâlihazırda Çocuk İzlem Merkezi; Ankara, Gaziantep, Kayseri, Samsun, Diyarbakır, Bursa, Adana, İzmir, Antalya, Elazığ vardır.

Giresun ilinde verdiğimiz eğitimler sonucunda, söyleyebiliriz ki; cinsel istismara karşı toplumun her kesiminde, konudan kaçınma, görmezden gelme, üzerini kapatma gibi davranışlar söz konusu. Diğer eğitim konularından farklı olarak gerek halk eğitimlerinde, gerekse kurum eğitimlerinde bize ilk sorulan soru; "Neden bu eğitimi veriyorsunuz? Neden bu köyde ya da bu okulda bu konu hakkında bilgilendirme yapıyorsunuz? Bizim kurumda ya da bölgede böyle bir vaka mı oldu da eğitim için geldiniz? Bizde böyle olaylar olmaz, siz gidin bunu başka yerlerde anlatın vb."

Toplumun büyük bir kesimi görmezden gelse de çocuk cinsel istismarı, pedofili, ensest, erken yaşta evlilikler bu ülkenin en ciddi sorunlarının başında geliyor. Vakaların bir çoğunun resmi kayıtlara yansımadağını hepimiz biliyoruz, son 18 ayda 21.957 çocuk hamile olarak kayıtlara geçti. Özellikle dinci, gerici cemaat, vakıf ve yurtlarında yaşananların üzeri kapatılmaya çalışılsa da çocuklara yönelik bu sapkın ve kabul edilemez saldırıların faillerinin en ağır şekilde cezalandırılmaları ve çocuk istismarının önlenmesi konusunda daha güçlü mücadele edip, çocuklarımızı korumaya devam edeceğiz.

CİNSEL İSTİSMARIN HUKUKİ BOYUTU

Av. Müjde Tozbey Erden
Van Barosu

Türk Ceza Kanunu’nun 279. maddesine göre “Kamu adına soruşturma ve kovuşturmayı gerektiren bir suçun işlendiğini göreviyle bağlantılı olarak öğrenip de yetkili makamlara bildirimde bulunmayı ihmal eden veya bu hususta gecikme gösteren kamu görevlisi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.” denilmektedir.

Ülkemizde her 4 kız çocuğundan bir tanesi, her 6 erkekten bir tanesi cinsel istismara maruz kalmaktadır. İstismar oranlarının bu kadar yüksek olması, her öğretmenin böyle bir vakayla karşılaşma riskini de artırmaktadır. Bu nedenlerle de kafamızdaki sorular artmakta.

Cinsel istismar nedir, tecavüz nedir, istismarın cezası ne kadar, cinsel istismar ile karşılaştığında neler yapmak gerekiyor, kime başvurmalı, dilekçe mi yazmalı, yoksa bir bilene mi sormalı, acaba çok mu koşturmak zorunda kalacağım, yoksa adliyede sabahlayacak mıyım?

Bu tür sorular bizleri olduğu kadar öğretmenlerimizi de korkutur. Öğretmenlerimiz bu sorulardan ve cevaplardan korkmakta haklıdır. Çünkü gerçeği ortaya çıkarmak, öğrencilerinin zarar görmesini önlemek zor ve mücadele gerektiren bir durum. Hele ki hukukun hak ve emekten olmadığı bir düzende yaşıyorsak.

Ancak öğretmenlerimizin ülkemizin en önemli sac ayaklarından bir tanesi olan eğitimin temeli olduğu ne kadar gerçek ise, istismar ile karşılaştıklarında gerçekleştirecekleri mücadelede o kadar önemlidir. Bu nedenlerle cinsel istismarda ne yapmamız ge-

rektiği konusuna gelmeden önce, istismarın ne olduğunu ve neleri kapsadığını bilmek gerekmektedir.

Çocukların Cinsel İstismarı Nedir?

Çocukların cinsel yönden istismar edilmesi, yetişkin bir kimsenin 18 yaşına kadar olan bir çocuğun bedenine cinsel amaçlı olarak dokunması, temas etmesidir. Örneğin, çocuğun özel bölgesine dokunmak, fiili livata, bedenin içerisine bir şeyler sokmak, boynundan öpmek, bedenini bedenine sürtmek vb. Sadece bu temaslar dahi cinsel istismar suçu kapsamındadır. 18 yaşından büyük kimseler için "tecavüz" ve "sarkıntılık" olarak betimlenen bu durum, 18 yaş altındaki insanlar için "çocuk istismarı" olarak tanımlanmaktadır.

Ancak cinsel istismarı, "cinsel sarkıntılık" ile karıştırmamak lazım. Şöyle ki, cinsel sarkıntılık tek bir defaya mahsus, planlanmamış, fiili livatanın gerçekleşmediği cinsel eylemlere denmektedir. Örneğin, asansörde bir çocuğun bedenine dokunup kaçmak cinsel sarkıntılık suçu kapsamına girmektedir. Türk Ceza Kanunu'na göre 3 ila 8 yıla kadar hapis cezası verilmektedir. Çünkü bir defaya mahsus gerçekleşen bir eylemdir. Planlanmamıştır, devamlılığı yoktur.

Ancak aynı kişi tarafından sürekliliği olan, planlanarak yapılan, birden fazla olan eylemler (fiili livata şart değildir) çocuğun cinsel istismarı suçu kapsamındadır. Örneğin bir yetişkinin, aynı çocuğu her gördüğünde gizli bir yerde onun özel bölgesine dokunması, her defasında dudağından öpmesi veya bedenini sürmesi yine bu suç kapsamına girmektedir. Bu durumda cinsel istismar suçu oluşturan kişiye Türk Ceza Kanunu'nun 103. maddesine göre 8 ila 15 yıl arası hapis cezası verilmektedir. Ceza, eylemlerin boyutuna ve ağırlığına göre, suçu işleyenin mağdur çocuğa olan yakınlığına göre, sürekliliğin boyutuna göre vb. artmaktadır. Ancak en az 8 yıl hapis cezası verilmektedir.

Öğretmenlerimiz Cinsel İstismarı Öğrendiğinde Ne Yapmalı?

Türk Ceza Kanunu'nun 279. maddesine göre "Kamu adına soruşturma ve kovuşturmayı gerektiren bir suçun işlendiğini göreviyle bağlantılı olarak öğrenip

de yetkili makamlara bildirimde bulunmayı ihmal eden veya bu hususta gecikme gösteren kamu görevlisi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır." denilmektedir.

İş bu yasa da görüleceği üzere öğretmenliğinizi yaptığınız sırada öğrendiğiniz her suçu bildirmekle sorumlusunuz. Örneğin, görevinizi yapmadığınız bir gün yolda yürürken bir kavgaya şahit olduğunuzda durumu hemen bildirmekle sorumlu değilsiniz. Ancak okulda göreviniz sırasında öğrencinizden öğrendiğiniz bir suçu veya gördüğünüzü yetkili kimselere bildirmekle sorumlusunuz. Aksi halde cezai sorumluluğunuz doğmaktadır.

Okulunuzda Bir Öğrencinizin Yanınıza Gelip Yaşadığı Cinsel İstismarı Anlatması Halinde Ne Yapmalısınız?

Öncelikle öğrencinizin yaşadığı istismarı kesinlikle bildirmelisiniz. Ancak öncesinde öğrencinizin yaşadıklarını bir tutanak düzenleyerek tutanağa yazmalısınız. İmkânınız olursa başka bir öğretmen ile istismarı tutanağa geçirmelisiniz. Eğer öğrenciniz kabul ederse öğrencinizin kendi el yazısı ile olayı kâğıda

Cinsel istismar suçu oluşturan kişiye Türk Ceza Kanunu'nun 103. maddesine göre 8 ila 15 yıl arası hapis cezası verilmektedir. Ceza, eylemlerin boyutuna ve ağırlığına göre, suçu işleyenin mağdur çocuğa olan yakınlığına göre, sürekliliğin boyutuna göre vb. artmaktadır. Ancak en az 8 yıl hapis cezası verilmektedir.

eğitim sen

aktarmasını sağlayın. Öğrencinizin olayları anlattığı kâğıt tabi ki tek başına delil değildir. Ya da öğrencinizin reşit olmaması nedeniyle yazdıklarının altına imza atması da tek başına yeterli değildir. Ancak soruşturma aşamasında etkisi olacaktır.

Öğrencinizin yazdıkları ve tarafınızca tutulan tutanağı bir üst dilekçe ile okul yönetimine sunmalısınız. Yalnız sunduğunuz dilekçe ve tutanakların fotokopilerini kendinizde de bulundurun. Çünkü yönetimin

Kolluk tarafından istismar mağduru çocuk, Çocuk İzlem Merkezi'ne götürülecektir. ÇİM'de çocuğun kamera önünde ve psikolog eşliğinde beyanları alınmaktadır. Yani eskisi gibi çocuk hem polise hem savcıya hem hâkime ayrı ayrı yaşadıklarını anlatmak zorunda kalmamaktadır. Sadece bir kez kamera önünde anlattığı için, aynı kamera kaydı duruşmalarda izlenmektedir. Çocuk, aynı travmayı defalarca yaşamamaktadır.

Suçun ortaya çıkmasını sağlayan öğretmene gelince; öğretmen cinsel istismar suçunda suçlu veya müşteki (şikâyetçi) değildir. Öğretmen, olayın doğrudan tanığı değil, dolaylı tanıktır. Yani öğretmen yargılanmamaktadır. Bu nedenle yargılanıyormuş gibi hissetmemelisiniz. Suçun kolluğa bildirilmesi halinde, kolluk bağlı olduğu savcının bilgisi dâhilinde istismar mağduru çocuğu ÇİM'e götürür, çocuğun ailesini dinlemek için kolluğa çağırır, suç işlemiş kişi hakkında gözaltı işlemi yapar. Devamında öğretmeni –zor durumda bırakmayacak şekilde- tanık olarak dinlemek için kolluğa çağırır.

Soruşturma başladığı zaman öğretmen ilgili savcılık tarafından bir kez ve ilgili mahkeme tarafından bir kez olmaz üzere iki defa daha tanık olarak dinlenecektir. Bu aşamadan sonra öğretmenden başka bir şey yapması istenmemektedir.

durumu bildirmemesi veya üstünü örtmeye çalışması halinde bu fotokopileri İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne ve ilgili savcılığa bildirmeniz gerekebilir. Okul yönetimi tarafından sizin tutanaklarınız ile birlikte varsa okul polisine yoksa ilgili karakola durum bildirilmelidir.

Okul yönetiminin olayın üstünü örtmesi/geciktirmesi halinde siz aynı tutanaklarla ilk önce İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne, sonrasında okul polisine veya en yakın karakola gidip olayı bildirmek zorunda kalabilirsiniz. Yukarıda değindiğim üzere suçun bildirilmesi halinde cezai sorumluluğunuz doğacaktır.

Ayrıca İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından dinlenilmek veya yazışma yapılmak istenebilir. Ancak yine tanık olarak yazışma yapılabilir. Öğretmenimiz hakkında soruşturma yapılmamaktadır.

Yukarıda saydığım işlemler ve eylemler dışında öğretmenimizin yapacağı başka bir sorumluluğu kalmamaktadır.

Sevgili öğretmenlerimizin, karanlığı yırtmaları dileğiyle...

KESK NE YAPABİLİR?

Şenay Garip

Eğitim Sen İstanbul 4 Şube Mali Sekreteri /Rehber Öğretmen

Çocuk istismarı toplumsal bir sorundur. Çocuk istismarının, yalnızca çocuk ve fail arasında yaşanan bir güvenlik sorunu olarak görülmesi bu sorunun asıl kaynağıdır. Hâlbuki söz konusu "olay" yaşanırken tüm toplum oradadır ve herkes, hepimiz sorumluyuz. Çocuklarını geleceğinin teminatı olarak gören ebeveynlerden cinsellik konuşmaktan çekinen öğretmenlere; çocuğunu zorla çalıştıran babalardan, her gün kadını aşağılayan politikacılara kadar herkes istismarın bir yerinde durmaktadır. Bu, aynı

zamanda demektir ki, herkesin hepimizin yapabilecekleri, yapması gerekenler vardır. Bu yazıda, cinsel istismar ağırlıklı olmak üzere çocuk istismarının tanımını ve istatistiksel bilgileri ortaya koyarak kamu çalışanlarının tutumlarına değineceğim. İhtiyacımız olan bilgilerin neler olduğunu, kişiler olarak tutumlarımızı ve önümüzdeki engelleri, çözüm aşamasında oynadığımız rolleri konuştuktan sonra kurumsal anlamda KESK olarak neler yapabileceğimize dair önerileri tartışacağım.

İstismar Nedir?

Çocuk ihmal ve istismarı; toplumun tamamını ilgilendiren, psikolojik, tıbbi ve adli yönleri ile travmatik sonuçları olan sosyal bir problemdir. İlk kez 1860 yılında çocukların fiziksel ve cinsel istismarı konusunda değinilmiştir (Yıldız ve Ark.;2017). Fiziksel, duygusal, ekonomik ve cinsel olmak üzere dört boyutta incelenir. Ekonomik, fiziksel ve cinsel istismar yaşanırken duygusal istismar da çoğu zaman bunlara eşlik eder. Genellikle boyutlardan biri yaşanmaz. İki hatta üç boyut birlikte yaşanır. Türkiye’de yapılan Çocuk İstismarı ve Aile İçi Şiddet Araştırması’nda; 7-18 yaş çocukların yüzde 43’ünün fiziksel, yüzde 51’inin duygusal istismara, yüzde 25’inin de ihmalle maruz kaldığı (SHÇEK 2010) bildirilmiştir. Türkiye Adli Tıp Kurumu Morg İhtisas Dairesi’ne gelen çocuk ölümlerinin yüzde 74.5’i ihmalden kaynaklanmaktadır (Sözen; 2005). Bu veriler, ihmalin ve istismarın çocukların yaşam hakkını ortadan kaldırdığını göstermektedir. İhmalden kaynaklı çocuk ölüm oranının bu denli yüksek olması önlenabilirliği tartışmayı gerektirmektedir. Ayrıca, ihmalin olduğu bir ortamda istismarın yaşanması kaçınılmazdır. Önlenebilirliği tartışmaya açmamak, koruma programları geliştirmemek, istismarın ve çocuk ölümlerinin en büyük sebebidir. İhmalin önemsenmemesi peşi sıra fiziksel, ekonomik ve cinsel istismarı getirir. İstismarın bir boyutunun yaşanıyor olması çoğu durumda diğer boyutlardan birinin de “yaşanıyor” ya da “yaşanabilir” olduğu anlamına gelir. Her yıl yaklaşık 5,5 milyon çocuk ihmal ve istismarı bildirilmektedir. Vakaların çoğunda ise ihmalin ardından fiziksel ve cinsel istismar yer almaktadır (www.healthychildren.org.;2017).

Şiddet; boyutlara ayrılrsa da bir bütündür. Şiddete açık, şiddetin normal karşılandığı, meşru görüldüğü bir ortamda her şey yaşanabilir. Şiddet birike- rek ilerler; sustukça ve müdahale edilmedikçe büyür ve komplike hale gelir; katmanları ve boyutları genişler. Ebeveynlerinden şiddet gören veya okula gönderilmeyen, ihtiyaçları gözetilmeyen bir çocuk cinsel istismar konusunda da risk altındadır. İhmal, yapmamız gerekenleri yapmamamız, istismar ise yapmamamız gerekenleri yapmamızdır. Yetişkinler

olarak üzerimize düşenleri yapmadığımız/yapamadığımız her durumda çocuk şiddet konusunda risk altındadır. İstismar birdenbire yaşanmaz. Bu birike- rek ilerleyen bir durumdur. Pek çok faktör, pek çok değişken ve ihmal edilen pek çok durum bir araya gelerek istismar/şiddet tablosunu ortaya çıkarır.

Eğitimin ve ailelerin çocuğa bakış açısı, toplum içindeki, ekonomik sistemdeki, inanışlardaki ve kültürdeki yeri, yasalar, yasa koyucular, uygulayıcılar; kısacası toplumun tüm bileşenleri, dinamikleri ve tüm yetişkinler bu zeminin yaratılmasında yer alır. Sistemin çocuğu ucuz iş gücü olarak görmesi ekonomik istismara davetiye çıkarır. Her yıl onlarca çocuk çalışırken hayatını kaybetmektedir. Ailenin kutsal olduğu ön kabulü, aile içinde herkesin herkese istediği gibi davranırsa da bundan bir zarar gelmeyeceği algısı kişisel sınırları ihlal eder. Ailesinden şiddet gören binlerce çocuk bunu kimseye anlatmamakta hatta pek çoğu normal olduğunu düşünmekte, bu durum uzun yıllar devam etmektedir. Buna bir şekilde tanık olan yetişkinler “aile yaşamına müdahale” etmekten çekinmekte, müdahil olduğunda sınırlarını bilmemekle suçlanabilmektedir. “Aile mahremiyeti, ailenin kutsallığı” gibi kavramlar ve bunların korunması çabası istismarı meşrulaştırmaya zemin hazırlamakta, dolayısıyla da istismarı arttırmaktadır. Çocuğun o aileye “ait” bir insan oluşu, pratikte ebeveynleri “yöneten” çocukları da “yönetilen” yapmakta; iktidar ilişkisi yaratmakta ve istismara hazır bir zemin oluşturmaktadır.

Karşılaşılan istismar olgularının pek çoğunda fail aileden, akrabalarından, çocuğun tanıdığı çevreden biridir. Bu da istismarın bir olay değil toplumsal boyutu olan bir süreç olduğunu kanıtlamaktadır. Çünkü istismar özellikle de cinsel istismar, çocuk hakkında bilgi sahibi olmayı, onu manipüle etmeyi gerektirir. Bu da bir süreç demektir.

Cinsel İstismar

Cinsel istismar, çocuğun cinsel doyum amacıyla kullanılmasıdır. Çocuğun cinsel gelişimini sekteye uğratan tüm davranışları kapsar. Dokunma, taciz, tecavüz, gözle taciz, pornografik bir yayına maruz

bırakma, kendisine dokunmaya zorlama, cinsel bölgelerini gösterme, çocuğun cinsel bölgelerine bakma, küfürlü ve seksüel konuşmalar yapma gibi davranışların tümü cinsel istismardır. Cinsel istismar denildiğinde akla ilk gelen taciz ya da tecavüzdür. Temasin olmadığı davranışların da istismar kapsamına girdiği pek bilinmemektedir. Cinsellik; konuşulmayan, mitlerle dolu bir konudur. Cinsel sağlık önemsenmemekte, bu konuda doğru bilgilenmenin önemi bilinmemektedir. Dolayısıyla cinsel istismarı konuşmak çok zor ve karmaşıktır. Cinsel istismar konusunda da bilgi eksikliği, mitlere inanmak ve bu mitler doğrultusunda hareket etmek sonucunu doğurur. Çocukların genellikle yabancılar tarafından istismara maruz bırakıldığı, parklar, boş inşaatlar gibi ıssız yerlerin tehlikeli olduğu, çocukların istismarı hayal güçlerinden uydurduğu, sadece kız çocuklarının başına geldiği, düşük gelirli ailelerde yaşandığı, faillerin garip görünüşlü kişiler olduğu, çocuk şimdiye dek sustuysa rıza gösterdiği, çocukların olan bitemi zamanla unutacağı gibi yanlış bilgilere inanılması sonucunu doğurur.

İstismarcı Kimdir?

Konuşulmaması istismarı gizler ve devam ettirir. Olguların pek çoğunun bildirilmediği düşünülmektedir. Cinsel istismar faillerinin yüzde 66.2'si çocuğun tanıdığı birisidir. Bu olguların da üçte biri ensest olup, ensest faillerinin yarısını öz babalar oluşturmakta-

dır. Sanıldığı gibi failer farklı bir dış görünüme sahip değildir. Olguların büyük çoğunluğunda; failer toplum tarafından kabul gören bir profile sahiptir ve evli, iş sahibi erkeklerdir. Toplum içinde bir statüleri vardır. Sanıldığı gibi tüm failer pedofil değildir. Faileri hasta, sapık, sapkın vb. kavramlarla anmak hakikatin üstünü örtmektedir. Çocuk istismarı sapık erkeklerin gerçekleştirdiği bir davranış örüntüsü değil, toplumun erkeklik sorunundan kaynaklanmaktadır. Hiyerarşinin olduğu her yerde gerçekleşebilir. İstismarcı erkekler normal bireylerdir. Tıp ve psikoloji bilimi de kuşkusuz eril düşünceden payını almıştır. Faileri hasta olarak değerlendirmek sorunun üzerinin örtülmesi için çok iyi bir argümandır. Tecavüz, kadınların çabasıyla 1970'li yıllarda tanımlanmıştır. Tecavüzle ilgili ampirik çalışmalar, suçu işledikleri sırada erkeklerin yalnızca yüzde 5'inin psikotik olduğunu saptamıştır (Scully; 2013). Bu demektir ki; failerin akli başındadır. Psikolojik olarak herhangi bir yetersizlikleri yoktur. Bu erkeklik sorunudur ve toplumsaldır.

Cinsel istismar davranışlarının çocuğun gelişim düzeyinin epey üzerinde oluşu ve failerin genellikle yakın çevreden olması, çocuğun bu durumu anlamlandırmasını güçleştirmektedir. Pek çok çocuk, belli bir yaşa gelinceye ya da doğru bir bilgiyle karşılaşmaya kadar bu durumun bir "sevgi davranışı" olduğunu zannedebilir. Çocuğun; başta bakmakla yükümlü kişiler olmak üzere (genellikle anneler) ailesi

tarafından bir "sevgi nesnesi" olarak görülmesi ve bedensel sınırlarına saygı duyulmaması, böyle bir bilincin olmayışı, "aileden zarar gelmez" ön kabulü, söz konusu davranışı anlamlandırmayı güçleştirdiği gibi istismarın sürmesine ve şiddetlenmesine neden olur. Çocuk söz konusu davranıştan rahatsız olur ama söyleyemez. Anlamlandırdığı durumlarda da genellikle kendine inanılmayacağından, suçluluk duyduğu ve utandığı için korkar ve konuşamaz. Özellikle failin aileden biri olması durumunda; ailesinin kendisini suçlayacağından; abinin, babanın hapse gireceğinden, ailesinin dağılacığından ve tüm hayatının değişeceğinden korkar. Çocuk bunu fark ettikten sonra genellikle susar. Aile içinden ya da dışından, çocuk istismarcı ile karşılaşmaya ve aynı ortamı paylaşmaya devam eder. Çocuğun böyle bir sıkışmışlık içinde hem bu durumu (istismarı) fark etmesi hem dillendirebilmesi ve istismarın son bulması aile ortamı dışında, yani okulda ya da çocuğun dâhil olduğu başka bir toplumsal kurumda gerçekleşecektir/gerçekleşmektedir.

Öğretmenin Rolü

Çocuk genellikle okulda; arkadaşlarına ya da öğretmenine bunu dolaylı olarak anlatabilir. Yaşadıklarını, kavramlardan uzak, davranış boyutuyla ortaya koyabilir. Çoğu zaman okulda verilen; cinsellik, bedensel sınırlar, özel bölgeler gibi kavramlardan

bahseden bilgilendirme çalışmalarıyla yaşadıklarını anlamlandırıp dillendirebilir. Dillendirmediği durumlarda davranışlarıyla bunu ortaya koyar. Okula devamsızlık, konsantrasyon güçlüğü, ders başarısında düşme, ilgi alanlarında takılma, depresyon, davranış değişiklikleri gibi belirtiler; istismar göstergeleri olabilir. Bunlar genellikle anne babalar tarafından fark edilmeyebilir. Öğretmenler bu değişiklikleri daha rahat gözlemleyebilir, daha çabuk fark edebilirler. Dolayısıyla öğretmenler, istismarın hem müdahale hem önleme aşamalarında kilit rol oynarlar.

Öğretmenlerin istismar durumlarını nasıl fark edecekleri, nasıl müdahalede bulunacaklarını bilmesi önemlidir. Çocuğun cinsel sağlık, bedensel sınırlar, iyi-kötü dokunuş gibi kavramları bilmesi önleyicidir. Hem akran istismarının önlenmesi hem de çocuğun olası bir kötü dokunuşu tanıması açısından önemlidir. Bu konularla ilgili ülkemizde uygulanan bir koruma/eğitim programı bulunmamaktadır. Hâlihazırda yapılan çalışmalar öğretmenlerin kendi okumaları, STK'ların çalışmaları gibi kişisel çabalarla yürümketir. Öğretmenlik lisans programlarında çocuk ihmal ve istismarı ile ilgili bir ders bulunmamaktadır. Müdahale konusundaki bilgi eksikliği çocuğun "ikincil travma" yaşamasına neden olabilir. Çocuk ilk açıldığında nasıl bir konuşma yapılacağı, neler söylenebileceği, nasıl bir yol izlenmesi gerektiği, adli bildirim sürecinin nasıl izlenebileceği ve bu süreçte çocuk için

“ Çocuk söz konusu davranıştan rahatsız olur ama söyleyemez. Anlamlandırdığı durumlarda da genellikle kendine inanılmayacağından, suçluluk duyduğu ve utandığı için korkar ve konuşamaz. Özellikle failin aileden biri olması durumunda; ailesinin kendisini suçlayacağından; abinin, babanın hapse gireceğinden, ailesinin dağılacağından ve tüm hayatının değişeceğinden korkar. ”

neler yapılabileceğinin bilinmesi, ikinci travmayı önleyebilir, çocuk kendini güvende hisseder. Aile nasıl yol kat etmesi ve nasıl davranması gerektiği konusunda ikna edilip bilgilendirilebilir.

Öğretmenlerin bu konudaki bilgi eksiklikleri bazı araştırmalarda kendileri tarafından dillendirilmiştir. Öğretmenlerin ihmal ve istismar hakkında bilgi düzeylerinin değerlendirildiği bir çalışmada; ihmal ve istismara uğrayan bir çocukla karşılaştıklarında, yapılması gereken yasal sorumluluk ve zorunlulukları bildiğini düşünen öğretmenler yüzde 39.5 iken, bilmediğini düşünenlerin oranı yüzde 60.5 olarak bulunmuştur. En sık bildirimde bulunmama nedeni yüzde 78.3 oranla yeterli düzeyde bilgi sahibi olma olarak ifade edilmekte ve öğretmenlerin yüzde 34.2'si ihmal ve istismara uğrayan bir çocuğa nasıl

yaklaşması gerektiğini bilmediğini düşünmektedir. Aynı zamanda bu öğretmenlerin yüzde 34.2'si meslek hayatları boyunca çocuk istismar ve ihmali olgusu ile karşılaşmışlardır (Yıldız ve Ark.; 2017).

Okul öncesi eğitim personelinin cinsel istismar bildirim durumlarının incelendiği bir başka çalışmada, öğretmenlerin bildirimle ilişkin tutumlarının olumlu yönde olduğu fakat şüpheli durumlarda dâhil hiç bildirimde bulunmadıkları, bildirim zorunluluğu konusunda ise bilgi eksiklerinin olduğu belirlenmiştir (Akgül; 2015). Yine başka bir araştırmada, öğretmen ve hekimlerin, çocuk ihmal ve istismarı konusundaki görüş puanları arttıkça tutum puanlarının da arttığı bulunmuştur (Özyürek ve ark.; 2017). Yani bilgi düzeyleri arttıkça tutum değişmektedir.

Haklı Çekinceler

Eğitim çalışanlarının tutumları hiç kuşkusuz sadece bilgi düzeyi ile ilgili değildir. Bu tutumları etkileyen çekinceler literatürde şöyle sıralanmıştır:

- Belirleme ve bildirme konusunda yetersiz bilgi düzeyi
- Olayın içinde yer alma korkusu
- Okul yönetiminin öğretmenleri desteklememesi
- Aile ilişkilerine müdahale ediyor olma korkusu
- Ebeveynlerin öç alma davranışları konusunda kaygılanma
- Daha önce yaşanan olumsuz deneyimler

İçinde yaşadığımız toplumu düşündüğümüzde bu kaygı ve korkulara pek çok madde daha eklenebilir. Çocuk istismarına müdahale multidisipliner bir yaklaşımı, bir ekip çalışmasını gerektirir. Dolayısıyla tek başına bir öğretmen ya da meslek elemanının yapabilecekleri sınırlıdır. Okul idaresinin bu noktadaki tutumu çok önemlidir. Tanık olduğumuz ve okuduğumuz olgulardan bildiğimiz kadarıyla okul idaresi genellikle “okulun adının çıkması” gibi bir kaygı taşımaktadır. Özellikle de istismarın okul ortamında yaşandığı durumlarda idarecilerin tavrı genellikle olayı örtbas etmedir. Bu durumda öğretmen yalnız kalır, yapabilecekleri sınırlanır, tehdide ve mobbinge

maruz kalabilir ve bu süreç öğretmenin kendisi için de bir travmaya dönüşebilir.

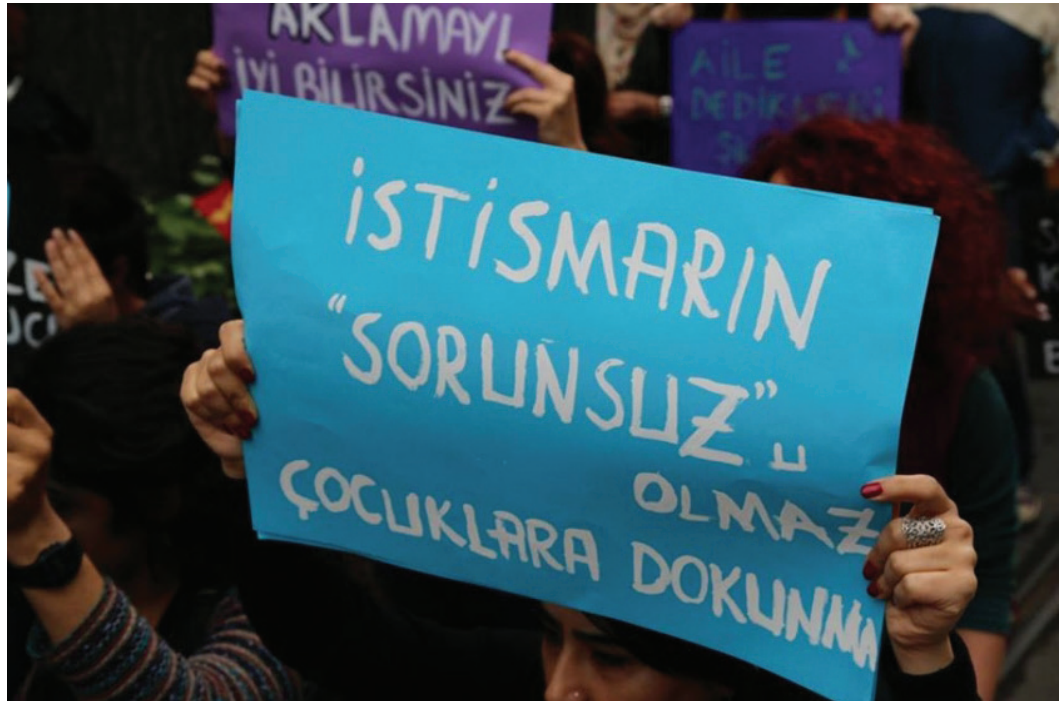
Fail aileden biri olduğunda da öğretmen tehditlere maruz kalabilir. Komplike olgularda bildirim konusunda kafa karışıklığı yaşanabilir. Ailenin baskısıyla çocuğun ifadelerinde değişiklikler olabilir ve durum içinden çıkılmaz bir hal alabilir. Bu şekilde komplike olmamış olgularda bile (ki ülkemizdeki istismar vakaları genellikle çetrefillidir) öğretmenler yaşadıkları, tanık oldukları ya da duydukları istismar olgularında yaşanan adaletsizliklerden kaynaklı kaygılanabilirler. Çocuğun defalarca ifadeye çağırılması, güvenlik görevlilerinin çocuğa yaklaşımı ile ilgili tanık olduklarımız çok vahimdir. Savcı ve hakimlerin yakın bir zamana kadar mağdura sordukları sorular ikincil travma yaratmaktaydı. Son yıllarda çocuğun bu ikincil travmadan korunması için Çocuk İzlem Merkezleri (ÇİM) kurulmuş olsa da sayıları oldukça yetersizdir ve yapısal olarak güçlendirilmeleri gerekmektedir. Ayrıca bildirim doğrudan bu merkezlere yapılmamakta, savcılığa ya da çocuk şube birimlerine yapılabilmekte; mağdurun ifadesine başvurulduğu sırada takınılacak tutum halen kaygı yaratmaktadır. Yüzlerce hamile çocuğun olduğu ve tüm bunların üzerinin örtüldüğü, hakikati görünür kılanların cezalandırıldığı ülkemizde; hassasiyetle yaklaşılması gereken bir konuda çocuk merkezli ve örseleyici olmayan bir süreç yürütmek çok zordur. Hiçbir disiplin bunu tek başına yapamaz. Bu; hem psikolojik, hem adli, hem sosyal/toplumsal hem de fizyolojik açıdan bir ekip çalışmasını gerektirir.

Rehber Öğretmenler

İstismar olgusuyla karşılaşıldığında genellikle rehber öğretmenlerden yardım istenir. Rehber öğretmenin yaptığı değerlendirme ve görüşmelerle yol alınır. Aynı kaygılar rehber öğretmen için de geçerlidir. Danışmanlık konusunda uzman

olsa bile, istismar konusunda rehber öğretmenlerin de bilgi eksikliğinin olduğu açıktır. PDR lisans programlarında da çocuk ihmal ve istismarına dair bir ders bulunmamaktadır. Belli derslerde belli başlıklar altında bu konuya değinilmesi yetersizdir. Okul tabanlı önleme çalışmaları kapsamında çocuk ve aile bilgilendirmeleri yapmak, ancak rehber öğretmenin kişisel çabasıyla mümkün olmaktadır. Ancak böylesine can alıcı bir toplumsal sorun, kuşkusuz kişisel çabalara bırakılmayacak kadar önemlidir. Yeni mezun olmuş bir rehber öğretmen, mesleğinin ilk yıllarında karşılaştığı bir istismar olgusunda üzerine düşeni yapamayabilir, yapmakta zorlanabilir. Öyle durumlar yaşanmaktadır ki rehber öğretmenin gerekeni yapabilmesi için sadece okul idaresini değil tüm okul personeli karşısına alması gerekir ve bu ağır bir yükür.

Okullardaki risk gruplarının belirlenmesi ve nasıl müdahale edileceği noktasında rehber öğretmenin çalışmaları belirleyicidir. İhmal durumlarının belirlenmesi ve gerekli müdahalenin yapılması çoğu zaman; sosyal hizmet uzmanı, psikoloji-psikiyatri, hukuk çalışanlarının da olduğu bir ekip çalışmasını gerektirmektedir. Sokakta çalışan çocuklardan anesi babası ayrılmış çocuklara; kaynaştırma öğrencilerinden madde bağımlılığına kadar geniş bir yelpa-

zede tek kişinin çözüm üretmesi gerçekçi değildir. Rehberlik servislerinin güçlendirilmesi gerekmektedir. Binlerce öğrencisi olan bir okulda tek başına çalışan bir rehber öğretmenin sadece risk gruplarına yönelik çalışmaları yapması bile imkânsızdır. Rehberlik servislerinin sosyal hizmetler ve psikoloji-psikiyatri alanlarından uzmanların yer aldığı özerk bir birim haline getirilmesi gerekmektedir. İstismar ve ihmalle ilgili hizmet içi eğitimler yok denecek kadar azdır. Bildirim yapıldıktan sonra çocuğun alması gereken psikolojik destek PDR uzmanlarının mesleki sınırlılıklarını aşabilir. Bu anlamda mesleki güçlendirmelerin yapılması elzemdir.

KESK Ne Yapabilir?

Çocuk istismarı gibi toplumsal bir sorun hakkında; başta devlet kurumları olmak üzere toplumun tüm bileşenlerine pek çok iş düşmektedir. Gerçekçi bir çalışmayla, doğru yöntemlerle ve sorunun kaynağını gözden kaçırmadan atılacak adımlar istismarı önleyebilir, engelleyebilir, doğru müdahalede bulunmaya yardımcı olabilir. Fakat bizzat bakanlar, bürokratlar, siyasi liderler tarafından şiddetin körüklendiği, hatta şiddetin pornografik hale geldiği, 'bir kereden bir şey olmaz' söylemleriyle istismarın görmezden geldiği, her gün kadınların aşağılandığı müthiş eril bir atmosferle karşı karşıyayız. Her gün bir şekilde şiddetin içinden geçiyoruz, şiddete maruz kalıyoruz, tanık oluyoruz. Başta çocuklar olmak üzere tüm toplumu şiddetten korumakla sorumlu olanların bizzat şiddet ürettiğini görüyoruz. Bu toplumsal atmosferde "erkekliğin" yükselmesi, istismar, tecavüz, kadın cinayetlerinin artması da kaçınılmaz hale geliyor. Okulumuzda ya da çalıştığımız kurumda doğru bilgiye-işbirliğine-ekip çalışmasına-dayanışmaya duyduğumuz ihtiyaç artıyor.

KESK, yüz binlerce kamu emekçisinin sesidir. Ama KESK aynı zamanda kadınların, çocukların, ezilen halkların sesi; toplumsal barışın savunucusudur. Kadına yönelik şiddet ve çocuk istismarı konusunda çizgisi nettir. Pek çok davaya müdahil olmuş, hukuki sürecin takipçisi olmuş, cezasızlıkları protesto etmiştir.

KESK üyesi kamu emekçilerinin de bu konuda yoğunlaşması, politika üretmesi, kendi içinde bir yol haritası ve tutum belirlemesi, dayanışma ağları-birimleri kurması pek çok açıdan yol açıcı olacaktır:

- Eğitim Sen toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili pek çok başarılı uygulama gerçekleştirmiştir. Bünyesinde çocuk istismarı ile ilgili çalıştaylar gerçekleştirmiştir ancak bütüncül bir çocuk politikası ortaya koymak gerekmektedir. Çocukluğun tarihine kendi perspektifimizle bakmak ve çocukluğun tanımı üzerine düşünmek yararlı olacaktır.
- Türkiye'nin imzacısı olduğu Çocuk Hakları Bildirgesi'nin yaygınlaştırılması, çocuklar, veliler ve bizzat biz kamu emekçileri nezdinde bilinirliğinin artırılması ile ilgili çalışmalar yapılabilir. Bu konuda faaliyet gösteren derneklerle (ÇOÇA) işbirliği kurularak, sınıf içinde yapılabilecek etkinlikler oluşturulabilir.
- İstismarla ilgili; öğretmen-veli ve öğrencilere yönelik koruma programları oluşturulup her yılın belli bir döneminde yapılmak üzere yaygınlaştırılabilir. Bu konuda faaliyet gösteren STK'larla (Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği) işbirliği yapıp düzenli programlar oluşturulabilir.
- Müdahale sürecinde işbirliğinin önemi açıktır. Başta SES olmak üzere yine işbirliği halinde, yerellerde (şubelerde) çocuk komisyonları kurulup öğretmenin veya başka bir kamu çalışanının yalnız kalması önenebilir.
- Okul ve toplum tabanlı; koruma ve müdahale programları çıkartılarak bilgilendirme, yayın, uygulama çalışmaları yapılabilir.

Çocuk istismarı gibi çok boyutlu bir konu, elbette tek bir kurumun ya da kişilerin çözebileceği, üstesinden gelebileceği bir durum değildir. Ses çıkaran bir çocuğun yanında doğru bir şekilde yer almak; okulundaki istismar vakasıyla baş etmeye çalışan bir öğretmen ya da sosyal hizmet uzmanının gidebileceği- başvurabileceği- dayanışma talep edebileceği komisyonlar oluşturmak istismarla mücadelenin en önemli ayağıdır.

ÇOCUKLUĞUMUN ÇIKARAMADIĞI SES OLUYORUM ŞİMDİ

Kalabalık bir kitap standının önünde öylece kitaplara bakınıyor acaba ne okuyabilirim, ne alsam diye gezinirken gördüğüm kitabın adı karşısında hissettiklerimi, o anki beden dilimi ya da dilsizliğimi anlatamam asla. Benim yaşadıklarımı belki de daha fazlasını anlatıyor olabilirdi bu kitap. Yazmıştı işte Iris Galey. Hem de adını "Babam Öldüğünde Ağlamadım" diye koymuştu cesurca. Benim babam yaşıyordu oysa. Ama kendime "Ben babam ölürse ağlar mıydım?" sorusunu defalarca sormaktan kaçamadım. Cevabımı da hiç netleştiremiyordum o zamanlar. Ta ki babamın tabutu başında aklımdakileri kovalamadaki beceriksizliğim sonucunda gözyaşlarım dökülene kadar. Öyle ki bu gözyaşlarımın herkes için başka, benim için bambaşka bir anlamı vardı.

Kitap standından ürkek, korkak, kaygılı bir ruh haliyle kitabı hemen alıp satıcı ile göz göze gelmeden ödemesini yaparak hızla ayrıldım oradan. İçimi kaplayan büyük bir suçluluk ve sırrımı açık etme korkusuyla yurda geldim. Şu zaman bu zaman derken kalabalık olan yurt ortamında cesaretimi toplayıp (sanırım gizli bir ortam oluşturmamak demek daha doğru olur) bir türlü okuyamadım kitabı. "Babam Öldüğünde Ağlamadım" diyen bir kitabın elimde, çantamda, dolabımda görülme ihtimalinin verdiği korkunç kaygıyla kitabı çöpe atarak vazgeçmiştim babası öldüğünde neden ağlamadığının sebeplerini öğrenmekten.

Her geçen gün öyle kalın ve yıkılmaz duvarlarla çevrelemiştim ki sırrımı. Babamın bedenime dokunuş-

larını ilk anlamlandırdığım zaman ilk duvar çemberimi ördüm sırrımın etrafına. Sonra babam ile arama koyduğum mesafeyi sorgulayan, suçlayan anneme karşı bir duvar daha çevirdim ustaca. Ve kız kardeşlerimin yaşadığı baba sevgisi karşısında benim yaşadığım nefretinin adı çıkmasın diye bütün gücümle ördüm sırrımın çevresindeki yıkılmaz duvarları. Akrabalar için bir duvar, bütün köy için bir duvar ve herkesin huzuru için bir duvar daha...

Böylece ben, daha güçlü hissediyordum kendimi. O kadar derinlere hapsedmişim ki babamın tacizlerini, neredeyse unutmayı başarabilmişim her şeyi aklımda. Ya da ben öyle sanmışım.

O gün yaşadıklarımın bütün yüküyle gittiğim gürül gürül akan derenin kenarından "Ama ben yaşamak istiyorum." diyerek ayrıldığımda (belki de ölümden korkmuştu çocuk aklımda) akşam eve gelecek olan babamın yüzüne nasıl bakacağımın kaygısı sarmıştı bile içimi. Onun ne yapacağı, yüzüme nasıl bakacağı benim yapmam gerekenlerden daha önemsizdi sanki.

Ve yıllar sonra şimdi, "Babası tarafından..." diye başlayan bütün haber cümleleri sanki benimle tamamlanıyor. Yeniden ve tekrar tekrar yaşıyormuş gibi bedenim aynı iğrençlikleri. Empati kuruyor vicdanım, acıyı hissediyor kalbim ve olmuş olabilecekleri görüntülüyor hafızam hiç istemesem de. Öz çocuklarına cinsel sapkınlıklarıyla yaklaşan babalardan sonra sorgulanır bende hala bütün baba sevgileri.

Son yıllarda korkunç bir şekilde çoğalmaya başlayan kadına yönelik taciz ve tecavüz olaylarını ne yazık ki çocuklar için de artan bir durum olarak konuşmaya başladık. Bu artışın tetikleyici birçok sebebi olmakla birlikte, iktidarın eril dilini kadınların yatak odalarına ve bedenlerine kadar uzatması toplumda egemen erkek anlayışının alkış tuttuğu en temel nedendir. Yaşanan taciz ve tecavüzler sonrasında ise adaletin aldığı veya alamadığı kararlar suçun ve suçlunun karşısında cezasızlık olarak dosyalar kapanıyor.

En yakınımızdan en uzağımızdaki hiçbir erkek egemen anlayışa biat etmeyeceğiz. Şimdi komşumu-

zun, yakınımızın, tanıdığımızın ya da kendimizin başına gelmesini beklemeden yaşanmış ve her gün artarak devam eden taciz ve tecavüzleri durdurmak ve adaletin kaleminin en etkili cezaı yazmasını sağlamak bizim kadın örgütlülüğümüzle mümkündür. Çünkü biz kadınlar her birimiz tek tek çok güçlüyüz. Kendimden biliyorum. Ancak, yan yana durarak büyüteceğimiz umut ve irademizin, bizi hak alma mücadelemizde bütün kadınlar ve çocuklar için güzel sonuçlara götüreceğine inanıyorum.

Kadınlar olarak yaşadığımız sorunların tamamının ortak sorunlar olması neticesiyle kadın kimliğimiz etrafında birleşerek kendi yaşamımızı kendimiz örgütleyerek özgürleştireceğiz.

**“Ve yıllar sonra şimdi,
“Babası tarafından...”
diye başlayan bütün
haber cümleleri sanki
benimle tamamlanıyor.
Yeniden ve tekrar tekrar
yaşıyormuş gibi bedenim
aynı iğrençlikleri. Empati
kuruyor vicdanım, acıyı
hissediyor kalbim ve olmuş
olabilecekleri görüntülüyor
hafızam hiç istemesem
de. Öz çocuklarına cinsel
sapkınlıklarıyla yaklaşan
babalardan sonra
sorgulanır bende hala
bütün baba sevgileri.”**

Çocuğun Çocuk Hakları...

Özlem Doğan Dal
Psikolojik Danışman

“9 yıl boyunca babasının cinsel istismarına maruz kalan çocuk ne ailesinden ne öğretmenlerinden destek alamadı.”
13.01.2018- Hürriyet

“Konya’da bir lisede okul müdürü iki kız öğrenciye spor salonunda cinsel istismarda bulunduğu gerekçesiyle tutuklandı”
25.04.2017- CNN TÜRK

“Mardin’ de 50 öğrenciye cinsel istismarda bulunduğu öne sürülen temizlik görevlisi tutuklandı”
30.03.2017- Cumhuriyet

“Bağcılarda öğrencisine cinsel istismardan 40 yıla kadar hapsi istenen öğretmen duruşmada tutuklandı”
28.03.2018- CNN TÜRK

“Babam yanıma gelince gözlerimi kapatıyorum. Çünkü biliyorumki yine aynı şey olacak. Uyuyor numarası yapsam belki yapmaz diyorum ama olmuyor. Hissetmeyeyim diye gözlerimi sımsıkı kapıyorum”
Kardeşini Doğurmak- Büşra SANAY S:183

Yanda yer alan haber özetlerinin verilmesinde amaç herhangi bir kurumu, herhangi bir meslek grubunu, herhangi bir bölgeyi ya da ailelerimizi suçlamak değil, çocuğun en güvende olduğunu düşündüğümüz ev ve okulda da çocuklar açısından zaman zaman işlerin yolunda gitmediğine vurgu yapmaktır.

Kuşkusuz çocuğa yönelik kötü muamele sadece cinsel istismar ile sınırlı değildir. Çocukların durumuna bakıldığında çocuğa yönelik cinsel istismar, kız çocuklarının çocuk yaşta evlendirilmesi, mülteci çocuklar karşımıza öncelikli sorunlar olarak çıkmakta, çok gündeme gelmemekle birlikte ev ve okullarda çocuğa yönelik fiziksel şiddet, siber şiddet, akran zorbalığı gibi sorunlarla da sıklıkla karşılaşılmaktadır.

Mevcut sorunların önlenmesi için gerekli tedbirlerin alınması, ortaya çıkan sorunların çözümü için çocuğun yüksek yararı gözetilerek, ailelerin ve devletin her türlü kurum ve kuruluşuyla sorumluluklarını yerine getirmesi uluslararası sözleşmeler ve düzenlenen kanunlarla garanti altına alınmıştır.

Çocuk Hakları Sözleşmesi tarihte en geniş kabul gören insan hakları belgesidir. İlk kez 1989 yılında BM üyesi 191 ülke tarafından onay görmüştür. Uluslararası mutabakatla üzerinde pazarlık yapılması söz konusu olmayan standartlarla yükümlülükler içermektedir. Belge nerede doğduklarına, kim olduklarına, cinsiyetlerine, dinlerine ve sosyal kökenlerine bakılmaksızın bütün çocukların medeni, sosyal,

ekonomik, sosyo-kültürel alanlardaki insan haklarını en geniş anlamıyla tanımlamaktadır. Buna göre yaşama hakkı, eksiksiz biçimde gelişme hakkı, istismar ve sömürüden, zararlı etkilere korunma hakkı, kültürel ve sosyal yaşama katılım hakkı çocuğun en temel haklarıdır. Buna yön veren temel değerler ayırım gözetmeme, çocuğun yararının gözetilmesi, yaşama, gelişme ve katılımdır. Devletler çocukların haklarına eksiksiz bir biçimde saygı gösterilmesini sağlayacak önlemleri almak, ana ve babanın rol ve sorumluluğunu ihlal ettiği durumlarda bu sorumluluğu yerine getirmek ve gerekirse cezai yaptırımları uygulamakla yükümlüdürler.

5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu korunma ihtiyacı olan, suça sürüklenen çocukların korunması, haklarının ve esenliklerinin güvence altına alınmasına ilişkin usul ve esasları düzenler ve bu çocuklar hakkında uygulanacak güvenlik tedbirlerinin ve çocuk mahkemelerinin esaslarını, görev ve yetkilerini belirler.

Tüm bu tedbir ve düzenlemelere rağmen, ülkemizde çocuklar alternatif bakım kurumlarında, özgürlüklerinden yoksun bırakıldıkları ortamlarda, aile ve ev içinde, okulda/egitim ortamında, işçi olarak çalıştırıldıkları ortamlarda kötü muameleye maruz bırakılmaktadır.

TÜİK verilerine göre Türkiye’de 2016 yılında 1-17 yaş grubunda 942 çocuk ev ortamında yaralanma, zehirlenme, yanma, yabancı cisim aspirasyonu gibi ailenin yeterli tedbirleri almamasından kaynaklı nedenlerle yaşamını yitirmiştir.

Yine TÜİK Aile Yapısı Araştırması, ailelerin 15 yaş ve üstü çocuklarda dövme ve tokat atma gibi bedensel cezalandırma şekillerini kullandığını ortaya koymuştur. Sık ve düzenli olarak bedensel cezalandırma şekillerinin kullanılması psikolojik şiddetin ön plana çıkması olarak değerlendirilmektedir.

Oysa çocuğun anne-babası ve/veya bakımından sorumlu kişilerin yanındayken bedensel ve zihinsel saldırılardan korunması, yasal, idari, toplumsal bütün önlemlerin devlet tarafından alınması BM Çocuk

“Bu yüzyıl, çocukların hiçbir hakka sahip olmamalarıyla başlayıp, çocukların en güçlü kanuni araçlar yoluyla, onların haklarını sadece tanımakla değil, korumakla sonlanmaktadır”

Carol Bellamy
UNICEF Genel Direktörü

Hakları Sözleşmesi’nin 19. maddesine göre güvence altına alınmıştır.

Evlenme istatistiklerine göre, 16-17 yaş grubunda olan kız çocuklarındaki resmi evlenmelerin toplam resmi evlenmeler içindeki oranı yüzde 4.2’ dir.

2014-2015 yılları arasında cinsel suç mağduru olarak güvenlik birimlerine getirilen erkek çocuk sayısı 2233’tür ve 2085 vaka aile yanında gerçekleşmiştir. Aynı yıllarda mağdur edilen kız çocuk sayısı 14.471’dir ve 13.664 vaka aile yanında gerçekleşmiştir.

Şiddeti Önleme ve Rehabilitasyon Derneği’nin 2016 Çocuk İstismarı Raporu’na göre, çocuk istismarı vakaları son 10 yılda 700 kat artış göstermiştir. Adalet Bakanlığı verilerine göre; ceza mahkemelerinde TCK uyarınca karara bağlanan davalardaki çocuğa cinsel istismar suçu ile reşit olmayanla ilişki suçu sayısı 2017 yılında 16 bin 041’dir.

Okul ortamında çocuğa yönelik şiddet özelinde resmi istatistikler bulunmamakla birlikte, sivil toplum örgütlerinin yaptığı çalışma, araştırma ve atölye

çalışmalarının sonuçları, öğretmenler tarafından çocuklara uygulanan fiziksel, sözel, cinsel istismar haberleri, akranlar arasında zorbaca tutum ve davranışların varlığına ilişkin bilgiler çocuğun okul ortamında da korunması noktasında mevcut yapı ve düzenlemelerin yetersiz olduğunu ortaya koymaktadır.

İstatistiki verilerle genel çerçevesini çizmeye çalıştığım Türkiye’de çocuğun çocuk olmaktan kaynaklı sorunlarını meslek yaşantımda karşılaştığım vaka, durum ve müdahale yöntemleriyle birleştirdiğimde dünden bugüne önemli bir yol kat ettiğimizi de ifade etmeden geçemeyeceğim.

Çocuğun yaşadığı cinsel istismar olayını bana bulaşmasının mantığıyla yok sayan öğretmenle de, olayın doğruluğunu teyit ettirmek için dokuz ayrı kişiyle çocuğu görüştüren idareciyle de karşılaştım. Bugün geldiğimiz noktada okullarımızda veli, öğretmen ve öğrencilerimize yönelik olarak yapılan çocuğa yönelik istismar konusunda gerçekleştirilen farkındalık çalışmalarının amacına ulaştığını mutlulukla gözlemlemekteyim. Çocuğun davranışlarını gözlemleyerek, öğrencisiyle konuşup içinde bulunduğu olumsuzluğun bildirimini yapan öğretmenlerimiz, eğitimler sonucunda yaşadıklarının istismar olduğunu fark edip öğretmeni ya da rehber öğretmeni ile konuşan öğrencilerimiz, durumu kabullenip bunun çocuğunun suçu olmadığını bilincine ulaşip yasal süreç ve psikolojik destek sürecinde çocuğunun yanında yer alan, işbirliğine açık anne-babalarımız zorlu yolda önemli adımlar atıldığının göstergesi olmaktadır. Yapılan çalışmalarla toplumsal bilinçlenmeye yönelik sevindirici gelişmeler yaşansa da çocuğun ve ailelerinin yaşamlarının büyük bir bölümünü geçirdiği okullarda seferberlik niteliğinde düzenleme ve çalışmaların yapılması daha güçlü bir toplumsal iyilik haline ulaşmak, fiziksel, psikolojik ve sosyal açıdan sağlıklı gelişmiş nesiller yaratmak, çocuğun çocuk haklarını kendisine teslim etmek, sosyal devlet sorumluluğumuzu yerine getirmek açısından vicdani ve yasal bir sorumluluktur.

Çocuğa yönelik kötü muamele ile mücadele ve toplumsal bilinci oluşturma ancak devletin tüm kurumlarının, sivil toplum örgütlerinin eş güdümlü

ve sistemli bir çalışma bütünlüğü içinde olmasıyla önlenebilir. Okullarımız açısından çözüm önerilerine kısaca değinirsek;

Okullarımızda öncelikle koruyucu ve önleyici tedbirlere ağırlık verilmeli, risk altında olan öğrencilerin tespiti yapılmalı ve çocukların aile içi koşulları sürekli olarak izlenmeli. Öğretmen ve idarecilerimize yönelik çocuk hakları, ihmal ve istismarın duygusal ve bedensel belirtileri, ihmal ve istismara uğrayan çocuğa yaklaşım biçimleri, bildirim süreci, kamu çalışanlarının yasal yükümlülükleri konusunda güncel bilgilerin yer aldığı eğitimler gerçekleştirilmeli, anne ve babalarla yapılacak çalışmalarda anne babalık becerilerini geliştirmek üzere eğitimler planlamalı, ailenin ve çocuğun yaşadığı mağduriyetlerde hangi kurumlardan ne tür destekler alınabileceği konusunda rehberlik ve yönlendirmeler yapılmalı, okullarda çocuk ve gençlerin yaşlarına ve gelişim kapasitelerine uygun cinsellik eğitimleri verilmeli, eğitim müfredatında bu amaçlara uygun cinsellik ve üreme sağlığı konuları yer almalıdır. Çocuk yaşta evlilik ve çocuk işçiliği sorunu ile mücadele için önleyici tedbirler alınmalı, devamsızlık yapan öğrencilerin takibi yapılarak yeniden okul hayatına kazandırılmaları için çalışmalar yapılmalıdır. Bu çalışmaların bir plan dâhilinde sistematik olarak yapılabilmesi için rehber öğretmen normları yeniden düzenlenmelidir. (TBMM Araştırma Komisyonu 2016 yılı raporunda 2015 yılında Türkiye’de 538 öğrenciye bir rehber öğretmen düştüğü, rehber öğretmen sayısının artırılması gerektiği belirtilmiştir.)

Sonuç olarak, çocuğa yönelik her türlü düzenlemenin çocuğun yüksek yararı gözetilerek yapılması yasal ve vicdani bir yükümlülüktür.

KAYNAKÇA:

- 1- Şiddeti Önleme ve Rehabilitasyon Derneği-2016 Çocuk İstismarına Yönelik Rapor
- 2- Çocuğa Karşı Şiddeti Önleme Ortaklık Ağı-Türkiye’de Çocuğa Karşı Şiddet Durum Raporu- 2017
- 3- TBMM Araştırma Komisyonu 2016 Raporu

ŞİDDET, ÇANTA ÇOCUK, SİĞINAK

Salime Tarihçi

Toplumsal Cinsiyet Uzmanı

Kadına yönelik şiddet alanında çalışma yapan bir uzman olarak, kendi geçmişime baktığımda duymadığım kötülük, haksızlık, suç içeriğinde davranış kalmadı. Anlatsam roman olmaz. Roman kurgusu az gelir. Ancak hafızamı zorlayan ve bazı zamanlar derin acı veren anıların çocuk yüzleri olduğunu fark ediyorum. Çünkü kadın yetişkin, az ya da çok kendini ifade etme, kurtarma ve direnme gücüne sahip. Çocuk ise bir kaderin ortasında kederli bir yolculuğun eki gibi!

Kadın şiddetten kaçarken yanına ihtiyaç duyabileceği eşyalardan oluşan taşıyabileceği ölçekte bir valiz alır. Ve çocuğun elinden tutar çıkar yola! Şiddetten sığınağa, korku, umut, incinme, kırılma, belirsizlik, yalnızlık ve elini tutan çocukla yola çıkmış. Kurumlar kadınla görüşme yapar. Çocuk hakkında da kadının beyanı esas alınır. Eğer kadın çocukla ilgili ihmal ya da istismardan söz ediyorsa, çocuk ilgili kurumlara sevk edilir.

Sığınma evinde kadın ve çocuk/lar için yatak, yemek ve onlarla ilgilenen çalışanlar vardır. Okul öncesi ise, çocuk sığınma evinde kreş hizmeti ya da öğretmen varsa şanslıdır. Bazılarında var, bazılarında yok. Kocaman bir evde ve tamamı kadın olan kalabalığın içinde var olmaya ve yeni durumu anlamaya çalışır. Burası ev midir? Ev kişinin özelini oluşturduğu ve koruduğu yer ise burası ev değildir. Dışarı da değildir.

Sığınma evleri genellikle, yoksul olmayan ve kentin görelisi olarak daha modern bölgelerinde olur. Çünkü geleneksel ilişkilerini sürdüren mahallerde sığınma evinin ve burada kalan kadınların, çocukların saklanması zordur. Ayrıca kentleşmenin geleneksellikten uzaklaştığı mekânlarda kişiler kendi hayatlarına daha çok yoğunlaştığından, bilseler bile sığınma evinin orada olması daha az merak konusu olur. Bu nedenle kentsele yabancıliğin daha çok yaşandığı bir mahallede, iki yabancı, kadın ve çocuk yaşamaya başlar.

yalan söyleyerek başlarsa, güven ilişkisini nasıl kuracaktır? "Yalan söylemek yanıltır." demek anlamını yitirir. Yanlış olan çocuğun derinleşen illegal yalnızlığıdır. Çocuğu koruyalım derken, çocuğun kişiliğini bölen bu koruma çocuk istismarı olarak tanımlanmalıdır belki de.

Okul müdürü aslında sığınma evi çocuklarının okulunda olmasını çok tercih etmez. Çünkü

peşinde saldırgan büyükler vardır. Hem kendi hem de diğer çocuklar için güvenlik riski taşır. Ancak seçeneksiz kabul eder. Öğretmen orta sınıf ailelerin çocuklarının ortasına kent yoksulu bir çocuğun katılacağını bilir. Uyum sorunu kaçınılmaz olacak ve fazladan çabalayacaktır. Sığınma evi çocuğu öğretmenin başına gelen kaza gibidir! Ve çelişkili duygular içinde bir sırada bir çocuk oturmakta, hem yabancı hem yalnız, ara bir yerden tutunma çabası içinde olacaktır. Eski okulu, eski arkadaşları, eski mahallesi ulaşamaz kadar uzak artık...

Kadın yoksulluğu ve şiddet ilişkisi üzerinde bir miktar durmakta yarar var. Kadına yönelik şiddet söz konusu olunca sadece yoksullar şiddet görüyor demek doğru değildir. Ancak yoksulların kurtuluş mücadelesi daha zordur. Yoksul bir mahallenin ya da bir taşra kentinin şiddet mağduru kadını elinde çocuğu ile görece daha zengin, daha başka giyinen, manav, market vitrinleri başka bir yerde hayat kurmaya başlayacaktır.

Çocuk mahallesinde değil, sokağında değil, evinde değil, dostları yok, kaçtıkları düşmanı var o da "baba"! Anne valizini ve kendisini belki gerekli açıklamayı bile yapmadan aldı geldi. Bir süre yabancı, soğuk, sokularında oynayamayacağı bu kocaman evde, kadınların içinde yaşamak zorunda. Kahvaltı, öğlen yemeği ve akşam yemeğinin saatleri var. Sıraya girmeleri ve verdikleri kadarını kabul etmeleri gerekiyor. Yemezse ne olacak?

Çocuk altı yaş ve üstü ise en yakın okula gitmesi gerekmektedir. Çocuğa sığınma evinde kaldığını arkadaşlarına söylememesi tembih edildi. Yeni taşındıklarını söylemesi uygundur. Çocuk arkadaşlarına

Okul harçlığı, mahalle ortalaması ve kaçan annenin parasızlığı! Ortaokul çocuğu ise yani ergen, ne kadar ağır bir dışlanma nedeni ya da kendini dışlama nedenidir kantine gidememek. Anne, baba muhabbetleri içinde kaçan anne, kovalayan baba öykünün utancını yaşamak ne kadar sert bir yaşam deneyimidir. Suskun yaşantılar birikir, birikir...

Okul giysisini sığınma evi verir. En yakın okula uygun kıyafetler hazır vardır. Ama bazen uyar, bazen de az büyük, az küçük olur. Okul giysisi de öylece uydurulur. Saçları mahalleye uygun kesilmiş, taranmış olabilir, olmayabilir. Çocuk çocuktur ama başka mahallenin çocuğudur. Anne annedir ama başka mahallenin kadınıdır. Okul saati anne ve çocuk kaygılı, heyecanlı, yaşamaya istekli yola çıkmış ama yabancılik keskin bir soğuktur.

Anne zaman içinde toparlanmak ve işe girmek zordur. Öyle zamanlarda çocuk sığınma evi güvenlik görevlisinin, abinin, bakım elemanı ablanın, başka çocuğun annesinin yanına ek olarak götürülür. Başka biri refakat eder. Güle oynaya kendi yakı-

nıyla, yaramazlık, şımarıklık, naz yapma hakkı olan arkadaşlarının içinde başka birinin yanında çocuk artık çoktan yetişkin olmuştur. O zaten bu toplumda illegal bir bireydi başlarken!

Zaman zaman okula kek, börek götürmek lazım. Yerli Malı Haftası olur. Beslenme saati vardır. Bazı sınıflar haftada bir kaynaşma maksatlı bir veli tarafından ortak beslenme yaptırılır. Sığınma evi mutfağı her zaman kadınların kullanımına uygun değildir. Anne çocuk için kek, börek yapamayabilir. Yapması için hem uygun malzemenin hazır olması hem de sığınma evindeki diğer çocuklar, sınıftaki çocuklar, yani tüm çocuklar için yapılırsa yapılır. Bunu yapabilmek için sığınma evi yönetiminden izin almak, yeterli zaman ve malzemenin olması, annenin de becerebilmesi gerekir. Sınıfa götürülemeyen kek çocuk ihmalidir.

Şiddetten sığınağa kaçarak çocuğuyla gelen kadın resmine uzaktan bakıldığında, şiddet ortamından kaçmışlardır. Daha güvenli bir ortamda yaşamaya başlamışlardır. Barınma ve geçinme sorunları yoktur. Mutluluğun resmi sayılmasa da mutlu olma ihtimalinin resmi sayılabilir. Resme yakından bakıldığında ise filli şiddet ortamından uzaklaşma olsa da çocuk için taşımakta zorlanacağı yükler vardır. Yalnızlık, yabancılık, kendi ortamından uzak kal-

manın verdiği iletişim kopukluğu, diğer çocuklar ile sosyo-kültürel farklardan kaynaklanan sosyal dışlanma riski ilk başta gözlemlenebilir olanlardır.

Bir de sığınma evi öncesine bakarsak, kadına yönelen şiddet genellikle çocuğu ayırmamıştır. Kendi sorumluluğunu alamayacağı için annesi bile olsa başkasının yolunda sürüklenmektedir. Hayat şiddet mağduru çocuğun yaşadıklarını değil başına gelenleri temsil etmektedir. Bu durum bile başlı başına çocuk istismarı sayılmalıdır.

Sığınma evi sonrası ise bilinmezlik oranının daha çok arttığı bir süreci işaret etmektedir. Çalışması gereken anne, akrabalık ilişkilerinin dışında ve yoksul bir hayat olunca, uzun saatler evde yalnız kalma çocuk için beklenen bir durumdur. Beslenme, barınma, güvende olma, sevilme, geleceğinin planlanması tek başına mücadele eden anne için zorlayıcıdır. Çocuk ihmali sığınma evi sonrası için neredeyse kader gibidir. Durum düşünülünce de istismar riskinin de az olmadığı ortadadır.

Çocuk ihmali ve istismarı konusu ortalama insanın vicdanına seslendiğinde izi kalır. Çünkü “siz çocuğun çıkaramadığı ses” olmak zorundasınız. Oysa çocuk ses çıkarır. Sadece çıkardığı sesi duyuracak mekanizmalar kör, sağır, dilsiz olabilir.

EMPATİK BİREYLER YETİŞTİRMEDE AİLENİN İŞLEVİ: DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER

Psi. Dan. Dr. Sevgi Sezer Öztürk

Küçük Ağaç Psikolojik Danışma Merkezi

Fransız çocuk terapisti François Dolto 1988 tarihli araştırmasında; beklentileri ve tepkileri dikkate alınmadığında bir bebekte çaresizlik duygusu oluştuğunu ve bu durumun “ölümün keşfi” olarak tarif edildiğine dikkat çekmiştir. Anne-baba çocuğun ihtiyaçlarına uygun davranmazsa, duygu dünyasını göz ardı ederse, çocuk onlardan yankı bulamazsa, bunlar çocukta apatiye –duygusal kayıtsızlık/ilgisizlik/tepkisizlik- yol açmaktadır. Bu süreçte çocuğun gelişimi organik bir neden olmaksızın duraklıyor ve temel nedeni çocuğun varlığının tanınmamış olması oluyor. Araştırmacılar çocuğun ihtiyaçlarının anne-baba tarafından zamanında karşılanmamasının bir tür şiddet olduğunu söylemektedir. Bu şiddete maruz kalmak, çocukta empati gelişimini en-

gellenirken ebeveynleriyle ilişkisini her şeye rağmen sürdürme ihtiyacındaki çocuk, onların beklentilerini tahmin etmeye ve bunlara karşılık vermeye çalışmaktadır (Gruen, 2006).

Ebeveynlerin çocukların empati becerilerinin gelişimi konusundaki rolü yaşamsal olmakla birlikte, empatik davranış daha sonraları eğitim yoluyla gelişimini sürdürmektedir. Bu durumda eğitim sürecinde, özellikle de okul öncesinde ve ilköğretim 1. kademede, öğretmenlerin de model olması ve empatik davranışı pekiştirmesi çok önemli bir diğer konudur. Denilebilir ki çocukta empati becerisinin gelişimi aileyle başlayan ve eğitim ortamında pekiştirilerek devam etmesi gereken bir süreçtir. Ebeveynler ve eğitimciler

olarak yetişme sürecinde bireyin kendisine ve birlikte yaşadığı başkalarına dair nasıl mesajlar verdiğimizi tekrar düşünmekte ve önlemler almakta fayda vardır. Unutulmamalıdır ki bir insan sadece kendini severek bireyselleşemez, bireyselleşme her zaman başkalarına duyarlılığı da kapsar.

Empatinin Boyutları ve İfade Biçimleri

Karşımızdaki insanlara empatik tepki vermenin başlıca iki yolu vardır:

- 1-Yüzümüzü ve bedenimizi kullanarak onu anladığımızı ifade etmek
- 2-Sözlü olarak onu anladığımızı ifade etmek.

Ama etkili yol bu ikisini birlikte kullanmaktır. Örneğin, bir sıkıntımız olduğunda bizimle konuşan kişi, dostça bir gülümsemeyle kolumuza dokunup sıkıntımızı sözelleştirirse, "Son günlerde çok bunalmışsın." derse rahatladığımızı hissederiz (Dökmen, 2008).

Empatinin üç temel boyutu olduğunu söyleyebiliriz;

- Öz-farkındalık ve kendi duygularını başkalarının duygularından ayırt edebilme.
- Başka bir kişinin bakış açısını alabilme/perspektif alabilme (ya da diğer bir deyişle kendini başkasının yerine koyabilme).
- Kendi duygusal tepkilerini ayarlayabilme.

Bu beceriler herhangi bir yetişkinde olması beklenen becerilerdir. Ancak, yetişkinler bile bu becerilerde zorluk yaşayabilirler. Örneğin, bazı yetişkinler yaralı bir kişiye ilk yardım uygulamaktan çekinebilir ve bunun sebebi bu kişilerin duygusuz olmaları değil de diğer kişinin içinde bulunduğu zor duruma verdikleri kendi duygusal tepkileriyle başa çıkmada zorluk çekmeleri olabilir (Dewar, 2009).

Bu nedenle empati bir kişide olan ya da olmayan bir şey değildir. Empatinin dereceleri vardır ve çalışarak daha güçlü empatik beceriler öğrenilebilir ve geliştirilebilir.

Çocuklara Empatik Beceri Öğretimi Konusunda Ailelere Verilebilecek Kanıta Dayalı Öneriler

Öneri 1: Çocuğunuzun ihtiyaçlarına eğilin ve onunla sıkıntıdan kurtulma yolları hakkında konuşun.

Çalışmalar; evde duygusal ihtiyaçları giderilen çocukların güçlü bir empati duygusu geliştirme olasılığının daha fazla olduğunu göstermektedir (Barnett 1987). Güvenli sevgi ilişkilerine sahip çocukların (böylece bakımlarını üstlenen kişilere duygusal ve fiziksel destek için güvenebileceklerini bilirler) sıkıntı içindeki diğer çocuklara şefkat/sempati göstermeleri

ve yardım teklif etmeleri daha olasıdır (Waters ve diğ. 1979; Kestenbaum ve diğ. 1989). Bu konudaki bazı araştırmalar, olumsuz duygularla başa çıkmada kendilerine anlayışlı ve sorunları çözmeye odaklı bir şekilde yardım eden ebeveynlere sahip çocukların başkalarına empati ile yaklaşma olasılığının daha fazla olduğunu göstermektedir.

Öneri 2: Çocuğun düşünce ve duygularını okuyabilen bir ebeveyn olun. Çocuğunuza kendi fikirleri olan bir birey gibi davranın ve onunla duygularınızın davranışlarımızı nasıl etkilediği konusunda konuşun.

Gözlemsel çalışmalar ebeveynlik ve zihin teorisi-yani çocukların diğer insanların hedef, istek ve inançlarından ne anladığı-arasında bağlantı olduğunu ortaya koymaktadır.

Çocuklarının düşünce ve duygularını okuyabilen ebeveynler, çocuklarına (çocuk ne kadar küçük olursa olsun) kendi fikirleri olan bireyler olarak davranırlar. Ayrıca bu ebeveynler çocuklarıyla duygusal ve psikolojik durumlar ile inanç, istek ve duygularımızın davranışlarımızı nasıl etkilediği hakkında konuşurlar.

Öneri 3: Başkalarına karşı anlayışlı olma gibi konularda çocuğunuza model olun ve bunu teşvik etmek için gündelik fırsatları yakalayın.

Ebeveynler empatik davranışlarda model olarak ve empati gerektiren durumları vurgulayarak çocuklarında anlayışlı tepkiler oluşturabilirler. Örneğin: Siz ve çocuğunuz bir kişinin kurban durumuna düştüğünü gördüğünüzde (gerçek hayatta, TV’de veya bir kitapta) o kişinin nasıl hissetmiş olabileceği konusunda çocuğunuzla konuşun (Pizarro ve Salovey, 2002).

Öneri 4: Çocukların diğer insanlarla paylaştıkları ortak noktaları bulmalarında yardımcı olun.

Deneyler çocukların aşına oldukları veya kendilerine benzeyen bireylerle empati kurma olasılığının daha yüksek olduğunu göstermektedir (örneğin, Zahn-Waxler ve diğ. 1984; Smith 1988). Çocuklar ayrıca olumsuz deneyimleri paylaştıkları insanlarla da daha kolay empati kurabilmektedirler (Murphy, 1937). Bu nedenle çocukları diğer insanlarla olan benzerlikleri konusunda bilinçlendirmek büyük ihtimalle yararlı olacaktır. Sıkıntı ve tra-

jedi kurbanlarını ne kadar 'insan' olarak gösterebilirsek çocukların empati kurabilmesi o kadar kolaylaşır.

Öneri 5: Çocuklara "sıcak-soğuk empati uçurumu"nu öğretin.

Kendimiz aç olmadığımızda, aç bir insanın yemek yeme isteğinin ne kadar güçlü bir duygu olduğunu anlamakta zorluk çekebiliriz. Araştırmacılar bunu sıcak-soğuk empati uçurumu ("hot-cold empathy gap") olarak adlandırmaktadır ve bu evrensel bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Örneğin bizim kültürümüzde "Tok açın halinden anlamaz!" ifadesi bunu anlatır. İnsanlar soğukkanlı ve sakin hissettiklerinde duygusal ve psikolojik açıdan "sıcak" (şiddetli) durumların ne kadar zor olabileceğini anlamakta zorlanırlar. Bunun tersi olarak "sıcak" durumların etkisi altındaki insanlar, mevcut algılarının, içinde bulundukları durumdan ne kadar etkilendiğini genelde yeterince anlayamazlar. Sıcak-soğuk empati uçurumu, muhakeme yetisinde hatalara ve empati kuramamaya yol açar. Ancak sıcak-soğuk empati uçurumunun nasıl işlediğini anlarsak bunu empati öğretiminde kullanabiliriz.

Örneğin, sıkıntı anlarını diğerleriyle empati kurma fırsatları olarak kullanabiliriz:

Çocuğunuz okuldaki zorba bir öğrenciden ters bir tepki mi aldı? Çocuğunuzla diğer kurbanların deneyimleri hakkında konuşabilirsiniz. Ayrıca bu olayların bizlerin de zorba gibi davranmasını önlemeye nasıl yardımcı olabileceğine dikkat çekebiliriz.

Öneri 6: Çocuklara diğer rol ve bakış açılarını keşfetmede yardımcı olun.

İlk bölümünde belirtildiği gibi empati, bir başka kişinin bakış açısını almayı içerir. Başka birinin bakış açısından yaşandığında dünya nasıl görünmektedir? Kitaplardan veya televizyondan hikâyeler çocukların bir başkasının

bakış açısını alma becerilerini tatbik edebilmeleri için birer fırsattır. Karakterler ne düşünüyor, neye inanıyor, ne istiyor veya hissediyor? Ve biz bunları nasıl biliyoruz? Aileler bu soruları tartışırken çocuklar diğer insanların akıllarının nasıl işlediği konusunda birçok şey öğrenebilirler. Çalışmalar; bu aile sohbetleri ile çocukların farklı bakış açıları alma ödevlerindeki performansları arasında bir ilişki olduğunu göstermektedir (Dunn ve diğ., 2001). Ayrıca, rol yapma oyunlarını da unutmayın. Deneyisel bir çalışmada araştırmacılar genç, sağlıklı tıp öğrencilerinden yaşlılığın zorluklarını canlandırmalarını istemişlerdir. Örneğin, öğrenciler kataraktın etkilerini elde edebilmek için saydam bantla kaplı gözlükler takmıştır. Zayıf motor kontrolünü yaşayabilmek için öğrenciler ağır lastik eldivenler giymiştir ve bu deneyden sonra öğrenciler yaşlılarla daha fazla empati kurmaya başlamıştır (Varkey ve diğ., 2006).

Öneri 7: Çocuklar başka birinin ne hissettiğini hayal etmeye çalışırken onlara "hissedilen duygunun yüze nasıl yansıyacağını ve yüzün nasıl şekilleneceğini" gösterin. Deneyler sırf yüz ifadelerini taklit ederek de ilgili duyguyu yaşayabileceğimizi göstermektedir.

Araştırmacılar insanlardan belli yüz ifadelerini taklit etmelerini istediklerinde, bu kişilerin beyin faaliyetlerinde ilgili duyguların özelliklerine karşılık gelen değişimler tespit etmişlerdir. Ayrıca insanların kalp atışları, deri geçirgenlikleri, vücut ısılarında da değişimler olmuştur (Decety ve Jackson, 2004). Buna göre empati kurmak istediğimiz insanların yüz ifadelerini taklit ederek empati gücümüzü arttırabiliriz.

Öneri 8: Çocukların ödül veya cezalara değil, iç otokontrole dayanan bir ahlak duygusu geliştirmelerine yardımcı olun.

Çocuklar doğal olarak yardımcı ve anlayışlı olma yeteneğine sahiptirler. Ancak deneyisel çalışmalar çocukların söz konusu davranış için somut ödüller aldığı durumlarda başka-

larına yardım etme olasılıklarının düştüğünü göstermektedir. Diğer araştırmalar, demokratik ve tümevarımcı bir disiplinle –keyfi kural- lar ve ağır cezalar yerine makul açıklamalar ve ahlaki sonuçlara vurgu yapan bir yaklaşımla- yetiştirilen çocukların doğru ve yanlış konu- sunda iç kontrol geliştirme olasılıklarının daha fazla olduğunu göstermektedir. Örneğin, ebe- veynler çocuklarıyla yanlış hareketlerin diğer insanları nasıl etkilediği hakkında konuştukla- rında ve bu yolla empati ve suçluluk duygula- rını teşvik ettiklerinde çocukların ahlak ilkele- rini içselleştirmeleri daha olasıdır (Hoffman ve Saltzein, 1967).

Öneri 9: Anlayabilecek yaştaki çocuklara “ahlaki kopuş” mekanizmalarını anlatın.

Araştırmalar, ortalama yani psikolojik bir ra- hatsızlığı olmayan insanlara doğru bir mantık sunulduğu takdirde bu insanların başkalarına zarar verme hatta işkence etme konusunda ikna edilebileceklerini göstermektedir. Yale Üniversitesi’nden Stanley Milgram tarafından yürütülen ünlü bir deney serisinde deneklere, başka kişilere elektrik şoku vermelerini ge- rektiren bir “öğrenme deneyinde” yer aldıkları söylenmiştir (Milgram 1963). “Deney” sahte- dir, deneyde sahte donanımlar ve çalışmaya katılanlar düğmeye her bastığında acı çekme numarası yapan bir aktör kullanılmıştır. Ancak katılımcılar kandırılmış ve –beyaz laboratuvar önlüğü giyen otoriter bir adamın teşvikiyle, çığlık atan kurbanı, görev duygusuyla çok uy- gulamışlardır. Aslında katılımcıların neredeyse %65’i “kurban” baygın düşmüş görüldüğün- de dahi düğmeye basmaya devam etmiştir (Milgram, 1963). Bu insanlar psikopat değil- dir. Makul bir otoriteden gelen sosyal baskı- ya maruz kalan sıradan insanlardır. Doğru bir rasyonelleştirmeyle, iyi kalpli kişiler dahi ah- laki tepkilerinden uzaklaşabilir. Bu sadece ye- tişkinlere özel bir olgu değildir. Çocuklar da bu şekilde davranabilir. Yaşça büyük çocuklara Milgram’ın araştırmasının ve insanların kötü ve zalim davranışları mazur göstermek için

kullanabileceği rasyonelleştirme şekillerinin öğretilmesi iyi olacaktır.

Öneri 10: Çocuklarla doyum verici sosyal etkileşim- le ve fiziksel sevgi yoluyla iyi duygular uyandırın (ve oksitosin seviyesini arttırın).

Yapılan ilginç bir araştırma, yüksek oksitosin (mutluluk hormonu) seviyelerinin insanların yüz ifadeleriyle gösterilen duyguları daha iyi “anlamalarına” yardımcı olduğunu ileri sür- mektedir. Araştırmacılar 30 genç erişkin erke- ğe oksitosin solutmuş ve ardından bu kişilere başka insanların göz fotoğraflarını incelet- mişlerdir. Plasebo verilenlere kıyasla oksitosin soluyan erkekler fotoğraftaki kişilerin duygula- rını daha iyi yorumlamıştır (Domes ve dig., 2006). Bu nedenle belki de çocuklar kendi doğal oksitosinlerini yeterli ölçüde temin ede- bilirlerse başkalarının duygusal sinyallerini daha kolay anlayabilirler. Oksitosin; insanlar hoşlarına giden bir dokunuş yaşadıklarında salgılanmaktadır (sarılma ve masaj gibi). İn- sanlar hoş sosyal etkileşimlere girdiklerinde de oksitosin salgılanmaktadır (Uvnäs-Mo- berg, 2003).

KAYNAKLAR

- 1- Cotton, K. (2001). *Developing empathy in children and youth. School Improwement Research Series.* www. educationnortwest.org.
- 2- Eisenberg, N. (1992). *The relations of maternal practi- ces and characteristics to children's vicarious emotio- nal responsiveness.* Child Development, 63.
- 3- Dewar, G. (2009). *Teaching empathy: Evidence-based tips for fostering empathy in children.* http://www.pa- rentingscience.com/teaching-empathy-tips.html.
- 4- Dökmen, Ü. (2008). *İletişim Çatışmaları ve Empati. Sis- tem Yayınları.*
- 5- Gruen, A. (197/2006). *Empatinin Yitimi/Kayıtsızlık Po- litikası Üzerine.* Çev: İlknur İgan. Çitlembik Yayınları. 1. Baskı.
- 6- Kostner, R., Weinberger, J. & Franz, C. (1990). *The family origins of empathic concern: a 26-year longitudinal study.* Journal of Personality and Social Psychology, 58.

"Çocuk Hakları Sözleşmesi'ni imzalamış ülkeler, mülteci çocukların korunması için her koşulda gerekli önlemleri almakla ve bu çocukların evrensel haklarından yararlanmasını sağlamakla yükümlüdürler." (Çocuk Hakları Sözleşmesi Madde 22)

"Çocuk Hakları Sözleşmesi'ni kabuledenler yanıtı devletler; zihinsel ya da bedensel özürli çocukların saygınlıklarını güvence altına alan, özgüvenlerini geliştiren ve toplumsal yaşama etkin biçimde katılmalarını kolaylaştıran şartlar altında eksiksiz bir yaşama sahip olmalarını kabul ederler." (Çocuk Hakları Sözleşmesi Madde 23)

"Taraflar devletler, çocuğun, ekonomik sömürüye ve her türlü tehlikeli işte ya da eğitime zarar verecek ya da sağlığı veya bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlaksal ya da toplumsal gelişmesi için zararlı olabilecek nitelikte çalıştırılmasına karşı korunma hakkını kabul ederler." (Çocuk Hakları Sözleşmesi Madde 32)

"Li ser wan welatan ku peyama Mafên Zarokan înze Kiriye ferz e, bi her awayî tevdîrên pêdivî bibinin da ku zarokên Pênaber bene parastin û sûd jî mafên xwê yên gerdûnî wegerin" (Peyama Mafên Zarokan Benda 22'yan)

"Peyama Mafên Zarokan gebûl dike ku zarok di wan şert û mercan de bijîn ku Rêzdarîya Zarokên astengdar dixê bin gerentiye û xwebaweriya wan bi pêş dixê û dikin ku ew bi awayekî aktif tevî jiyana civakî bibin" (Peyama Mafên Zarokan Benda 23an)

"2Dewletên ku Peyama Mafên zarokan imze kiriye, wî mafê zarokan gebul dikin ku her zarokek li dijî kedxwariya aborî her karekî xeternak an jî wê xebatê bê parastin ku dê ziyanê bigihînin perwede û pêşketina wî ya tenduristî û laşî û derûnî û rewîştî an jî civakî" (Peyama Mafên Zarokan Benda 32an)

«Нанухэм Яхуэфашэхэм Тэхуа Зэгуры1уэныгэм 1э щ1эзыдза къэралхэм япщэдэлъц хэхэс нанухэр хъумэн щхэк1э сыт хуэдэ эмалыри къэгъэбэпынымрэ мы нанухэм я хуэфашэхэм яф1 кыыхагэхынымрэ.» (Нанухэм Яхуэфашэныгэхэм Тэхуа Зэгуры1уэныгэ Пычыгъуэ 22)

«Нанухэм Я Хуэфашэхэм Тэхуа Зэгуры1уэныгэр къэзыщтахэм, аращи, лъэныкъуэ хъуа къэралхэм эдда1ыгыр акылк1э е 1эпкълэпкък1э ныкъуэдыкъуэ нанухэр я пщ1эр лъагэ зыщ1, я зыф1эщхъужыныгэр зыгэк1уатэ ик1и цыхубэм тыншу хэзыгъэзагъэ псэк1э хэту, зык1и щымышц1эу псэуну хуитхэу» (Нанухэм Яхуэфашэныгэхэм Тэхуа Зэгуры1уэныгэ Пычыгъуэ 23)

«Лъэныкъуэ хъуа къэралхэм эдда1ыгыр нанум ахышэ кытэлъэжыхьыным, сыт хуэдэ 1уэху шынагъуэм е и еджэныгэм е 1эпкълэпкък1э, акылк1э, псэк1э, моралк1э е жылэ хэтык1эк1э и зыужыныгэм и зэран ек1ын гъэлэжэк1эм щыхъумэным зэрыхуэфашэр.» (Нанухэм Яхуэфашэныгэхэм Тэхуа Зэгуры1уэныгэ Пычыгъуэ 32)

eğitim sen

«Մասնակից պետությունները կը ձեռնարկեն անհրաժեշտ միջոցներու, որպէսզի փախստական մանուկները ունենան պատշաճ պաշտպանութիւն եւ մարդասիրական օգնութիւն, ինչպէս նաեւ օգտուին միջազգային կամ մարդասիրական փաստաթուղթերով ամրագրուած իրաւունքներէ»: (Մանկանց իրաւունքներու հռչակագիր, յօդ. 22)

«Մասնակից պետությունները կ'ընդունին, որ մտային կամ մարմնական խեղումներով մանուկը պէտք է ապրի լիարժէք եւ արժանավայել կեանքով այնպիսի պայմաններու մէջ, որոնք կ'ապահովեն անոր արժանապատուութիւնը, կը նպաստեն ինքնավստահութեան և կը դիւրացնեն անոր աշխոյժ մասնակցութիւնը հասարակական կեանքին»: (Մանկանց իրաւունքներու հռչակագիր, յօդ. 23)

«Մասնակից պետությունները կ'ընդունին մանուկի՝ տնտեսական շահագործումէ և այնպիսի աշխատանք կատարելէ պաշտպանուելու իրաւունքը, որ կրնայ վտանգաւոր ըլլալ կամ խոչընդոտել մանուկի կրթութիւնը կամ վնասել իր առողջութեան և մարմնական, մտային, բարոյական ու ընկերային զարգացման»: (Մանկանց իրաւունքներու հռչակագիր, յօդ. 32)

اتحاد هيلين: الدول الموقعة لاتفاقية حقوق الطفل, وحماية اطفال اللاجئين, تلتزم الدول التي وقعت على اتفاقية حقوق الطفل باتخاذ جميع التدابير اللازمة لحماية اطفال اللاجئين وضمان تمتعهم بحقوقهم العالمية. (مادة 22 من اتفاقية حقوق الطفل)

اتحاد هيلين: الدول لذين ارتضوا باتفاقية حقوق الطفل, يتفقون على أن ضمان كرامة الأطفال المعاقين ذهنيا أو جسديا وتطوير الثقة بالنفس وتسهيل مشاركتهم الأنشطة في الحياة الاجتماعية. (مادة 23 من اتفاقية حقوق الطفل)

اتحاد هيلين: تعترف الدول الاطراف بحق الطفل في حمايته من الاستغلال الاقتصادي وأي عمل خطير سيكون ضارا على التعليم او على الصحة وحمايته من الاعمال الخطيرة في التنمية الاجتماعية أو أي عمل خطير في التنمية الجسدية والعقلية والروحية والاخلاقية والاجتماعية. (مادة 32 من اتفاقية حقوق الطفل)

Çocuk Kitapları:

Çocuk İstismarı İle Mücadelede Çocuğun İhtiyacı Mı Yetişkinin Kaygısı Mı?

Hatice Kapusuz
Bağımsız Feminist

Eşitsiz toplumsal yapı, giderek artan güç yoğunlaşmaları, cezasızlık, kadın mücadelesine yönelik saldırılar, eşitsizliği pekiştiren politika ve söylemlerin yaygınlığı çocuklara yönelik cinsel istismar vakalarının artmasına neden olan zemini daha da güçlendiriyor. Bunun sonucu artan cinsel istismar vakaları doğal olarak bu konuda çocukları “koruma” refleksini doğuruyor. Çocuk kitapları, animasyonlar ve çocuklara yönelik bilgilendirici materyaller hazırlayarak çocukları bu konularda bilgilendirme–bilinçlendirme ve güçlendirme çabası da mücadelenin araçlarından biri.

Ancak hazırlanan her araç çocuğu güçlendirecek doğru bir içeriğe maalesef sahip değil. Bir kısmı yetişkin gözü ve algısıyla hazırlanmış yetersiz hatta olumsuz sonuçları olabilecek materyaller. Yetişkinlerin artan kaygı ve koruma refleksi ise çocuklara yönelik hazırlanan materyaller konusunda yetişkinleri doğru olmayan bu seçimleri yapmaya açık hale getiriyor. Bu materyallere bakarken; çocuğu güçlendirecek doğru bir seçim yapabilmek için birkaç rehber soru belirlemek iyi olacaktır. Sorunu doğru tanımlamak, materyalin kimin ihtiyacına cevap verdiğini araştırmak, klişelerden, prototiplerden kaçınmak ve çocuğu korkutacak, kendine güvenini sarsacak içerikten uzak durmak bu rehber soruların başında geliyor.

Öncelikle Tanım

Bir şeye adını doğru vermek onunla doğru bir karşılaşmanın ilk adımı. Psikolog Banu Bülbül Birgün ile yaptığı röportajda istismar ve cinsel istismarı şöyle tanımlamış;

“İstismar; “eşitsizler arasındaki ilişkilerde, gücü elinde bulunduranın, bu gücü diğerine karşı kötüye kullanması” olarak tanımlanabilir. Çocuğa yönelik cinsel istismar ise; “Bir yetişkinin cinsel doyum amacıyla çocuğun bedenini kullanmasıdır.”

Buradaki kilit unsur eşitsizler arası güç ilişkisi. Yani cinsel istismarla mücadelenin vazgeçilmez unsuru eşitsiz güç ilişkilerine zemin sağlayan, toplumsal yapı, ekonomik ilişkiler ve bunlardan beslenen çocuk algısı, cinsiyetler arası ilişkilere yönelik eşitlik mücadelesi yürütmek. Bu alanlardaki mücadele olmaksızın sadece çocuğa yönelik bir müdahalenin sorunu ortadan kaldırması maalesef ki olanaklı değil.

Kimin İhtiyacı?

Çocukla kurulan her tür pedagojik ilişkide temel bir rehber sorunun yolunuza açacağına inanıyorum. Bu kimin ihtiyacı? Bunu kendim için mi yapıyorum yoksa onun ihtiyacı olduğu için mi yapıyorum? Bu müdahale ile kendimi rahatlatmak, korkumu dindirmek mi istiyorum, yoksa çocuğu güçlendirmek mi istiyorum? Yaptığım şeyin sonucunda gerçekten çocuk daha güçlü ve daha iyi olacak mı?

Bu rehber sorular yetişkinin kaygı ve korkusunu dindirmesine yönelik ihtiyaç ile çocuğun ihtiyacının farklı olduğunu tanımlamamıza yardımcı olacaktır. Çocuklar için üretilen materyaller için de bu süzgeci kullanmamıza ve bu materyal ile tanışan çocuğun nasıl etkileneceğini düşünmemize olanak sağlayacaktır.

Prototiplere Sığınmamak

Cinsel istismar failleri için bir profil çizmek mümkün olmasa da hem zihinlerimiz hem üretilen materyaller, fail için bir prototip çizer. Tekinsiz "sapık" demenin mümkün olacağı bir karakter çizmek belki de faili zihinsel olarak kendi dünyamızdan uzaklaştırmanın da bir yolu. Ancak hem kendi bireysel deneyimlerimiz hem ortaya çıkan vakalar failerin toplumsal anlamda ne kadar "güvenilir", iyi imajlı, iyi aile babası vb. olabildiğini defalarca kanıtladı.

Buna rağmen çocuklara yönelik üretilen materyallerde bu prototiplerin sıklıkla kullanıldığını görüyoruz. Bu profillemeye bir yandan çocuklara yanlış mesaj verirken öte yandan o profil dışındaki failer konusunda bir çoğumuzu sessizliğe itiyor. Bu sebeple prototiplere girmeksizin konuyu ele alan bir materyal doğru seçim olacaktır.

İstismar Pornografisi Yapmamak

Çocuklar için üretilen materyallerde bir yandan da bir tür cinsel istismar detaylandırması, pornografisi görüyoruz. Üstü çekiştirilmiş, gözü yaşlı bir çocuk, banyoda yıkanırken izlenen bir çocuk gibi unsurlar karşımıza çıkabiliyor. Bu yayınlar, gelişimi itibari ile henüz tanışmadığı detaylar ve bilgilere, korumak adına çocuğu maruz bırakabiliyor. Bu yayınla karşılaşan çocuk için bunun oldukça korkutucu, tanımlaması zor olabileceğini fark etmek oldukça önemli. Bu konuda hazırlanan materyalin çocuğu korkutmaması, baş edemeyeceği imgeler yaratmaması aksine güçlendirmesi gerekir. Bu bakımdan hiç cinsel istismar göndermesi yapmaksızın çocuğun bedensel sınırlarını, bütünlüğünü ve güvenliğini inşa etmesini desteklemenin mümkün olduğunu hatırlayalım.

Beden Hiyerarşisinden Kaçınmak

Cinsel istismar konusunda üretilen materyallerde en çok; iç çamaşırı kuralı, gizli bölgeler, yasak bölgeler gibi tanımlar karşımıza çıkıyor. İlk bakışta oldukça rasyonel görünen bu konuya da dikkatli yaklaşmak gerekiyor. Öncelikle cinsel istismar sadece cinsel bölgelerle sınırlı bir şiddet türü değildir. Beden bir bütündür. Bunun da ötesinde bedene hiç temas olmaksızın da istismar gerçekleşebilir. Porno izletmek, tanık olmaya zorlamak veya sözel ancak çocuğa sadece bedenin bir bölgesini korumaya yönelik bir mesaj verildiğinde öncelikle beden içinde bir hiyerarşi yaratmış oluruz. Cinsel bölgeler söz konusu olmadığında yaşanan istismarın daha önemsiz olacağı mesajını da vermiş oluruz. Üstelik bu hiyerarşi gizli, yasak, kırmızı çizgi gibi kavramlarla bezendiğinde çocuğun bedeni ile olan ilişkisini de bozabilir. Bu sebeple mümkün olduğunca bedenin bütünlüğünü, güzelliğini, özelliğini vurgulamak ve çocuğun

bedensel bütünlüğüne saygı duyan, bedenini sevmesine destek olacak ilişkilene ve ifade biçimleri tercih edilebilir.

Hayır De!

Çocuklara hayır demeyi öğretmek cinsel istismar karşısında yetişkinlerin başvurduğu çarelerden biri. Çocuğun istemediği rahatsız olduğu bir konuda itirazını ifade etmesinin desteklenmesinden daha doğru ne olabilir ki? Ancak gözden kaçırılan bir nokta çocuk gelişiminin bir bütün olduğu ve tutarlılık gerektirdiği.

Çocuklarla kurduğumuz ilişkide bir konuda çocukları hayır demek konusunda desteklemeye çalışırken çocukların birçok zaman hayırını duymayan bir ilişki kuruyoruz. Çoğunlukla çocuklar birine sarılmak istemediklerinde, kendilerini öptürmek istemediklerinde, birinden uzak durmak istediklerinde bunu yanlış olarak tanımlayıp onları zorlarız. Clarissa Estes'in Kurtlarla Koşan Kadınlar kitabında "nazik

olma eğitimi" olarak tanımladığı bu durum, çocukların doğal savunma mekanizmalarına indirilen bir darbe. Çocukların beden sınırlarına, kendilerini koruma reflekslerine saygı duymaksızın günün sonunda çocuklara hayır demeyi öğretmeye çalışmak bu sebeple eksik bir yaklaşım.

Onaylı Yayının Güvenilirliği!

Birçok yayınevinin pedagog, psikolog onaylı kitabı raflarda yerini alıyor. Onay çoğu insanda güven duygusu yaratıyor. Oysa hiçbir meslek grubu ideolojilerden azade değil. Bu sebeple kitabı onaylayan meslek sahibinin nasıl bir çocuk algısına sahip olduğu önem kazanıyor. Bir pedagog veya psikolog mevcut klişeleri yeniden üretebilir, çocuğu güçlendirmek yerine korkutabilecek bir içeriği gayet de üretebilir. Bu sebeple bir süzgeçle yayına bakmak ve yayın klişeleri mi üretiyor, prototipleri mi kullanıyor yoksa çocuğu güçlendirecek bir içerik mi sunuyor diye bakmak gerekiyor.

İyi Bir Örnek: Bedenim Bana Ait

Bu konuda Türkçe erişebileceğimiz kitaplara baktığımızda; yukarıdaki klişelere girmeksizin çocuğu güçlendirecek bir çocuk kitabı olarak Gergedan Yayın Evi'nden çıkan ve Pro Familia tarafından hazırlanan "Bedenim Bana Ait" kitabını örnek gösterebiliriz. Bu kitaba ek olarak Pro Familia'nın diğer kitapları; "Ben Herkesle Gitmem ki", "Ben Kaybolmam ki" kitapları güçlendirici ve tamamlayıcı diğer yayınlar.

Bu yayınlar neden iyi diye baktığımızda şunları söyleyebiliriz;

- Ebeveynler yerine tüm yetişkinlere seslenen bir yönerge sunması
- Doğrudan cinsel istismar göndermesi yapmaksızın davranışları tanımlaması
- Prototiplere girmeksizin konuyu ele alması
- Çizimlerde yer alan çocukların kendine güvenen bir ifadeye sahip olması
- Çocuğu gerektiğinde güvendiği birinden destek istemeye yönlendirmesi (anne veya baba değil)

- Yetişkin ve çocuk için çalışma yönergeleri sunması (Ben Herkesle Gitmem Ki ve Ben Kaybolmam Ki)
- Cinsel istismar konusunda ulaşılabilecek, kurum, dernek ve yerlerin bilgilerini sunması

Travma Yaşamış Çocuklar İçin: Çok Kötü Bir Şey Oldu

Hiçbir çocuğun travmatik bir olayla karşılaşmaması için mücadele etsek de cinsel istismar gibi pek çok travmatik olay çocukların etrafını çevreliyor. Travmatik bir olay yaşamış çocuklar için destekleyici bir kitap olarak Çok Kötü Bir Şey Oldu bu konuda oldukça iyi bir içerik sunuyor.

Margret M. Holmes tarafından yazılan kitap travma yaşamış çocuklara ve ebeveynlerine yardımcı olmayı planlıyor. Kitap travmanın Sherman'a etkilerini, ona yardımcı olan Bayan Mapple ile travmayla başa çıkmak için birlikte yaptıkları çalışmayı aktardıktan sonra ebeveyn ve eğitimciler için yönlendirici notlar paylaşıyor.

Kitap travma yaşamış çocukları anlayabilmek için yetişkinlere yardımcı olabileceği gibi çocukları da yetişkinlerden destek almaya ikna edebilecek bir anlatıya sahip. Çizimleri ve anlatımı oldukça yalın ve etkileyici olan kitap, ebeveynler ve çocuklarla çalışanlar için temel bir kaynak.

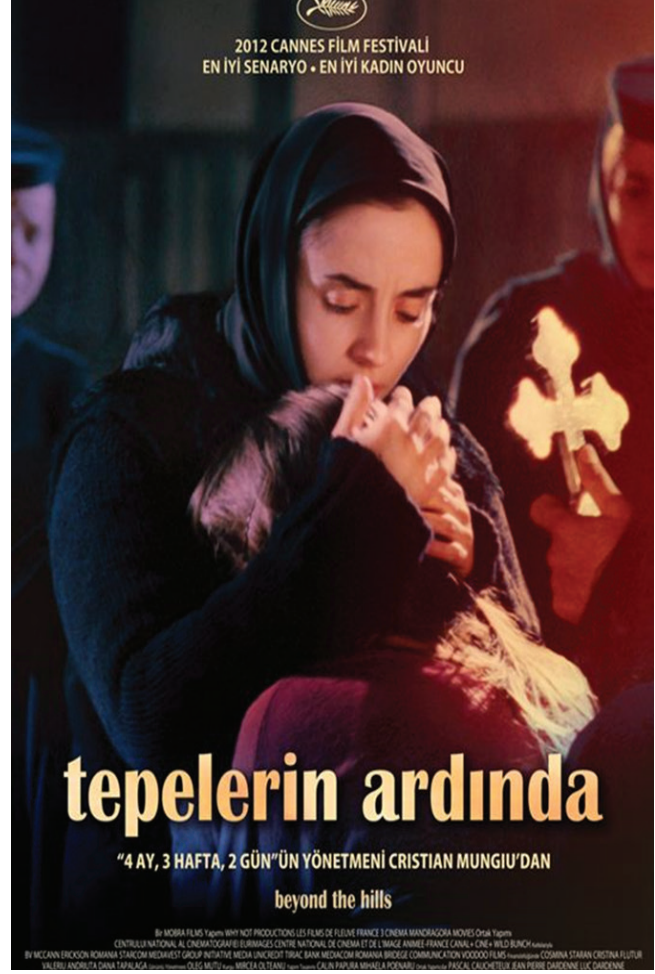
4 AY, 3 HAFTA, 2 GÜN
4 MONTHS, 3 WEEKS, 2 DAYS

Tür: Dram, Yapım Yılı: 2007
Ülke: Romanya, Belçika

Üniversite öğrencisi iki genç kızdan biri hamile kalmıştır ve çocuğu doğurması mümkün değildir. Romanya'da o dönem Çavuşesku'nun yasaklarından biri de kürtajın asla yapılmamasıdır. İki genç kız, illegal yollarla kürtaj olmanın yollarını bulmaya çalışırken yaşadıklarını konu alan duyguyüklü bir film.

TEPELERİN ARDINDA

Tür: Dram, Yapım Yılı: 2012
Ülke: Fransa, Belçika, Romanya

Devotee Voichita ve Aline aynı yetimhanede birlikte büyümüş, burada cinsel taciz gibi zorlu durumları birlikte atlatmış iki yakın arkadaştır. Yetimhaneden sonra yolları ayrılan iki kadından Voichita Almanya'ya göçmüş ve orada yaşamış; Alina ise Romanya'ya yerleşip oradaki bir manastıra sığınmıştır. Voichita depresyon ve yalnızlıktan müstarip olduğu Almanya'dan Romanya'ya eski arkadaşını ziyarete gider. Planlarına göre Romanya'dan Alina'yı da alıp yeni bir hayata başlayacaktır. Ancak Alina'yı yaşadığı manastırda bulduğunda beklemediği bir durumla karşılaşır.

my talk with FLORENCE

Tür: Belgesel, Yapım Yılı: 2015
Ülke: Avustralya

Bu film hayat hikâyelerinin en acımasız ve rahatsız edici örneklerinden birini anlatıyor. Florence Burnier-Bauer 1949'da Paris'te üst-orta sınıf bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi. Dedesinin ve onun ayarladığı adamların tecavüzüne uğradı, sonu akıl hastanesine vardı. Oradan, suç ve özgürlük dolu bir bohem avare hayata kaçtı, yollarda üç çocuk büyüttü.

AUORE

Tür: Dram, Yapım Yılı: 2005
Ülke: Kanada

Film annesini kaybetmiş ve üvey annesinin dengesiz davranışlarına maruz kalan bir kız çocuğunun hikâyesini anlatıyor.

ÇALIŞTAY

1-2 Aralık 2018 tarihlerinde Ankara’da, Çocuk İstismarını ve İhmalini Önleme Derneği, Eğitim Sen, Türk Psikologlar Derneği, SES, Toplumsal Dayanışma İçin Psikologlar Derneği, Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği ve ODTÜ Mezunları Derneği tarafından bir çalıştay düzenledi. Etkin Çocuk Koruma Sistemi; Medya ve Çocuk; Profesyonellerin Güçlenmesi ve Korunması; Yasal Düzenlemelerde Çocuğun Cinsel İstismarı ile Çocukluk Algısı ve İstismarla Alternatif Mücadele Yöntemleri başlıklarında çalışma grupları oluşturulan iki gün sürdü.

ÇOCUKLAR İÇİN HEP BİRLİKTE!

Bizler, “her zaman için önce çocuk” bakışıyla, farklı meslek örgütlerinden, sendikalardan, sivil toplum kuruluşlarından temsilciler ve bu konuda iyi bir iz bırakmayı düşleyen bağımsız kişiler olarak bir araya geldik. Son zamanlarda, insan olma bilincimizi gittikçe daha fazla yerle bir eden, bir utanç kaynağı olarak daha çok gündemimize giren çocuğun cinsel istismarının engellenmesi, önlenmesi ve yok edilmesi konusunda bir şeyler yapmanın gerekliliğinden yola çıktık. Kendi kimliklerimizden sıyrılarak, bir aradalığımızı **“Çocuklar için Hep Birlikte”** diye tanımladık.

Burkal Efe SAKIZOĞLU **İzmir 2 No'lu şube**

Farklı disiplinlerde yer alan meslek örgütlerinin, sendikaların, sivil toplum kuruluşlarının ve bu kurumların farklı uzmanlık alanlarında faaliyet gösteren temsilcilerinin, çocukların geleceğine yönelik bir araya gelmesini, özellikle son zamanlarda toplum içerisinde kanayan bir yara olarak sıklıkla görmeye başladığımız çocuk istismarı ve çocuklara uygulanan cinsel şiddetle ilgili çözüm önerileri geliştirilmesini ve bu konu ile ilgili bir yol haritası oluşturulmasını her şeyden önce çok önemli ve değerli buluyorum.

Toplam 4 grup bulunuyordu.

1. Etkin çocuk koruma sistemi
2. Medya ve çocuk
3. Yasal düzenlemelerde çocuğun cinsel istismarı
4. Profesyonellerin güçlenmesi ve korunması

Ben etkin çocuk koruma sistemi grubu içerisinde yer aldım. Daha önce cinsel şiddet ve istismara uğramış çocuklarla danışmanlık tedbiri çerçevesinde çalışmış olduğum için var olan sistem içerisinde çocuklarımızın yaşadıkları sıkıntıları, sistemde gözlediğim aksaklıkları ve bu alanda yaşadığım deneyimleri gruba aktarmak için bu grubu seçtim.

Çalışmaya katılım son derece yüksekti. Bu nedenle her grupta oldukça fazla sayıda katılımcı yer alıyordu, bizim grubumuzda 44 kişi vardı. Bu tarz grup çalışmaları için oldukça yüksek bir sayı olarak düşünülebilecek bu rakam moderatörlerin ve katılımcıların özverili çalışmalarıyla ilerleyen dönemde bir zenginliğe dönüştü.

Grup içerisinde psikolog, psikolojik danışman, akademisyen, avukat, sosyal hizmet uzmanı, sağlık çalışanları, medya mensupları gibi farklı disiplinlerden çok farklı bakış açıları bir araya gelmişti. Herkes olayın kendi aynalarından nasıl

yansıdığını ortaya koyuyor daha sonra parçalar birleştirilerek bütüncül bir bakış açısı yaratılmaya özen gösteriyordu. Bu çalışmalar yapılırken fark ettiğim en önemli nokta; soruna dair sadece kendi mesleğim ve kendi bakış açısıyla fikirler ürettiğim oldu. Ancak çalıştay sonrasında olayın çok farklı alanlarındaki uygulamaları görme ve deneyimleme şansım oldu. Bu anlamda çalıştayın beni oldukça zenginleştirdiğini söyleyebilirim eminim diğer katılımcılar da aynı fikirdedir.

Gruplarda yer alan, çocuk istismarı konusunda çalışmalar yürüten profesyoneller hem önleyici politikaları, hem de mevcut düzenlemelerin uygulanması noktasında ortaya çıkan aksaklıkları, çocuk sağlığına aykırı olan bazı eksikliklerin denetlenmesi ve iyileştirilmesi yönündeki çözüm önerilerini konuştular.

Merkezi olarak yapılan bu çalıştayın son derece önemli olduğu ancak yerele dönüldüğünde benzer çalışma grupları oluşturularak faaliyetlerin sürdürülmesi gerektiği belirtildi. 2019 yılının Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin kabulünün 30. yıldönümü olduğu belirtilerek 2019 yılını çocuk yılı olarak ilan etmek ve çocuk baharı adı altında etkinlikler planlanması sunulan bir diğer öneriydi.

Türkiye'nin jeopolitik konumu ve coğrafyada gelişen savaş, göç ve benzeri olaylar çerçevesinde çocuklara yönelik oluşabilecek istismar vakalarında sağlıklı iletişim kurabilmek için dil engelinin ortadan kaldırılmasına yönelik çalışmalar yürütülmesinin çok önemli olduğu belirtildi.

18 yaş altındaki herkesin hukuken çocuk olduğu ve bu konuda geri adım atılmaması gerektiği önemle vurgulandı.

Fırat KESER **Olumlu Gözlemler**

1. Öncelikle farklı kurumlardan bileşenlerin bir araya gelmesi, çalıştayın en önemli noktala-

rından biriydi. Daha çok vakayı dinleme ve bu vakalara farklı disiplinlerden çözümler bulma olanağı oluşmuştur.

2. Çalıştayda kurumların dikey pozisyonlu katılım yerine yatay pozisyonlu katılımının olması da oldukça önemliydi. Böylece herkes kendi fikrini, önerisini çok rahat bir şekilde dile getirme olanağına sahip olmuştur.
3. Ülkenin farklı yerlerinden katılımcıların olması, istismar konusunda farklı deneyimlerin paylaşılmasını sağlamıştır.

İSTANBUL 4 NO'LU ŞUBE

Çocuklar İçin Hep Birlikte Girişimi'nin düzenlediği Çocuğun Cinsel İstismarıyla Mücadele Çalıştay'ına şubemizden Seda Gök (Okul Öncesi Öğrt.), Arzu Erdoğan (Sınıf Öğrt.), Güler Yavuz (PDR) ve Şenay Garip (PDR) katılmıştır.

Söz konusu çalıştay grup çalışmaları şeklinde yapılmıştır. Şubemiz katılımcıları Profesyonellerin Güçlendirilmesi grubuna katılım sağlamıştır.

Bu grupta mevcut kurumlardaki sorunlar çözüm önerileri tartışılmıştır. Katılımcılar; Kaos-GL gönüllüleri, sosyal hizmet uzmanları, PDR, psikiyatri, psikoloji uzmanları, okul öncesi öğretmenleri, doktor, hemşire, ÇİM personeli, sınıf öğretmenleri, akademisyenlerden oluşmuştur. Kamu kurumlarındaki mevcut durum ve sorunlara dair şu başlıklar tartışılmıştır:

- Bildirim sürecindeki sorunlar
- Eleman sayısı ve niteliğinde yaşanan sorunlar
- Bilgi eksikliği
- ÇİM'lerin az oluşu
- İdeolojik yaklaşım/güç ilişkileri

- Adli süreçte çocukların korunmasındaki eksiklikler
- Uzmanların yanlış tutumu
- Politikalar yerine kişisel inisiyatiflerle süreçlerin ilerlemesi
- Kurumlar arası koordinasyonda sıkıntı ve çelişkiler
- Eğitim ve müfredat eksikliği
- Gece çocukların yaşamlarını devam ettirebileceği kurumların olmayışı
- Çocuk algısı (çocukluk kavramının merhamet, masumiyet, korunmaya muhtaçlık gibi kavramlarla özdeşleşmesi, çocuğa hakları olan bir birey olarak bakılmaması)
- Dilde ortaklaşamaması
- İş yükü

Öneriler

- Meslek çalışanlarına yönelik mevzuat-mesleki sınırlılıklar-yasal süreç hakkında hizmet içi eğitimlerin verilmesi
- Meslek çalışanlarına süpervizyon desteğinin verilmesi
- Terapi-grup terapisi desteği
- ÇİM'lerde fiziksel muayene yapan meslek elemanlarının desteklenmesi
- TODAP ve TPD ile ağ oluşturulup psikolojik destek planlanması
- Belediyelerin eşitlik birimlerinden ve yerel yönetimlerden destek alma
- İllerde meslek elemanlarının ve STK'ların ortak bir ağ oluşturması
- Süpervizyon desteğinin TİS'e girmesi
- Her örgütün kendi içinde özgülüklerini, sorunlarını ve yapabileceklerini tartışması

ROSA LUXEMBURG

Rosa Luxemburg, 5 Mart 1871-15 Ocak 1919 yılları arasında yaşamış olan Polonya doğumlu Alman Marksist politika teorisyeni, filozof ve devrimcidir.

1871 yılının (bazı kaynaklara göre 1870) 5 Mart'ında Yahudi bir ailenin çocuğu olarak Polonya'da doğan Luxemburg, daha genç yaşlarında sosyalizmle tanışmış ve dönemin solcu gruplarında yer almıştır. Daha 18 yaşındayken içinde bulunduğu gruplar ve politik görüşü yüzünden İsviçre'ye kaçmak zorunda kalmıştır. 1889'da Zürih Üniversitesine girip burada felsefe, tarih, politika, ekonomi ve matematik öğrenimi görmüş, hayatında büyük etki bırakacak isimlerle de bu okulda tanışmıştır.

1890 yılında Bismarck'ın sosyal demokrasiyi yasaklayan kanunun lağvedilmesi ardından, sosyalist parlamentoya giren Luxemburg, dönemin sosyal demokratlarının devrimci uçtan uzaklaşması üzerine parlamentoda daha etkin olabilmek

için çalışmalar yürütmüştür. Bu uzaklaşma, Rosa Luxemburg'un da dâhil olduğu devrimci görüş çizgisindekileri rahatsız etmiştir. Bu sırada Zürih'te öğrenim görmeye devam eden Rosa 1898 yılında doktorasını tamamlamıştır. Özgür bir Polonya için çalışmalarına devam eden Rosa'nın kafasındaki tabloda Almanya, Avusturya ve Rusya'da devrim gerçekleştiği takdirde Polonya özgür olabilecektir. Bu tablo milliyetçi bir çizgi çizen Polonyalı sosyalist grupların ve Polonya Sosyalist Partisi'nin ondan daha da uzaklaşmasına neden olmuştur. Daha sonra bu görüşleri Rus sosyalist çevrelerle de ilişkisinin bozulmasına yol açacaktır.

1898 yılında Gustav Lübeck ile evlenerek Berlin'e taşınan Luxemburg, Alman vatandaşlığı kazanmıştır. SPD'nin (Almanya Sosyal Demokrat Partisi) aktif bir üyesi olmuştur. 1900 yılına gelindiğinde Luxemburg'un fikirleri tüm Avrupa'da sosyalist çevrelerde büyük yankı uyandırmakta, yazdığı makaleler ilgi görmektedir. Özellikle Eduard Bernstein'in düşüncelerine getirdiği eleştiriler ile öne çıkan Rosa, Alman militarizminin yükselen değer olmasından ziyadesiyle rahatsız olmuştur ve bu konuda partiyle de ters düşmüştür. 1904 ile 1906 yılları arasında siyasi faaliyetleri ve görüşleri nedeniyle üç kez hapse girmiştir. Aldığı hapis cezaları onu yıldırmamış, faa-

liyetlerine devam etmiştir. SPD'nin eğitim merkezlerinde ekonomi ve Marksizm öğretmeye başlamıştır.

Savaşın başlamasıyla esen milliyetçi rüzgâr SPD'nin de milliyetçi eğilime yönelmesine neden olmuştur. Bu Luxemburg'un fikirleri ile tamamen tezatlık oluşturmuştur ve bu sebeple Rosa partiyle olan tüm ilişkisini kesmiştir. 5 Ağustos 1914'de Karl Liebknecht ile beraber Internationale grubunu kurmuştur. 1 Ocak 1916'da grubun adı Spartaküs Birliği (Spartakistler - Almanca Spartakusbund) olmuştur. Grubun devlete karşı tutumu yüzünden 28 Haziran 1916'da Luxemburg hapis cezasına çarptırılmıştır. Hapiste geçirdiği yıllarda birçok makale kaleme almıştır. Özellikle Rus devrimi üzerine yazdıkları ve Bolşeviklere getirdiği eleştiriler çarpıcıdır.

1918 Kasım'ında Luxemburg hapisten çıkmıştır. Faaliyetlerine devam etmiş ve Liebknecht ile birlikte Alman Komünist Partisi'ni kurmuştur. 15 Ocak 1919'da Rosa Luxemburg, Karl Liebknecht ve Wilhelm Pieck, Freikorps tarafından tutuklanmışlardır, Pieck kaçırmayı başarırken Luxemburg ile Liebknecht yedikleri darbelerle bilinçlerini kaybetmişlerdir. Aynı gün, Luxemburg ölene kadar dövülmüş ve ölü vücudu nehre atılmış, Liebknecht de başından yediği kurşunlarla öldürülmüştür.

Mücadele Kadınları Birleştirir
Kadınlar Dünyayı Özgürleştirir.

düşlerimizin yelkenine rüzgar olmaya

Haydi 8 Mart'a

DÜŞLERİMİZİN YELKENİNE RÜZGÂR OLMAYA HAYDİ 8 MART'A!

Biz,

- 8 Mart 1857 yılında, ABD'nin New York kentinde, eşit işe eşit ücret talep eden, insanca koşullarda yaşamak için mücadele eden, grev örgütleyen, 8 Mart tarihini yazanlarız.
- Her krizde işten atmayı, güvencesizliği, düşük ücreti dayatan, erkek egemen kapitalizme isyan edenleriz.
- Kamuda ve özelde ücretli, sözleşmeli, güvencesiz, düşük ücretle çalıştırılmaya, şiddete, tacize, mobbinge teslim olmayanlarız.
- Nerede bir kürsü kurulsa hakkımızda düşmanca konuşmaya devam eden eril karanlığı kabul etmeyenleriz.
- Akademide ve yaşamın her alanında kadını, bilimi, iş güvencesini yok sayan karanlığın katlettiği Ceren Damarların sesi olmaktan vazgeçmeyenleriz.
- Atamamızı yapmayarak hayallerimizi çalmak isteyenlere karşı geleceğimize sahip çıkanlarız.
- Mülakat, güvenlik soruşturması ile bizi geleceksiz bırakmaya çalışanlara karşı yaşamımızı ve geleceğimizi savunanlarız.
- Sözleşmeli değil kadrolu; sevdiklerimizden, çocuklarımızdan ayrı değil hep beraber diyerek eşit haklar talep edenleriz.
- Hukuksuz ihraçlara karşı inatla, umutla yaşamı var etmeye, üretmeye, dayanışmaya devam edenleriz.
- İdari ve teknik personeliz, 4/C'liyiz, ücretliyiz, geçiciyiz ve yaşamın her alanında emeğimize ve mesleğimize sahip çıkanlarız.
- Tüm çocuklar için ücretsiz, ulaşılabilir, anadilinde, nitelikli, kamusal eğitim ve kamu kreşleri isteyenleriz.
- Doğum ve ücretli ebeveyn izinlerinin artırılması için mücadele edenleriz.
- Eğitim yönetiminin demokratikleştirilmesi ve eşit temsiliyet talep edenleriz.
- Toplumsal cinsiyet eğitimi dersi zorunlu olsun diyen; cinsiyet eşitliğini savunanlarız.
- Karma eğitimi bilimin gereği kabul eden, kadın erkek eşitliği açısından vazgeçilmez gören eğitim ve bilim emekçileriyiz.
- "Eşitliği, özgürlüğü; bir kere görsen, duysan, dokunsan yaşamın boyunca vazgeçemezsin..." diyerek yaşayanlarız.
- Özgürlüğümüze, haklarımıza, geleceğimize, hayallerimize sahip çıkanlarız.
- İş yerlerini de sokakları da geceleri de gündüzleri de terk etmeyenleriz.
- Eşit, özgür, laik, demokratik, barış içinde bir ülke için mücadele edenleriz.

Vardık, Varız, Var Olacağız!